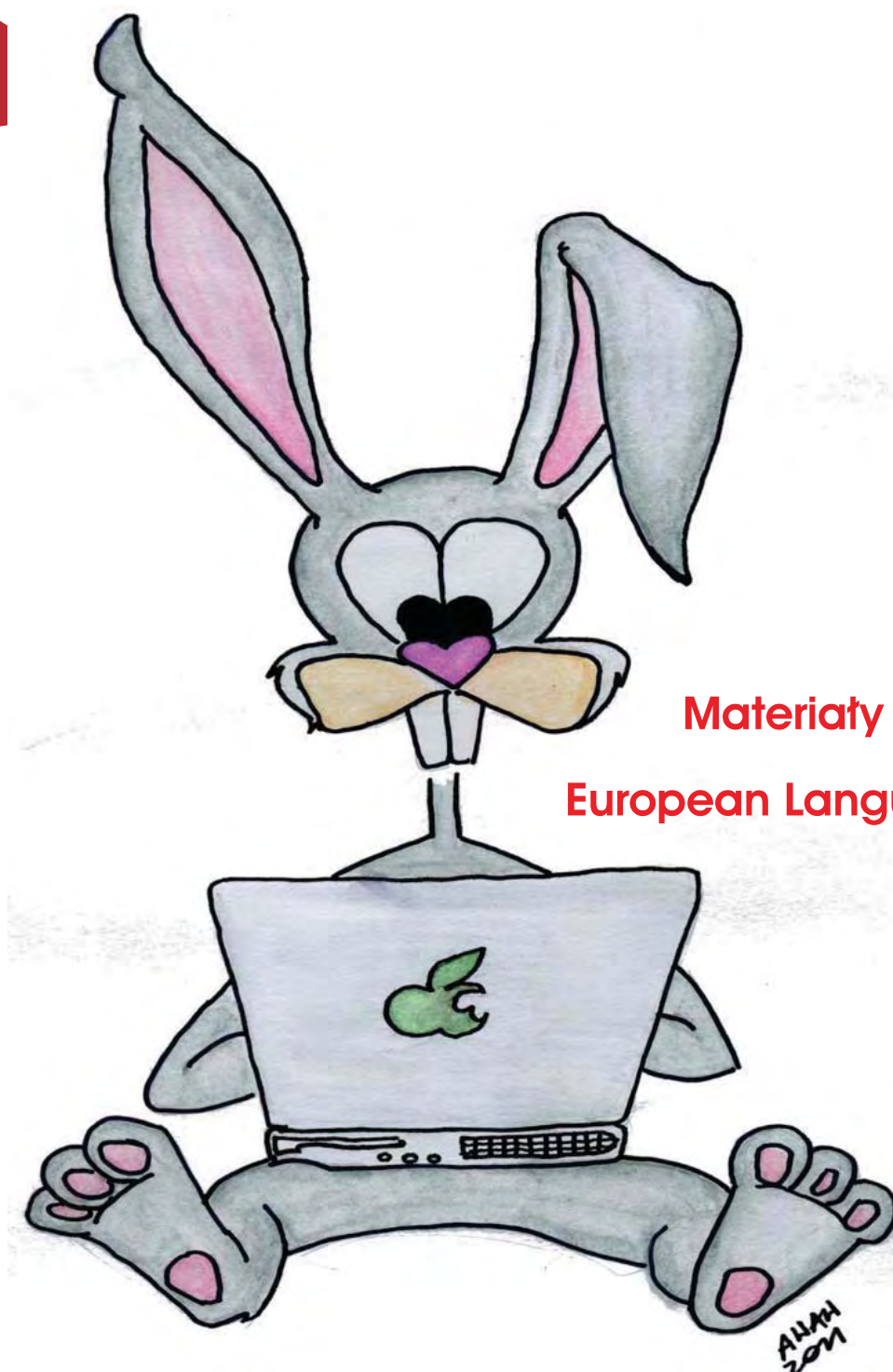

CZASOPISMO DLA NAUCZYCIELI
Kwartalnik, nr 2/2011

Języki Obce w Szkole

Nauczanie wczesnoszkolne

Storytelling

eTwinning

Materiały praktyczne

European Language Label

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Spis treści

- **Projekt edukacyjny**
Gracjana Więckowska
Praca metodą projektów – projekty eTwinning.... 3
- **Projekt edukacyjny**
Anna Grabowska, Małgorzata Janaszek
10 lat programu European Language Label
w Polsce..... 8
- **Internet**
Krzysztof Wojewodziec
FunEnglish – pierwszy w Polsce podręcznik
internetowy został zatwierdzony przez MEN..... 13
- **Z doświadczeń nauczycieli**
Anna Bąkowska
Refleksja na temat nauczania języka angielskiego
w klasach 1–3 szkoły podstawowej, czyli dlaczego
rodzice muszą płacić za korepetycje 15
- **Metodyka**
Paulina Długosz
Jak osiągnąć sukces ucząc dzieci w wieku
wczesnoszkolnym języka angielskiego 17
- **Storytelling**
Anna Jaworowska
Efektywność metody narracyjnej w przedszkolnym
nauczaniu języka obcego..... 20
- **Materiały praktyczne**
Dorota Sikora-Banasik, Małgorzata Pamuła
Inteligencje wielorakie na zajęciach języka
angielskiego.
Edukacja przyrodnicza i społeczna 26
- **Materiały praktyczne**
Dorota Sikora-Banasik, Małgorzata Pamuła
Inteligencje wielorakie na zajęciach języka
angielskiego.
Edukacja muzyczna 55

Zapraszamy do lektury numeru 2/2011
czasopisma Języki Obce w Szkole
Temat numeru: **Projekt edukacyjny**
Czasopismo można nabyć w prenumeracie
– szczegóły na www.jows.ore.edu.pl

Ośrodek Rozwoju Edukacji

ZESPÓŁ REDAKCYJNY: Marek Zajac – redaktor naczelny, Anna Fus, Elżbieta Gorazińska, Iwona Konopka, Teresa Woynarowska
Redakcja naukowa: dr Małgorzata Pamuła-Behrens
Prenumerata: Renata Pariaszewska – tel./faks (48 22) 345 37 92, e-mail: renata.pariaszewska@ore.edu.pl
ADRES REDAKCJI: Ośrodek Rozwoju Edukacji, Al. Ujazdowskie 28, 00-478 Warszawa
Tel. (48 22) 345 37 57, faks (48 22) 345 37 92, e-mail: jows@ore.edu.pl, Internet: www.jows.ore.edu.pl

Redakcja nie zwraca nadesłanych artykułów i zastrzega sobie prawo do dokonywania formalnych zmian w tekstach artykułów.
Redakcja nie odpowiada za treść wydrukowanych reklam.

© Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2011

Projekt graficzny – studio kreatywne Małgorzaty Barskiej. Skład – Wojciech Malczewski, Andrzej Kowalczyk

Praca metodą projektów – projekty eTwinning

Gracjana Więckowska¹

W Programie eTwinning realizowane są projekty edukacyjne we współpracy ze szkołami europejskimi z wykorzystaniem nowoczesnych technologii ICT czyli komputera, Internetu, oprogramowania, aparatu i kamery cyfrowej itp. Właściwie każdy projekt eTwinning, bardziej czy mniej obszerny, musi być prowadzony metodą projektu.

Opis projektów z innych szkół – gimnazjum, liceum, szkoły zawodowe – znajduje się w numerze 2/2011 JOWS.

Przegląd kilku projektów zrealizowanych w szkołach podstawowych i przedшколах zaczynając od Zespołu Szkół im. Św. Jadwigi Królowej w Klimontowie.

A oto wspomniane projekty:

Zespół Szkół im. Św. Jadwigi Królowej w Klimontowie (woj. małopolskie)

Tytuł projektu: Colours of Winter

Koordynator: Urszula Kowalska

Projekt zajął 1. miejsce w konkursie „Nasz projekt eTwinning – VII edycja 2011” w kategorii wiekowej 7–12 lat.

Projekt obejmuje działania dzieci i młodzieży tematycznie związane z zimą, ale prezentujące różne dziedziny życia, nauki i sztuki. Celem obydwu grup z Polski i Turcji było nie tylko przedstawienie cech pogodowych tej pory roku, ale przede wszystkim zaprezentowanie bogatej kultury i sztuki mieszkańców obydwu krajów. Wspólne odszukiwanie różnic i podobieństw, uczenie się tolerancji i zrozumienia dla odmienności. Uczniowie nabywali umiejętności kluczowe, ważne w ich dalszej edukacji. Po przedstawieniu się uczestników projektu, wzajemnym zaprezentowaniu szkół, miejscowości i regionów przystąpiono do rozróżniania

„kolorów zimy”. Dzieci i młodzież odbyli prawdziwą i wirtualną podróż po różnych dziedzinach nauki, kultury i sztuki. Wykonali szereg zadań pozwalających zgłębić główną myśl projektu.

Pracowali w grupach wokół tematów:

- Pogoda w Polsce i w Turcji – obserwacja i porównanie pogody w obydwu krajach, wykonanie w Power Point prezentacji z uwzględnieniem charakterystycznych cech klimatu.
- Święta, zwyczaje i tradycje – prezentacja i porównanie popularnych świąt, sposobów świętowania, zwyczajów i tradycji w Polsce i w Turcji, udział w przedstawieniach szkolnych.
- Warsztaty artystyczne i wystawa prac plastycznych – uczniowie samodzielnie przygotowali i przeprowadzili zajęcia artystyczne (wykorzystując do prac niekonwencjonalne materiały) oraz zorganizowali wystawę dla wszystkich uczniów, rodziców oraz dzieci z przedszkola. Cyfrowa wystawa prac została wysłana do zaprzyjaźnionych szkół w innych krajach europejskich, również na Ukrainę.
- Galeria fotografii – uczniowie przedstawili i zaprezentowali na wystawach w obydwu szkołach fotografie prezen-

tujące zarówno piękno, jak i niebezpieczeństwa zimowej pory roku.

- Warsztaty językowe – starsi uczestnicy projektu samodzielnie przygotowali materiały językowe oraz przeprowadzili zajęcia dla dzieci w klasach nauczania zintegrowanego, wymieniając się doświadczeniem ze swoimi partnerami projektu.
- Sporty zimowe i zajęcia na świeżym powietrzu – wzajemna prezentacja popularnych sportów zimowych, postaci słynnych sportowców oraz promowanie aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu.
- Ferie zimowe – sposoby spędzania wolnego czasu podczas ferii zimowych (proponując zabawę na śniegu, promowanie zdrowego stylu życia).
- Miejsca warte zobaczenia w Polsce i w Turcji – przygotowanie wirtualnych wycieczek do ciekawych miejsc w obydwu krajach projektu.
- Ankieta na temat spędzania czasu w zimie – wspólnie przygotowano i przeprowadzono ankietę w szkołach uczestników projektu oraz zbierzano opinie dzieci i młodzieży z kilku krajów europejskich, w tym również z Ukrainy.

1. Autorka jest redaktorem portalu www.etwinning.pl w Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji w Warszawie.

- Elektroniczne kartki pocztowe, listy, artykuły – uczniowie napisali i wysłali szereg kartek, listów i artykułów, aby opowiedzieć o swoich odczuciach i wrażeniach podczas realizacji projektu.
- Symptomy przedwiośnia w przyrodzie – wzajemne uwrażliwianie się na piękno otaczającej nas przyrody oraz podejmowanie działań mających na celu ochronę środowiska.
- Przeprowadzenie ewaluacji projektu, podsumowanie pracy zespołów oraz opracowanie wniosków.
- Opracowanie i opublikowanie na stronie TwinSpace przewodnika po projekcie pełniącego również rolę poradnika dla początkujących w programie eTwinning

W projekcie zastosowano metody aktywizujące, np. burzę mózgów, pracę metodą projektu, role-play, symulacje, warsztaty językowe i artystyczne, metodę komunikacyjną. Użyto dostępnej w szkołach technologii ICT, uczniowie samodzielnie wykonali liczne prezentacje PowerPoint, planszowe i sytuacyjne gry językowe, które wykorzystano w obu szkołach partnerskich. Uczestnicy projektu przygotowali ankietę, która została użyta jako narzędzie do przeprowadzenia międzynarodowego badania opinii wśród dzieci i młodzieży z sześciu krajów europejskich (Turcja, Polska, Grecja, Bułgaria, Litwa i Ukraina). Utworzyli również stronę internetową projektu oraz opublikowali materiały, zorganizowali wystawę prac plastycznych i fotograficznych dzieci.

Po przeprowadzeniu głównych zadań projektu dokonano ewaluacji. Uczniowie, pracując w małych grupach, przeprowadzili rozmowy, wywiady, dyskusje, ankiety, z których wynikało, że realizowany projekt cieszył się dużą popularnością zarówno wśród małych dzieci, jak i uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej. Każdy znalazł coś dla siebie, mógł rozwijać swoje zainteresowania, pasje, doskonalić umiejętności językowe i wykorzystywać techniki informacyjno-komunikacyjne. Najbardziej atrakcyjną formą pracy okazały się warsztaty (artystyczne, językowe i kulturowe) samodzielnie przygotowane i przeprowadzone przez starszych uczniów w klasach nauczania zintegrowanego. Ważną była również wymiana doświadczeń

z partnerami projektu oraz wzajemna pomoc w wykonywaniu zadań. Do wykonywania zaplanowanych przedsięwzięć chętnie włączyły się dzieci realizujące program nauczania specjalnego oraz z dysfunkcjami i z opinią o dostosowaniu wymagań do możliwości ucznia.

Społeczna Szkoła Podstawowa nr 12 im. Emanuela Bułhaka w Warszawie (woj. mazowieckie)

Tytuł projektu: Les contes de La Fontaine

Koordynator: Anna Boguszewska

Projekt zajął 2. miejsce w konkursie językowym eTwinning 2011

Cele:

- Poznawcze zapoznanie się z gatunkiem bajki, historia bajki od Ezopa do czasów współczesnych, czasy La Fontaine'a we Francji, w Europie i w Polsce, poznanie wielkich ilustratorów bajek.
- Językowe poszerzanie znajomości języka francuskiego.
- Doskonalące posługiwanie się narzędziami elektronicznymi (aparat cyfrowy, kamera, komputer), poznawanie i zastosowanie nowych technologii.
- Estetyczne pogłębianie wrażliwości uczniów.

Wspólnie z partnerami ze szkół w Rumunii i Portugalii wybraliśmy bajki: „Kruk i lis”, „Kogut i lis”, „Czapla, ryby, rak”, „Żółw i żając”, „Szczer i żaba”, jako bazę naszych działań.

W Polsce uczniowie zapoznali się z gatunkiem bajki i jego historią, poznali biografię La Fontaine'a po polsku i francusku. Czytali i analizowali bajki po polsku i francusku, korzystając przy wyjaśnianiu haseł związanych z projektem z różnych słowników elektronicznych. Odbili wirtualną wizytę w muzeum La Fontaine'a. Poznali wielkich ilustratorów bajek, a nawet próbowali swoich sił przy pisaniu własnych bajek i porównywali różne tłumaczenia bajek La Fontaine'a. Robili zdjęcia aparatem cyfrowym, kręcili filmy (kamera), skanowali zdjęcia i dokumenty, zgrywali je do komputera, tworzyli nowe foldery.

Słuchali bajek po polsku i francusku z wykorzystaniem nagrań na youtube. Recytowali bajki lub przygotowywali przedstawienia teatralne. Stroje do spektakli i scenografię wymyślali wspólnie podczas burzy mózgów. Odbły się też konsultacje z aktorem przed spektaklem teatralnym: „Bajki La Fontaine'a”. Uczniowie malowali bohaterów bajek i wykonali kukiełki metodą papierową. Powstał także komiks na podstawie 3 bajek w języku francuskim i mini słownik francusko-polski do wybranych bajek. Wykonano album bajek La Fontaine'a z tekstami po polsku i francusku, przepisany przez uczniów wraz z ilustracjami dzieci, które zostały przez nie zeskanowane wersja papierowa i elektroniczna. Przygotowano nagrania konkursu recytatorskiego, teatrzyku kukiełkowego, spektaklu teatralnego, które zamieszczono na platformie TwinSpace.

Korzyści językowe:

poszerzenie słownictwa z zakresu nazw zwierząt, czynności i cech charakteru, sformułowanie życzeń świątecznych, krótki list do kolegów z Rumunii i Portugalii, praca nad wymową francuską poprzez recytację morałów; poznanie i zrozumienie krótkiej notki biograficznej La Fontaine'a, udzielanie odpowiedzi na podstawowe pytania, zapoznanie się z niektórymi wyrażeniami informatycznymi.

Język polski:

poznanie historii bajki od Ezopa do współczesności, analiza biografii autora, o sztuce tłumaczenia i porównywanie tłumaczeń, tworzenie własnych bajek, doskonalenie umiejętności recytacji bajki, tworzenie komiksu do bajki, pisanie listu do kolegi z innego kraju.

Plastyka:

zapoznanie się z pojęciem alegorii u wielkich malarzy, poznanie znanych ilustratorów bajek, wykonanie lalek do przedstawienia kukiełkowego, strojów i dekoracji do spektaklu teatralnego, wykonanie i zilustrowanie albumu bajek, wykonanie plakatu do przedstawienia. Informatyka: zapoznanie się z programami: PowerPoint, Photo Store, Windows Media Player i ich wykorzystanie w realizacji zadań projektowych, praca na platformie TwinSpace.

Kulturowe: zapoznanie się z kulturą XVII-wiecznej Francji, ze szczególnym zwróceniem uwagi na modę, na architekturę (dom La Fontaine'a), obyczaje panujące na dworze królewskim. Międzykulturowe: zlokalizowanie na mapach elektronicznych szkół naszych partnerów: Rumunia, Górna Mołdawia, Portugalia okrug Porto i zapoznanie się z historią tych regionów.

Szkoła Podstawowa nr 9 im. Mikołaja Kopernika w Dzierżoniowie (woj. dolnośląskie)

Tytuł projektu: Ecosystems around us Greek and Polish children leading to meaningful education through concept maps

Koordynator: Anna Szczepaniak

Projekt zajął 2. miejsce w konkursie „Nasz projekt eTwinning – VII edycja 2011” w kategorii wiekowej 7–12 lat.

Uczestnicy projektu z Grecji i Polski poznawali kolejno wybrane ekosystemy: górski, leśny, wodny, nizinny, miejski. Pracowali metodą map myśli przy wykorzystaniu dostępnych mediów i literatury (w dwóch językach angielskim i ojczystym). Utworzyli wersję elektroniczną map myśli korzystając z programu Mind42. Stworzyli wersje plastyczne lub prezentacje multimedialne z wybranego ekosystemu. Wypracowane materiały umieszczone zostały na TwinSpace oraz na utworzonym Wiki, gdzie uczniowie porównywali i komentowali swoje prace. Na Wiki pisali także o sobie, swoich zainteresowaniach – oczywiście w języku angielskim.

Temat projektu związany z ekosystemami jest integralną częścią programu nauczania przyrody w szkole podstawowej. Ponadto w naszej szkole realizowany jest projekt ekologiczny, mający na celu zapoznanie uczniów z zagrożeniami dla ekosystemów naturalnych. Projekt eTwinning rozwinął szkolny projekt o metody nauczania (mapy myśli) i opracowanie cennych prezentacji multimedialnych o ekosystemach oraz prac plastycznych i prezentację prac w Internecie. Na lekcjach języka angielskiego uczniowie rozszerzali słownictwo dotyczące otaczających nas ekosystemów.

Wypracowane materiały były systematycznie umieszczane na TwinSpace projektu. Wykorzystano także Dziennik Projektu oraz Wiki. Te narzędzia umożliwiają zamieszczanie materiałów przez obie szkoły, a wszyscy uczniowie mogą swobodnie je komentować swobodnie komunikować się z rówieśnikami ze szkoły partnerskiej poznając ich życie codzienne w Grecji.

Projekt przybliżył uczniom otaczające ich ekosystemy i zagrożenia jakie mogą spotkać rośliny i zwierzęta w nich występujące, a także wzbogacił słownictwo angielskie. W znacznym stopniu udoskonaliли swoje umiejętności w zakresie obsługi komputera wykonując prezentacje multimedialne i mapy myśli (program Mind 42) oraz filmy i pokazy zdjęć. Cała grupa uczniów uczestnicząca w projekcie pierwszy raz zetknęła się z metodą wykorzystania map myśli w procesie nauczania. Efekty są pozytywnie zaskakujące. Uczniowie w znacznym stopniu opanowali słownictwo związane z ekosystemami nie tylko w języku polskim, ale również w języku angielskim. Wypracowane materiały po raz pierwszy umieściliśmy na Wiki, gdzie wszyscy uczniowie mogą wypowiadać się na temat naszego projektu jak również prac uczniów ze szkoły partnerskiej.

Miejski Zespół Szkół nr 2 – Szkoła Podstawowa nr 1 w Bolesławcu (woj. dolnośląskie)

Tytuł projektu: Books Make Friends and Friends Make Books

Koordynator: Teresa Prokowska

Projekt zajął 1. miejsce w konkursie „eTwinning w szkolnej bibliotece 2011”

„Jesteśmy dziećmi z całego świata i wszyscy kochamy książki”.

Jest to motto naszego projektu o książkach i przyjaźni. Wzięły w nim udział dzieci w wieku 6-12 lat z 8. europejskich krajów oraz gościnnie uczestniczyli uczniowie z amerykańskiej szkoły w Maine (USA). Podstawowym założeniem projektu była popularyzacja współczesnej literatury dla dzieci, rozwijanie kreatywności uczniów oraz miłości do książek i czytania. Niemniej ważne było nawiązanie kontaktów z dziećmi z innych

części świata, a także poszerzenie wiedzy na temat kultur innych narodów i zwiększanie umiejętności porozumiewania się w języku obcym. W wyniku realizacji projektu utworzyliśmy „rodzinę” współczesnych książek dla dzieci z różnych krajów i razem napisaliśmy swoją opowieść. Podczas wspólnej pracy, ogromnego zaangażowania i częstych kontaktów wszystkich uczestników zaprzyjaźniliśmy się i obecnie realizujemy kolejny projekt. Na początku wszyscy uczestnicy przedstawili się, zaprezentowali swoje szkoły i miasta. Następnie dzieci odwiedziły różne miejsca związane z książką: księgarnie, biblioteki szkolne i miejskie (poznaliśmy także bibliobus z Lublany), gdzie zapoznaliśmy się z procesem powstawania i budową książki. Później każda grupa projektowa wybrała jedną książkę współczesnego autora swojego kraju i nad nią pracowała. Dzieci czytały, omawiały, ilustrowały, tworzyły prezentacje, komiksy, brały udział w konkursach. W dowolny sposób interpretowały treść książki. Był maraton czytelniczy oraz konkurs pięknego czytania, zorganizowano teatr lalek, teatrzyk kukiełkowy i teatr cieni. Wszystkie działania były dokumentowane (filmy, fotografie, opisy), opracowywane i umieszczane na TwinSpace oraz blogu w formie ciekawych i różnorodnych elektronicznych prezentacji. Ponadto wszyscy udostępnili swoje książki innym grupom. Opracowali ich streszczenia i utworzyli na ich podstawie komiksy w języku angielskim. Pozostali zapoznawali się z nimi, porównywali i dzielili się wrażeniami. Najtrudniejszym zadaniem, ale chyba najbardziej ekscytującym było napisanie wspólnej książki. Razem z naszymi partnerami podjęliśmy decyzję, że bohaterowie naszych narodowych książek udadzą się w wirtualną podróż do krajów przyjaciół. Wspólnie zdecydowaliśmy kto dokąd pojedzie. Książkowi bohaterowie odwiedzili nasze szkoły, miasta i regiony, gdzie przeżywali ciekawe przygody. Każdy kraj stworzył indywidualną historię w której jednocześnie promował swoją małą ojczyznę oraz tworzył własną fabułę. Przygody wszystkich bohaterów naszych opowieści umieściliśmy w jednej książce. Powstała niesamowita baśń pt. „Friendship travels around the World”. Każdy rozdział książki opowiada o innym kraju oraz opisuje przygody innych bohaterów. Nasza grupa projektowa to uczniowie klasy III, a miejscem, gdzie najczęściej spotykaliśmy się

i pracowaliśmy pod opieką nauczyciela bibliotekarza była Biblioteka – Szkolne Centrum Informacyjne. Po długich poszukiwaniach i dyskusjach zdecydowaliśmy, że książką, którą zaprezentujemy naszym partnerom będzie „Piątka z Zakątką” – Krystyny Drzewieckiej. Jest to zabawna opowieść o świecie widzianym oczami dziesięcioletniego chłopca. Opisuje zabawne perypetie czwórki przyjaciół (i psa) w domu i szkole, opowiada ciekawe przygody oraz porusza problemy małych i dużych: rodziców, nauczycieli i kolegów z klasy. Wspólnie przeczytaliśmy wybraną książkę, napisaliśmy krótkie streszczenia poszczególnych rozdziałów, zilustrowaliśmy je oraz wykonaliśmy komiks. Malowaliśmy bohaterów opowiadania, ich szkołę i przygody. „Piątka z Zakątką” tworzyła grupę, która wybrała dla siebie nazwę, więc przeprowadziliśmy konkurs na logo organizacji. Dla uczniów klas III zorganizowaliśmy konkurs pięknego czytania fragmentów naszej książki oraz mini konkurs znajomości utworu. Jeden z rozdziałów „Piątki z Zakątką” opowiadał o marzeniach i planach na przyszłość jej bohaterów, więc my także, za pomocą programu Paint, pokazaliśmy nasz wymarzony przyszły zawód. „Wielcy Polacy” to rozdział opowiadający o naszych narodowych bohaterach, których przedstawiliśmy naszym partnerom w prezentacji PowerPoint. Inna grupka uczniów przygotowała prezentację o Warszawie – rodzinnym mieście bohaterów naszej książki. Napisaliśmy list do Pani Krystyny Drzewieckiej autorki „Piątki z Zakątką”, w którym opowiedzieliśmy o naszym projekcie i poprosiliśmy o autograf. Nie musieliśmy długo czekać na odpowiedź. Pani Krystyna napisała do nas bardzo ciepły list, gorąco pozdrowiła wszystkich uczestników projektu, przysłała nam autograf i zdjęcie Bobika prawdziwego psa, jednego z bohaterów książki. Przeprowadziliśmy w szkole plebiscyt na ulubione książki uczniów, nauczycieli i rodziców. Wyniki zaprezentowaliśmy na blogu. Opracowaliśmy prezentację o książkach naszych przyjaciół i pokazaliśmy ją naszym kolegom. Zorganizowaliśmy wystawę, pokazującą projekt i jego uczestników, opisaliśmy nasze działania na szkolnej stronie internetowej i w gazetce szkolnej. Wspólnie z naszymi partnerami podjęliśmy decyzję, że bohaterowie naszych książek udadzą się w wirtualną podróż do krajów naszych przyjaciół. Nasza animowana

opowieść przedstawiała przygody francuskiego Toumisa w Polsce. Bohater francuskiej książki Toumis to rodzaj skrzata lub krasnala. Wymyśliśmy więc, że opowiemy naszym partnerom o wrocławskich krasnoludkach (rzeźby krasnali umieszczonych w różnych miejscach w całym Wrocławiu – stolicy naszego województwa). Przygotowaliśmy prezentację i opowiadanie. W naszej części wspólnej książki, wrocławskie krasnale zaprosiły swojego francuskiego kuzyna do Polski i razem przeżywały przygody poznając jednocześnie wybrane miejsca naszego kraju.

Podczas realizacji projektu uczniowie rozwinęli zainteresowania czytelnicze, uzdolnienia artystyczne, umiejętności informatyczne. Poszerzyli swoją wiedzę na temat krajów europejskich, poznali ich literaturę, kulturę i tradycje. Doskonali znajomość języka angielskiego, rozwijali umiejętność pracy zespołowej: współpracy, organizacji pracy, odpowiedzialności za wspólne dzieło. Promowali naszą szkołę i miejscowość prezentując jej atrakcje. Wzięli udział w warsztatach o tematyce geograficznej i historycznej, przybliżających wybrane państwa i miasta europejskie. Technologia informacyjna wykorzystywana była na każdym etapie realizacji projektu. Współpraca pomiędzy partnerami projektu była doskonała. Wszystkie działania planowaliśmy wspólnie, kontaktowaliśmy się bardzo często: wymienialiśmy się informacjami poprzez e-maile, forum, blog, Skype i wspólną przestrzeń TwinSpace. Uczniowie na bieżąco zapoznawali się z pracami uczniów z innych krajów, próbowali wykorzystywać niektóre pomysły, prezentowali własne, życzliwie komentowali na wspólnym blogu działania kolegów. Projekt realizowany był w Multimedialnym Centrum Informacyjnym wyposażonym w pięć stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu oraz tablicę interaktywną. Uczniowie opracowali prezentacje multimedialne (także animowane), pokazy slajdów, filmy, nauczyli się komunikować za pomocą Internetu oraz poznali sztukę pisania bloga. Doskonali umiejętność poszukiwania i selekcjonowania informacji pozyskanych z Internetu i innych źródeł. Nauczyli się posługiwania wieloma narzędziami technologii informacyjno-komunikacyjnej (TIK): komputer, skaner, aparat cyfrowy, kamera, tablica interaktywna. Poznali programy i narzędzia

do tworzenia filmów, pokazów slajdów, rysowania i edycji grafiki, udostępniania prezentacji i dokumentów online: PowerPoint, Paint, IrfanView, Picasa, GoogleMap, Slide, RockYou, YouTube, PhotoSnack, Sketchfu, SlideShare, SlideBoom, Issuu, Calameo.

Projekt udowodnił, że Szkolne Centrum Informacyjne jest doskonałym miejscem realizacji międzynarodowych projektów w ramach programu eTwinning.

Przestrzegając dobrych obyczajów i praw autorskich uzyskaliśmy akceptację autorki pani Krystyny Drzewieckiej na wykorzystanie w projekcie książki „Piątka z Zakątką”. Otrzymaliśmy także bardzo sympatyczny list i autograf. Uzyskaliśmy zgodę wrocławskiego portalu o krasnoludkach na wykorzystanie wizerunków skrzatów w prezentacji.

Szkoła Podstawowa im. Obrońców Węgierskiej Górki w Węgierskiej Górze (woj. śląskie)

Tytuł projektu: The dragons of Europe

Koordinator: Urszula Kuta

Projekt zajął 3. miejsce w konkursie „eTwinning w szkolnej bibliotece 2011”

Projekt przeznaczony jest dla uczniów w wieku 10–12. Początkowo zaplanowano realizację na jeden rok szkolny. Jednak w trakcie prac postanowiono kontynuować go i zaprosić do udziału nowych partnerów. Celami projektu było: poznanie europejskich legend o smokach, nauka języka angielskiego poprzez współpracę z uczniami i nauczycielami z różnych krajów, wykorzystywanie technologii informatycznej i wspólna zabawa.

Prace nad projektem rozpoczęliśmy od przygotowania prezentacji o sobie i swoich szkołach. Następnie wszyscy partnerzy opracowali po angielsku jedną legendę ze swojego regionu lub państwa (tekst i ilustrację) i przesłali ją na TwinSpace. Efektem współpracy jest wspólna, anglojęzyczna książka „The Great Book of (not only) European Dragons” (<http://dragonsofeurope.blogspot.com/p/our-common-book.html>) oraz jej polsko-angielska wersja „Wielka Księga (nie tylko) Europejskich Smoków” (<http://biblioteka.2ap.pl/smoki>).

pdf) oraz mapa europejskich smoków zamieszczona na TwinSpace projektu. Ostatecznie, po dołączeniu do projektu nowych partnerów, udało się zgromadzić siedemnaście legend z jedenastu krajów.

W drugim roku realizacji projektu czworo partnerów zdecydowało się na zorganizowanie konkursu. Zadania konkursowe polegały na: rozwiązaniu krzyżówek opracowanych przez uczniów z partnerskich szkół, przygotowaniu książeczki z własną legendą oraz stworzeniu wizerunku „swojego” smoka (portret ma być efektem współpracy całej grupy).

Projekt realizowany jest w bibliotece. Swym zakresem obejmuje głównie treści języka polskiego i sztuki. Na każdym etapie konieczna jest znajomość języka angielskiego, począwszy od tłumaczenia tekstów, na redagowaniu listów kończąc. Do stworzenia mapy smoków konieczna była wiedza z geografii Europy. Niemal na każdym etapie projektu korzysta się z TIK.

Na początku partnerzy przygotowali krótkie prezentacje swoich szkół. Następny etap – tłumaczenie rodzimej legendy na język angielski – przebiegał w szkołach. Gotowe teksty z ilustracjami umieszczone zostały na TwinSpace, skąd partnerzy pobierali je i tłumaczyli

na swoje języki narodowe. Wszystkie anglojęzyczne legendy złożyły się na wspólną książkę i mapę europejskich smoków.

Współpraca między partnerami, na każdym etapie odbywała się poprzez wymianę e-maili oraz narzędzia TwinSpace. Dodatkowo, z inicjatywy Grecji, uczniowie wymieniali (poprzez maile) tradycyjne listy, po ich zeskanowaniu. Drugi rok projektu przyniósł ściślejszą współpracę pomiędzy szkołami biorącymi udział w konkursie o smokach. Stworzono wspólny blog, na którym zamieszczane są opracowane materiały. Poszczególne zadania wymagają ścisłej współpracy, rozwiązywania na bieżąco pojawiających się problemów. Uczestnicy wymieniają pomysły na opracowanie i umieszczanie materiałów w sieci.

Prace nad projektem dały dzieciom możliwość doskonalenia znajomości języka angielskiego. Wzrosły ich kompetencje w zakresie korzystania ze słowników oraz internetowych translatorów. Uczniowie mieli możliwość wykazać się swoimi umiejętnościami i uzdolnieniami (np. tworząc wizerunki smoków, współtworząc broszurkę). Praca nad projektem kształtowała umiejętność współpracy w grupie (np. przy tłumaczeniu tekstów, tworzeniu wspólnego wizerunku smoka).

Przetłumaczone teksty legend zostały zaprezentowane całej szkole w formie gazetek ściennych oraz wykorzystane do zorganizowania konkursów z ich znajomości.

W pracach nad projektem wykorzystuje się komputer, aparat fotograficzny, drukarkę oraz skaner. Do prezentacji partnerskich szkół oraz efektów ich pracy przydatny jest projektor multimedialny. Podstawowe programy wykorzystywane w trakcie realizacji projektu to: Microsoft Office Word, Microsoft Office PowerPoint, Paint, JPEGCompress i PDF Creator. Do prezentowania opracowanych materiałów korzysta się z technologii bloggера oraz issuu.com. Partnerzy projektu korzystają z poczty elektronicznej oraz narzędzi TwinSpace.

Inne projekty eTwinning znajdziesz na stronach:

http://www.etwinning.pl/ciekawe_projekty

<http://www.etwinning.pl/publikacje>

<http://www.etwinning.net/pl/pub/inspiration/kits.htm>

10 lat programu European Language Label w Polsce

Anna Grabowska¹ we współpracy z Małgorzatą Janaszek²

Nauka języka obcego kraju, o kulturze odmiennej niż własna, to zawsze wielka przygoda, spotkanie z obcym, nieznanym, fascynującym. To również sposób na poznanie i zrozumienie innych, odczytanie tego, co jest ukryte między słowami, gestami, symbolami. Niezależnie od tego, w jakim celu uczymy się języków obcych: z pasji, ciekawości lub chęci rozwoju kariery zawodowej, każde nowo poznane słowo czy wyrażenie przybliża nas do odkrycia otaczającego świata. Dlatego też nauka języków obcych coraz rzadziej kojarzona jest ze żmudnym przyswajaniem deklinacji, koniugacji i kolokacji, a coraz częściej postrzegana jako szansa na rozwój osobisty, naukowy, społeczny i ekonomiczny, szansa na poznanie i stworzenie czegoś nowego, kreatywnego i innowacyjnego.

W Polsce pasjonaci nowatorskich sposobów nauki języków obcych, nie tylko tych najbardziej popularnych, takich jak: angielski, niemiecki czy francuski, ale i bardziej egzotycznych, jak: szwedzki, hebrajski czy arabski, od 10 lat w drodze konkursu nagradzani są europejskim znakiem innowacyjności w dziedzinie nauczania i uczenia się języków obcych – EUROPEAN LANGUAGE LABEL (ELL).

Opis projektów z innych szkół i instytucji - gimnazjum, liceum, szkoły zawodowe znajduje się w numerze 2/2011 JOWS.

Konkurs ELL jest prowadzony przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji – Agencję Narodową programu „Uczenie się przez całe życie” oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej. Znak ELL jest przyznawany w trzech kategoriach: konkurs projektów instytucjonalnych, konkurs indywidualny dla nauczycieli oraz konkurs dla osób uczących się języków, pod hasłem „Języki to moja pasja”. O certyfikat ELL mogą ubiegać się wszystkie typy przedszkoli, szkół, wyższych uczelni, instytucji oświatowych oraz innych placówek zajmujących się kształceniem językowym dzieci, młodzieży i dorosłych, jak również nauczyciele języków i osoby uczące się. Szczegółowe informacje o wymaganiach i priorytetach konkursowych można znaleźć na stronie: www.ell.org.pl.

10-lecie realizacji programu ELL w sposób naturalny skłania do zadania pytania, czy zgłaszane do konkursu projekty znacząco zmieniły się przez ostatnie lata i czy widać ich wpływ na podniesienie poziomu kształcenia językowego w Polsce. Nie były prowadzone badania mające wykazać, czy konkurs ELL przyczynił się do wzrostu liczby osób uczących się języków, ale na pewno w szkołach, na wyższych uczelniach czy w społecznościach lokalnych, w których realizowano projekty nagrodzone później certyfikatem ELL, wzrosła motywacja do nauki języków obcych. Widać też wyraźną zmianę zarówno w liczbie składanych projektów, jak i ich jakości i tematyce. Projekty językowe nadsyłane na konkurs ELL w latach 2002–2006 zazwyczaj skoncentrowane były na nauczaniu jednego języka

i w większości opracowywane przez specjalistów nauczania danego języka. Gros projektów składały duże instytucje oświatowe, takie jak CODN czy szkoły wyższe, czyli instytucje zajmujące się tworzeniem nowych programów edukacyjnych. Uzdyskowanie certyfikatu ELL traktowane było przez nie jak otrzymanie znaku jakości dla opracowanego przez nie produktu. Jest to zresztą zgodne z samą ideą konkursu ELL, który ma nagradzać najlepsze i najbardziej innowacyjne przedsięwzięcia językowe. Z roku na rok zwiększała się interdyscyplinarność projektów. Wyraźnie widać, że nauczanie języków obcych przestało być domeną jedynie nauczycieli języków, angażując fizyków, historyków czy muzyków. Powstają projekty coraz bardziej wielo- i różnorodności. Nadal przeważają przedsięwzięcia

1. Autorka jest koordynatorem programu European Language Label w Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.

2. Autorka jest współpracownikiem Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.

realizowane w języku angielskim, niemieckim, francuskim i hiszpańskim. Jednak wśród laureatów coraz częściej znajdują się autorzy propozycji dotyczących nauki języków dialektycznych, np. gwary kociewskiej, oraz języków rzadziej używanych i nauczanych, takich jak: hebrajski, japoński i arabski.

Wykorzystanie w nauce języków obcych nowoczesnych technologii komunikacyjnych to kolejna cecha projektów ELL nagrodzonych w ostatnich latach. Na poziomie przedszkola i szkoły podstawowej oznaczało to porozumiewanie się w języku obcym z rówieśnikami mieszkającymi w innych krajach przy pomocy skype'a lub e-maila. Na poziomie uniwersyteckim kursanci mogli uczyć się np. języka angielskiego na odległość, wykorzystując metody e-learningu uwzględniające nowy profil studentów, tzw. pokolenia sieci.

Nowoczesne technologie stanowiły również nieodłączny element projektów nadsyłanych na konkurs ELL przez nauczycieli szkół technicznych, którzy z powodu braku na rynku podręczników do nauki języków specjalistycznych opracowują programy autorskie przygotowujące do mobilności zawodowej przyszłych kucharzy, inżynierów lub farmaceutów.

Wśród laureatów konkursów ELL, szczególnie z lat 2008 – 2011, znalazło się wiele przedszkoli i szkół podstawnych, których nauczyciele z wielkim zaangażowaniem realizują zasadę wczesnego rozpoczynania nauki języków obcych, ucząc swoich podopiecznych poprzez zabawę, angażując w proces kształcenia językowego rodziców i pokazując dzieciom korzyści płynące z posiadania umiejętności porozumiewania się w języku obcym.

Wiele zmian w profilu, tematyce i jakości składanych projektów przyniosła tegoroczna edycja konkursu ELL. Wśród rekordowej liczby zgłoszonych inicjatyw dużą część stanowiły wnioski złożone przez nauczycieli, którzy otrzymują certyfikat ELL za wybitne osiągnięcia w dziedzinie kształcenia językowego. Od kilku lat do konkursu stają również instytucje niezwiązane bezpośrednio z systemem edukacji, jak: biblioteki, organizacje pozarządowe, władze lokalne i urzędy pracy. Jest to zapewne wynikiem obowiązujących w ostatnich latach europejskich i krajowych priorytetów konkursu ELL, takich

jak: umiejętności językowe jako przygotowanie do pracy zawodowej, nauka języków jako sposób na aktywizację i integrację społeczności lokalnej, promowanie zintegrowanego nauczania przedmiotu i języka (CLIL). Z drugiej strony angażowanie się w edukację językową organizacji społecznych lub administracji publicznej dowodzi, że znajomość języków obcych jest postrzegana jako jedna z podstawowych kompetencji zmieniających jakość życia osobistego i zawodowego nie tylko młodych ludzi.

Jednak największą wartość ponad 600 projektów nadesłanych przez ostatnie 10 lat na konkurs ELL stanowi nowatorskie podejście do nauki języków obcych, jak również fakt, że wielojęzyczność przestała być jedynie postulatem KE. Przełamano prymat języka angielskiego jako lingua franca, wielu nauczycieli zrozumiało, że celem nauki języków nie jest jedynie dobre przygotowanie uczniów do egzaminu z gramatyki, ale przede wszystkim wyposażenie ich w kompetencje językowe, które pomogą im w przyszłości studiować na zagranicznych uczelniach i korzystać z ofert pracy na całym świecie. Do wyboru mamy ponad 6000 języków. Wystarczy tylko rozpocząć naukę jednego z nich, a świat stanie przed nami otworem.

Tymczasem zapraszamy wszystkich czytelników JOwS do udziału w organizowanej w trakcie prezydencji Polski w Radzie UE, w dniach 28-29 września 2011 r., konferencji pt.: „Kompetencje językowe podstawą sukcesu zawodowego i społecznego w Europie”. Towarzyszyć jej będzie również wystawa przedstawiająca różnorodność polskich projektów nagrodzonych certyfikatem ELL w trakcie ostatniej dekady. Wyłonieni przez Komitet Selekcyjny ELL laureaci 10. edycji konkursu odbiorą podczas konferencji z rąk ministra edukacji oraz dyrektora DG EAC certyfikaty ELL poświadczające nie tylko wysoką jakość i innowacyjność ich projektów, ale również fakt, że nauka języków obcych jest ich prawdziwą pasją!

Poniżej przedstawiamy opisy projektów zrealizowanych przez przedszkola i szkoły podstawowe, które zostały nagrodzone certyfikatem European Language Label 2011. Mamy nadzieję, że staną się one dla Państwa inspiracją do realizacji kolejnych nowatorskich przedsięwzięć w dziedzinie edukacji językowej.

KATEGORIA: KONKURS INSTYTUCJONALNY

Tegoroczny projekt, który zdecydował o przyznaniu nagrody honorowej, prowadzony jest we współpracy ze szkołą podstawową. W ramach projektu opracowano treści z obszarów edukacyjnych realizowanych w edukacji wczesnoszkolnej w języku angielskim do wykorzystania w pracy z tablicą interaktywną. Dokumentacja projektowa zamieszczona została na stronie internetowej Instytutu Edukacji Szkolnej. KATEGORIA: KONKURS INSTYTUCJONALNY

PRZEDSZKOLA

TYTUŁ: Dziecko między kulturami świata

KOORDYNATOR: Kinga Kuźma-Gołdanowska, dr Marcin Bąkiewicz

INSTYTUCJA: Przedszkole „Our Preschool” w Warszawie we współpracy z Wyższą Szkołą Pedagogiczną TWP w Warszawie

JĘZYK: angielski

Cele:

- motywowanie nauczycieli, studentów, dzieci i rodziców do nauki języków;
- stworzenie dzieciom otoczenia umożliwiającego naukę poprzez „zanurzenie” w języku;
- rozwijanie wrażliwości językowej od wczesnego etapu życia dzieci;
- rozbudzanie idei tolerancji, ciekawości i otwartości poznawczej nauczycieli i dzieci na inne kultury i języki świata;
- promowanie edukacji dwujęzycznej.

Projekt „Dziecko między kulturami świata” to kompleksowa, zintegrowana i wewnętrznie spójna autorska koncepcja pracy przedszkola, aktywizująca środowisko lokalne oraz akademickie. Wykorzystywane metody nauczania języka obcego oparte są na zasadach psycholingwistyki. Dzieciom stwarzane

są możliwości poznawania różnych odmian języka angielskiego, charakterystycznych dla różnych kultur. Język angielski jest środkiem – nie celem w samym sobie – do poznania świata i jego różnorodności, co dodatkowo motywuje dzieci do nauki, podobnie jak specyficzny, oddziałujący na wyobraźnię wielokulturowy wystrój wnętrza i kontakt z nauczycielami obcokrajowcami. Główną ideą projektu jest atrakcyjne, odpowiadające potrzebom współczesnego dziecka, prowadzenie nauki języka angielskiego w grupach profilowanych wg zainteresowań i predyspozycji dzieci, w ścisłym powiązaniu i korelacji z treściami realizowanymi przez nauczycieli wychowawców. Program realizowany jest w grupach różnowiekowych, co umożliwia nauczanie poziome „dziecko – dziecko”, nie tylko „nauczyciel – dziecko”. Wprowadzone metody nauczania, techniki oraz elementy technologii informacyjnej są odpowiednio dobierane do procesu nauczania na etapie przedszkolnym.

Dzięki programowi dzieci osiągnęły poziom rozumienia żywego języka i jego różnorodnych akcentów prezentowanych przez nauczycieli z różnych krajów. Obserwowany jest również wzrost poziomu czynnego komunikowania się dzieci poprzez zapamiętywanie całych struktur językowych i ich świadome używanie, adekwatne do sytuacji komunikacyjnych.

TYTUŁ: Lepiej niż w domu jest tylko w naszym szwiewieńskim przedszkolu

KOORDYNATOR: Beata Majcher

INSTYTUCJA: Zespół Szkół Publicznych w Szewnie

JĘZYK: angielski

Cele:

- wzbudzanie i umacnianie motywacji do nauki języka angielskiego;
- zapewnienie dzieciom dobrego szkolnego startu językowego;
- nabycie umiejętności pracy w grupie;
- podniesienie samooceny dzieci, pokonanie bariery strachu i lęku w nowej sytuacji, umacnianie wiary we własne siły i możliwości;

- korygowanie wad postawy ciała, wymowy oraz rozwijanie uzdolnień i zainteresowań dzieci uczęszczających do szkoły.

W ramach projektu zorganizowane były zajęcia z języka angielskiego w powiązaniu z zajęciami z rytmiki, gimnastyki korekcyjnej, zajęć logopedycznych, tanecznych, sportowych oraz zajęć na pływalni. W ramach projektu nauka języka angielskiego odbywała się głównie poprzez zabawę. Dzięki temu uczniowie chętniej brali udział w zajęciach i łatwiej zapamiętywali przekazywane treści. Na zajęciach wykorzystywano metodę Total Physical Response (TPR) opartą na założeniu, że podczas nauki języka obcego, język ten jest przyswajany w czasie procesu „łamania systemu/kodu” (codebreaking process), podobnie jak w nauce języka ojczystego. Proces ten pozwala na wydłużony okres słuchania (osłuchiwanie się) oraz rozwijania zrozumienia, zanim dojdzie do komunikacji. W metodzie tej uczniowie wykonują komendy nauczyciela, które wymagają ruchu; dzieci reagują całym ciałem na polecenia, kojarzą czynności z gestami, zapamiętują wzrokowo. Działanie według zasady „zrobię sam i zapamiętam” przynosi najlepsze rezultaty.

Dzięki projektowi udało się zwiększyć szanse edukacyjne dzieci zdolnych. Na etapie przedszkolnym usuwane są przyczyny niechęci do mówienia. Stworzenie poczucia bezpieczeństwa i akceptacji w grupie rówieśniczej prowadzi do traktowania nauki jako zabawy. Istotnym efektem pracy było rozwijanie wyobraźni i kreatywności dzieci, wzbogacenie ich poczucia tożsamości kulturowej oraz opracowanie przyszłych ścieżek edukacyjnych.

SZKOŁY PODSTAWOWE

TYTUŁ: My creative holidays

KOORDYNATOR: Agnieszka Grzesiak, Agnieszka Skorniak

INSTYTUCJA: Szkoła Podstawowa nr 7 im. Erazma z Rotterdamu w Poznaniu

JĘZYK: angielski

Cele:

- promowanie idei tolerancji i pokoju;

- nauka języków obcych;
- aktywizacja działań wolontariuszy;
- szerzenie idei wolontariatu;
- poznawanie różnic i podobieństw kulturowych.

W okresie wakacyjnym w placówce szkolnej został zorganizowany międzynarodowy workcamp. W ramach spotkania odbyły się zajęcia artystyczno-sportowe dla dzieci. Były one prowadzone przez międzynarodową grupę wolontariuszy. Uczestnicy projektu pracowali w małych grupach z wolontariuszami, skupiając się na wykonaniu zadania. Były to między innymi zajęcia mające na celu przybliżenie uczniom kraju pochodzenia wolontariuszy. Podczas realizacji tego zadania uczniowie mieli, na podstawie rozmów z wolontariuszami oraz przywiezionych przez nich map, broszur czy widokówek, przedstawić w formie plastycznej charakterystyczne cechy danego kraju, ciekawostki i informacje praktyczne. Innym zadaniem o podobnym charakterze była praca w grupach podejmująca tematykę praw człowieka. Uczestnicy mieli za zadanie stworzyć swoją wyspę i ustalić prawa oraz obowiązki dla harmonijnego życia mieszkańców.

Dzięki pracy zespołowej dzieci rozwinęły umiejętności podejmowania decyzji w grupie, rozwiązywania konfliktów, wyrażania własnych opinii, słuchania innych osób, poszukiwania kompromisów, dyskusowania, dokonywania oceny pracy swojej i innych.

SZKOŁY PRYWATNE

TYTUŁ: LIFE™ Language Institute for Further Education – LIFE™ Foundation Programme (51 I)

KOORDYNATOR: Jolanta Kulik, Katarzyna Szczepaniak, Urszula Migdał

INSTYTUCJA: Worldwide School Spółka z o.o.

JĘZYK: angielski, polski jako obcy

Cele:

- opracowanie i wdrożenie programu nauki języka angielskiego ogólnego

na wszystkich poziomach zaawansowania, w celu podniesienia kompetencji językowych;

- opracowanie i wdrożenie programu nauki języka angielskiego pod kątem studiów na wyższej uczelni, którego celem jest zdanie egzaminu Academic IELTS na poziomie umożliwiającym studiowanie w języku angielskim;
- opracowanie i wdrożenie programu przygotowującego do nauki wybranego/wybranych przedmiotu/przedmiotów studiów w języku angielskim na pierwszym roku, aby umożliwić studentom dobry start na studiach;
- opracowanie i wdrożenie programu nauki języka polskiego jako obcego, którego celem jest zdobycie podstawowych umiejętności komunikowania się.

LIFE to międzynarodowy projekt edukacyjny stworzony z myślą o promowaniu edukacji międzykulturowej w Polsce. W projekcie wzięli udział studenci z Polski, Królestwa Arabii Saudyjskiej, Wietnamu, Iranu oraz Jemenu. Od roku 2008 do chwili obecnej miały miejsce trzy edycje projektu. Liczba studentów rosła z roku na rok – w sumie wzięło w nim udział 250 osób.

W ramach projektu realizowane są roczne programy przygotowujące studentów zagranicznych do podjęcia studiów w Polsce na wydziałach z wykładowym językiem angielskim. Nauka w nowym kręgu kulturowym to dla wielu ogromne wyzwanie, dlatego program wykracza poza rozwijanie kompetencji językowych studentów. Głównym założeniem jest pomoc w budowaniu efektywnych strategii zarządzania konfliktem na tle kulturowym, religijnym, etnicznym, ale również promocja Polski jako miejsca, gdzie warto studiować. Nieocenioną rolę w programie pełnią polscy studenci, którzy są autorami wielu imprez integracyjnych, w wyniku których szybko nawiązują się przyjaźnie trwające długo po zakończeniu programu.

Studenci biorący udział w projekcie osiągają wyniki umożliwiające im studiowanie i kontynuowanie nauki na renomowanych uczelniach polskich i zagranicznych.

TYTUŁ: E-kurs języka angielskiego dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym

KOORDYNATOR: Krzysztof Wojewodziec

INSTYTUCJA: Szkoła Językowa FunEnglish.pl

JĘZYK: angielski

Cele:

- nawiązanie trwałych więzi między przedstawicielami społeczności lokalnych a uczniami, rodzicami i pracownikami szkoły;
- podniesienie świadomości społecznej w kontekście edukacyjnego potencjału, jaki tkwi w wykorzystywaniu nowoczesnych technologii w nauczaniu języków obcych;
- zapewnienie uczestnikom programu dostępu do technologii edukacyjnych.

Projekt edukacyjny skierowany jest do dzieci w wieku szkolnym i dotyczy nauki języka angielskiego z wykorzystaniem e-learningu. Autorzy projektu współpracują z edukacyjnymi instytucjami publicznymi i organizacjami non-profit. Dzięki kontaktom z powyższymi podmiotami organizowane są warsztaty i szkolenia dla nauczycieli, rodziców i uczniów z zakresu wykorzystania nowych technologii w nauczaniu języka angielskiego.

Działania opracowane w projekcie składają się ze zbioru interaktywnych lekcji, z których każda to cztery multimedialne moduły: film, fotolekcja, piosenka oraz gra. W przyjętej metodzie zastosowano szereg innowacyjnych rozwiązań. Są to: blended learning, czyli łączenie tradycyjnego sposobu nauki z interaktywnym kursem; „Kąpiel językowa” polegająca na otoczeniu dziecka językiem angielskim oraz komunikatami w języku obcym; natural immersion to uczenie myślenia po angielsku; multireprezentacja, czyli prezentowanie fraz i słówek w różnej formie, tzn. za pośrednictwem obrazu, tekstu, dźwięku oraz innych multimedialnych metod przekazu. Każde zagadnienie wykorzystywane jest również w licznych kontekstach i przykładach.

W projekcie bierze udział ponad 30 szkół podstawowych z województw: dolnośląskiego, wielkopolskiego, małopolskiego

oraz mazowieckiego. Dzięki stworzeniu innowacyjnej platformy e-learningowej zwiększyła się motywacja dzieci do nauki języka angielskiego.

KATEGORIA: KONKURS INDYWIDUALNY DLA NAUCZYCIELI

PRZEDSZKOLA

TYTUŁ: Technologie multimedialne w nauczaniu języka angielskiego

KOORDYNATOR: Iwona Przemek

INSTYTUCJA: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Studzienicach

JĘZYK: angielski

Cele:

- wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych i zasobów Internetu w nauczaniu i uczeniu się języka angielskiego;
- wprowadzenie zagadnień kulturowych i poszerzenie wiadomości o obszarze nauczanego języka;
- rozwijanie umiejętności uczenia się, kompetencji informatycznej oraz świadomości kultury i umiejętności jej wyrażania.

W projekcie komputer i tablica interaktywna są narzędziami wspierającymi uczenia i nauczyciela w procesie uczenia się/nauczania języka angielskiego. Dzięki zastosowaniu programów komputerowych do nauki języka, opcji nagrywania wypowiedzi i sprawdzania wykonywanych ćwiczeń uczniowie na bieżąco oceniają swoje postępy, zyskują większą autonomię i są lepiej przygotowani do samodzielnej nauki. Wyszukując informacje w Internecie, rozwijają ciekawość świata i poszerzają wiedzę o kulturze krajów anglojęzycznych. Uczniowie zyskują także dostęp do dokumentów oraz materiałów wizualnych i muzycznych, co zwiększa atrakcyjność lekcji oraz motywację do nauki języka obcego.

Na zajęciach uczniowie uczą się, jak korzystać z poczty internetowej, pisać blog,

tworzyć prezentacje multimedialne, voki, komiksy, historyjki obrazkowe i proste animacje. Poznają obsługę takich programów jak: Photo Story, Monkey Jam oraz Power Point.

Autorzy projektu przeprowadzili także szkolenia dla rodziców, ucząc ich, w jaki sposób, nawet bez znajomości języka obcego, mogą wspierać swoje dzieci w podnoszeniu kompetencji językowych.

GIMNAZJA

TYTUŁ: Digital Natives uczą się języka obcego i przedmiotów ogólnokształcących na lekcjach informatyki

KOORDYNATOR: Justyna Nierada

INSTYTUCJA: Gimnazjum nr 3 im. Noblistów Polskich w Gliwicach

JĘZYK: niemiecki

Cele:

- skorelowanie nauczania języka obcego z przedmiotami ogólnokształcącymi;
- wdrożenie uczniów do wykorzystania technologii informatycznych: PC, Internet, mobilne nośniki informacji podczas lekcji i pracy domowej;
- komunikowanie się za pomocą komputera i technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- opracowywanie za pomocą komputera rysunków, tekstów, danych liczbowych, motywów, animacji, prezentacji multimedialnych.

W ramach projektu wprowadzono zintegrowane nauczanie języka niemieckiego i informatyki. Uczniowie na zajęciach z technologii informacyjnej posługiwali się językiem niemieckim zarówno podczas korzystania z narzędzi komunikacyjnych, jak i rozwiązywania zadań z przedmiotów ogólnych. Rezultaty prac uczniów dokumentowane były przy użyciu telefonów komórkowych, aparatów,

dyktafonów, laptopów i narzędzi internetowych, poznawanych na lekcjach informatyki.

W trakcie realizacji projektu, nauka języka odbywała się w muzeach, obiektach architektonicznych, zakładach przemysłowych, ogrodach botanicznych i parkach, salach koncertowych i wystawowych oraz podczas wyjazdów edukacyjnych. Zadaniem uczestników projektu było dokumentowanie poznawanego materiału w formie elektronicznej w dwóch wersjach językowych. Istotny punkt przedsięwzięcia stanowiła także wymiana informacji między członkami grupy projektowej za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz wykształcenie umiejętności korzystania z „lustrzanych materiałów” w języku angielskim oraz niemieckim.

Podjęte działania przyczyniły się do rozwinięcia umiejętności językowych i informatycznych wśród uczniów, a także zachęciły do poszukiwań własnych sposobów nieformalnej nauki języków obcych.

SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE

TYTUŁ: Jobbörse

KOORDYNATOR: Anna Kizeweter

INSTYTUCJA: ZSP nr 4 im. Kazimierza Wielkiego w Siedlcach

JĘZYK: niemiecki

Cele:

- zaangażowanie uczniów w świadome poszukiwanie swojej drogi zawodowej po ukończeniu szkoły;
- rozwijanie kreatywności;
- szukanie mocnych cech, predyspozycji zawodowych oraz badanie rynku;
- tworzenie stron internetowych na niemieckim serwerze;
- posługiwanie się w praktyce fachowym językiem niemieckim;

- stymulacja współpracy i zdrowej rywalizacji.

Jobbörse to projekt stymulujący młodzież do podejmowania samodzielnych decyzji związanych z przyszłością zawodową i uczący posługiwać się językiem niemieckim w stopniu komunikatywnym na rynku pracy. Uczniowie klas drugich zostali podzieleni na dwie grupy: liderów i osoby poszukujące pracy. Pierwsza grupa została zaproszona na dwugodzinne warsztaty z PR, natomiast „osoby bezrobotne” uczestniczyły w spotkaniu poświęconym rozmowom kwalifikacyjnym i pisaniu listów motywacyjnych. „Liderzy” mieli za zadanie stworzenie własnych firm, nazwanie ich, opracowanie logotypu, wizytówki, reklamy i strony internetowej na serwerze niemieckim, na której umieszczać będą wszystkie informacje o swoim przedsiębiorstwie. „Bezrobotni” stworzyli bazę pytań, które mogą zostać zadane podczas rozmów kwalifikacyjnych, a także pracowali nad własnym wizerunkiem oraz uczyli się pisać CV i listy motywacyjne. Finałem projektu była giełda pracy, na którą zostali zaproszeni wszyscy uczniowie zaangażowani w projekt oraz klasy pierwsze. „Liderzy” przedstawili profile swoich firm. Publiczność, głosując, wybrała najlepsze przedsiębiorstwa. „Bezrobotni”, którzy, zdaniem właścicieli firm, napisali najciekawsze listy motywacyjne, mogli ubiegać się o pracę w wytypowanych firmach.

Dzięki udziałowi w projekcie uczniowie nauczyli się odpowiadać za efekty własnych przedsięwzięć. Zdobyli wiedzę dotyczącą zakładania firm, tworzenia biznesplanów, praw rządzących wolnym rynkiem, nauczyli się pisać listy motywacyjne, pokonywać stres w czasie symulowanej rozmowy kwalifikacyjnej, oceniać i wskazywać swoje mocne strony. Zakładając strony internetowe na serwerze niemieckim, poznali słownictwo, jakiego nie znajdą w podręcznym słowniku polsko-niemieckim.

FunEnglish – pierwszy w Polsce podręcznik internetowy został zatwierdzony przez MEN

Krzysztof Wojewodziec¹

Ostatnio coraz więcej podręczników ma swoją elektroniczną wersję, uzupełniającą podręcznik. Oznacza to, że oprócz tradycyjnego podręcznika otrzymujemy dodatkowe oprogramowanie, które jest interaktywne. Często interaktywność ta polega na możliwości wyróżnienia danego obrazka, czy też odsłuchania tekstu (co wcześniej było możliwe z płyty CD). Czy jest to jednak podręcznik, który zainteresuje ucznia XXI wieku?

Wielu wydawców sprzeciwia się umieszczaniu podręczników w postaci PDF lub na dysku przenośnym. Dzieje się tak ze względu na ryzyko utraty ogromnych marży otrzymywanych ze sprzedaży wydrukowanych egzemplarzy. Istnieje prosty sposób aby do tego nie dopuścić – wydać podręcznik, którego nie można ściągnąć na określony nośnik elektroniczny.

We wrześniu 2011 MEN po raz pierwszy zatwierdziło podręcznik w całości oparty o tzw. Cloud Computing – *FunEnglish*². **Cloud Computing**, potocznie zwana chmurą obliczeniową to technologia umożliwiająca przetwarzanie i przechowywanie danych na serwerach usługodawcy zamiast na komputerze użytkownika, czyli dostępny wyłącznie w Internecie³. Takiego podręcznika nie da się ściągnąć, ani skopiować.

Rozwiązanie Cloud Computing przeniknęło do edukacji. Powstanie podręcznika internetowego mogło nastąpić dopiero wtedy, gdy szybkość Internetu w szkołach osiągnęła dostateczny poziom.

Twórcy pierwszego podręcznika otrzymali na ten cel dotację z programu Innowacyjna Gospodarka w wysokości prawie 200 tys. euro i pracowali nad nim blisko 2 lata. W przygotowaniu materiałów multimedialnych (filmowych) wzięli udział uznani scenarzyści, np. Agnieszka Kruk, autorka scenariuszy do znanych seriali telewizyjnych (*Pierwsza Miłość*, *Na Wspólnej*). Animacje wykonano w technologii 3D; niektóre gry można sterować za pomocą kamery internetowej, na wzór dzisiejszych gier telewizyjnych. Nad całością prac merytorycznych czuwał międzynarodowy zespół metodyków.

Podręcznik nie mógł być tylko zbiorem połączonych ze sobą losowo komponentów multimedialnych, posiada więc solidne podstawy metodyczne – lekcje są skomponowane zgodnie z koncepcją spirali (odpowiednio ułożonych powtórek). Ponadto, podręcznik ten poddaje ucznia swego rodzaju kąpiel językowej, gdyż w filmach i grach występują tylko native speakerzy w wieku 10-14 lat.

Podręcznik składa się z filmów, gier, fotolekcji, piosenek, ponad tysiąca interaktywnych ćwiczeń i ma aż 819 stron! Trudno wyobrazić sobie wydanie go

Zajęcia z wykorzystaniem mobilnej pracowni komputerowej w Szkole Podstawowej nr 2 w Jarcinie (zdjęcie: © K. Wojewodziec)

1. Autor jest współautorem 3 książek i kilkunastu artykułów. Jest kierownikiem metodycznym *Strony Roku 2010* w kategorii Edukacja w Polsce e-learningowej szkoły językowej – eTutor.pl i słownika Diki.pl – Edukacyjnej strony roku 2010.
2. Grzybowski A., Postek B., Wojewodziec, K. (2011), *FunEnglish.pl*, <http://funenglish.pl>
3. Andrzej Grzybowski, Krzysztof Wojewodziec, *TRENDY* 3/2011

w wersji papierowej, ale dzięki temu daje nauczycielowi całkowitą dowolność w selekcjonowaniu zadań i komponentów w nim zawartych.

Sam podręcznik uzyskał niezwykle entuzjastyczne opinie ze strony recenzentów:

„FunEnglish to nowoczesny i atrakcyjny podręcznik dla dzieci. Jedną z jego szczególnie ujmujących cech jest ta, że zawiera liczne filmy wideo, gry i zabawy przygotowane przez specjalistów. Interaktywne zadania odpowiednie dla tej grupy wiekowej, z pewnością będą czynnikiem motywującym do nauki języka” – prof. dr hab. Anna Michońska-Stadnik.

„Już sama forma podręcznika jest czynnikiem motywującym. Duże znaczenie mają też na pewno bardzo dobrej jakości filmy; fakt, że występują w nich rodzimi użytkownicy w wieku uczniów, inspirujące gry multimedialne itp. Uczący się mają dużo możliwości pracy zespołowej, są proszeni o wykonanie projektów i często muszą się wykazać kreatywnością przy wykonywaniu ćwiczeń i zadań [...] Ogromną zaletą jest wykorzystanie na taką skalę multimedii, interaktywność czy też automatyczna informacja zwrotna w przypadku zdecydowanej większości ćwiczeń i zadań. Ważne jest też to, że materiał jest przeznaczony aż na trzy lata, co umożliwia dużą elastyczność w jego wykorzystywaniu” – prof. dr hab. Mirosław Pawlak.

Jak wygląda praca z podręcznikiem internetowym?

Podręcznik można wykorzystywać na różne sposoby, między innymi w pracowniach komputerowych (najlepiej mobilnych) lub na tablicy interaktywnej; może też być wykorzystywany jako wiodące źródło materiałów lub dodatek do lekcji.

Interaktywny Podręcznik dla klas 4-6

Inną zaletą podręcznika jest to, że uczniowie mają swoje indywidualne konta, na których odnotowywane są ich postępy. Biorąc pod uwagę fakt, iż zawiera ponad 1000 sprawdzalnych (self-check) zadań i setki multimedialnych aplikacji, kontrolowanie postępów ucznia jest bardzo istotne. Podobnie jak możliwość zadawania zadań z podręcznika przez nauczyciela w dowolnym czasie, również poza szkołą. W tym podręczniku jest to możliwe za pomocą specjalnie zaprojektowanego panelu nauczyciela.

Pojedyncza lekcja zaczyna się zazwyczaj od prezentacji elementu multimedialnego (filmu, gry lub plansz edukacyjnych – fotolekcji), potem powinno następować ćwiczenie umiejętności językowych. Każda lekcja w podręczniku podzielona jest na ćwiczenia typu „classroom” (do wykonywania w klasie) i „homework” (do wykonywania w domu). Sugeruje to nauczycielowi, które elementy powinien wykorzystać w klasie, a które w domu i tym samym ułatwia mu pracę.

Projekt FunEnglish.pl otrzymał jubileuszowy, 10 European Language Label (Europejski znak innowacyjności w dziedzinie nauczania i uczenia się języków obcych). Twórcy podręcznika już sprzedali prawa na wydawanie go także w Niemczech i tym samym stał się pierwszym polskim podręcznikiem wydawanym w zachodniej Europie. Od września 2011(?) z podręcznika będzie korzystało kilkadziesiąt tysięcy uczniów w całej Polsce.

Ze względu na dofinansowanie z Unii Europejskiej, Internetowy podręcznik dla szkoły podstawowej, napisany w ramach Narodowego Programu Rozwoju e-learningu, można otrzymać nieodpłatnie, pisząc na adres: podrecznik@funenglish.pl

Refleksja na temat nauczania języka angielskiego w klasach 1–3 szkoły podstawowej, czyli dlaczego rodzice muszą płacić za korepetycje

Anna Bąkowska¹

Kiedy 5 lat temu dostałam propozycję uczenia dzieci w wieku 7–12 lat w szkole prywatnej byłam zachwycona. Dzieci są niezwykle wdzięcznymi uczniami. Ich możliwości przyswajania języka są olbrzymie, a specyfika tej grupy wiekowej zezwala na dużo zabaw oraz różnorodnych ćwiczeń w czasie zajęć, które bywają przyjemne również dla nauczyciela.

Dzieci trafiające do szkoły prywatnej ze szkół państwowych umiały bardzo niewiele, a języka nie rozumiały prawie wcale.

Po trzech latach nauki w nauczaniu zintegrowanym dziecko najczęściej potrafiło wymienić wiele słówek i na tym znajomość języka się kończyła. Lekcja angielskiego dzieciom z klas 1–3 kojarzyła się w większości z przypadków z kolorowaniem obrazków, kilkoma piosenkami i panią, która próbuje zapanować nad 20–30 rozkrzyczanymi maluchami.

Postanowiłam się temu problemowi przyjrzeć bliżej: Skoro nauczanie dzieci stwarza tak wielkie możliwości, to dlaczego efektywność tego nauczania jest tak niska? Dlaczego dzieci pamiętają tak niewiele po pierwszych latach nauki w szkole podstawowej? Co zrobić, by rodzice nie byli zmuszeni płacić za „uzupełnianie braków”? Po 5 latach pracy z dziećmi oraz przeprowadzeniu ankiet w szkołach podstawowych w mieście i na wsiach nasuwa mi się kilka wniosków.

Liczebność klas

Przede wszystkim klasy są zbyt liczne. Aby dobrze nauczyć języka obcego, nauczyciel powinien móc podejść do każdego ucznia indywidualnie, dlatego klasy nie powinny liczyć więcej niż 8–10 uczniów. Niestety, polskie realia oraz finanse oświaty utrudniają takie rozwiązanie. Z ankiet przeprowadzonych przeze mnie wynika natomiast, iż przeciętna klasa liczy 20–25 dzieci, bez podziału na grupy. Jednakże – dla chcącego nic trudnego, tak więc wierzę, że przy odpowiedniej motywacji nauczycieli i dyrekcji można uzyskać w tej kwestii poprawę.

Dyscyplina

Niezwykle ważna jest dyscyplina. Dzieci potrafią bardzo „kochać panią”, ale to nie zapewnia porządku na lekcjach. Podstawowym problemem jest ograniczona zdolność koncentracji małych dzieci. 7–10-latki szybko się nudzą i potrzebują dużej różnorodności na zajęciach. Chociaż jeśli dana czynność bardzo je zafascynuje, potrafią przez długi czas poświęcić jej uwagę (Ur, 1996: 286–9).

Na pierwszych zajęciach warto zaproponować dzieciom kontrakt, w którym znajdują się również zasady zachowania na lekcjach. Kontrakt należy umieścić na ścianie i regularnie odwoływać się do punktów w nim zawartych. Można ustalić też system nagród, a także (opcjonalnie) kar. Niektórzy nauczyciele stosują buźki – na planszach mają

wypisane imiona dzieci i po lekcji każdy uczeń dostaje odpowiednią buźkę (np. uśmiechniętą, jeśli dziecko było grzeczne, a smutną, jeśli przeszkadzało). Można umówić się, że dziecko, które otrzyma najwięcej uśmiechniętych buziek, dostanie jakąś nagrodę. Można też stosować nalepki lub pieczątki jako nagrody za dobre zachowanie lub aktywność na zajęciach.

Język na lekcjach

Z moich doświadczeń wynika, że wciąż zdarzają się nauczyciele, którzy wykorzystują na lekcjach głównie rysunki lub piosenki. Lekcje są prowadzone głównie/najczęściej/przede wszystkim w języku polskim, lub też każde polecenie jest czytane najpierw po angielsku, a następnie tłumaczone na język polski. W ten sposób dzieci nie są osłuchane z językiem i nie jest to dla nich naturalne, by mówić po angielsku. Tymczasem, podczas lekcji języka obcego należy mówić tylko w języku, którego uczymy. Z początku maluchy mogą czuć się nieswojo, ale szybko się przyzwyczajają i zaczynają sobie radzić. Ważne jest, by dużo pokazywać i gestykulować.

Niezwykle istotna jest komunikacja. Osobom, które dopiero zaczynają karierę/pracę nauczyciela, polecam wypisanie sobie prostych zwrotów i poleceń, których często używa się w trakcie zajęć, np. „otwórz książkę” „narysuj” „zakreśl” itp. Wiele podręczników oferuje piosenki, które pomagają w utrwalaniu najpo-

1. Autorka jest nauczycielką języka angielskiego w Prywatnej Szkole Językowej EMPIK.

pularniejszych poleceń. Jest przy tym dużo zabawy, a słówka są zapamiętane.

W trakcie nauki dzieci poznają nowe słownictwo, które potem pojawia się w piosenkach lub kolorowankach. Warto wykorzystać te nowe słówka w dialogach. Na przykład, jeśli uczymy dzieci słówek związanych z jedzeniem, można zbudować mini dialogi w restauracji:

A: Hello

B: Hello

A. Menu please (B. podaje menu)

B. Chips please (B. przynosi odpowiedni obrazek przedstawiający jedzenie)

A. Thank you

B. Goodbye

A. Goodbye

Organizacja zajęć oraz klasy

Klasa powinna być kolorowa, jasna z odpowiednią ilością miejsca przeznaczonego do zabaw ruchowych (Harmer, 2001: 38). Zajęcia powinny być atrakcyjne, tzn. zróżnicowane, dynamiczne i dobrze przeprowadzone z punktu widzenia metodycznego. Oczywiście? Owszem, niestety w praktyce takie zajęcia nie są łatwe do przygotowania.

Dzieci 7–10-letnie szybko się nudzą, dlatego na każde zajęcia nauczyciel powinien przychodzić „uzbrojony” w dużą ilość różnorodnych ćwiczeń – ruchowych, komunikacyjnych, a także pisemnych.

Osobiście nie jestem zwolennikiem częstego rysowania i kolorowania na lekcjach. Uważam to za dużą stratę czasu. Dzieci w wieku 7–10 lat rysują często dość wolno i nawet mały rysunek może zająć dziecku wiele czasu, którego po prostu szkoda. Zadania tego typu mogą być wykonywane w domu, podczas gdy na lekcjach warto skupić się na komunikacji oraz wymowie.

Jeśli np. ćwiczymy kolory, można przygotować wycięte obrazki i zrobić kolaż.

Będzie dużo szybciej, jeśli pomożemy dzieciom i nie pozwolimy, aby rysowanie zabrało nam połowę lekcji. Jest też bardzo dużo zabaw ruchowych, piosenek oraz minidialogów, które pozwalają na przećwiczenie słówek.

Wiele książek oferuje pomysły na ciekawe ćwiczenia z dziećmi. Ważny jest podręcznik, który wybieramy, ale nie powinniśmy ograniczać się tylko do niego.

Niestety, w realiach polskich szkół państwowych nie zawsze wszystko będzie możliwe do zrealizowania. Kiedy np. uczymy dzieci słownictwa związanego z jedzeniem, można by zamienić klasę w restaurację, odpowiednio poustawiać stoły, przynieść dekoracje. Jednak trudno jest to zrealizować, gdy w ciągu dnia nauczyciel ma po jednej godzinie lekcyjnej w sześciu lub siedmiu różnych klasach a do tego z każdą grupą realizuje zupełnie inny temat. Dlatego też, od kreatywności nauczyciela zależy, jak najlepsze wykorzystanie czasu i możliwości.

Motywacja

Małe dzieci nie mają jeszcze wewnętrznej motywacji. Na dodatkowy angielski zapisywane są przez rodziców. Dlatego zadaniem nauczyciela jest „rozkochać” dzieci w języku obcym, zainteresować je, sprawić, że będą chciały uczyć się języka, że będzie to dla nich wspaniała przygoda. Aby to osiągnąć, należy przede wszystkim skupić się na atrakcyjności zajęć poprzez używanie kolorowych obrazków, piosenek, historyjek, ćwiczeń darmowych itp. (Ur, 1996: 286-9), można też zastosować różnego rodzaju nagrody.

Podsumowanie

Uczenie dzieci jest trudne, wymaga od nauczyciela kreatywności, dużej energii, cierpliwości i odpowiedniej osobowości. Jeśli jednak oddamy się swojej pracy, mamy gwarancję ogromnej satysfakcji. Dlatego warto poświęcić

czas na doksztalcenie się, szukanie ciekawych pomysłów i metod nauczania oraz solidne przygotowanie się do zajęć. W końcu to, czego nauczymy dzieci, będzie im procentować w całym dalszym przebiegu ich procesu nauczania.

Bibliografia

- Brat Paulston C. and Newton Bruder, M., (1976), *Teaching English as a Second Language: Techniques and Procedures*. Cambridge: Winthrop Publishers, Inc.
- Burwood S., Dunford, H. and Phillips, D., (1999), *Projects with Young Learners*, Oxford: Oxford University Press.
- Byram M. and Fleming, M., (1998), *Language Learning in Intercultural Perspective*. Cambridge: University Press.
- Chastain K., (1988), *Developing Second-Language Skills. Theory and Practice*, San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.
- Cross D., (1995.), *A Practical Handbook of Language Teaching*, Hertfordshire: Phoenix ELT.
- Ellis R., (1985/1996), *Understanding Second Language Acquisition*, Oxford: Oxford University Press.
- Harmer J., (2001), *The Practice of English Language Teaching*, Harlow: Person Education Limited (Longman).
- Nunan D., (1995), *Language Teaching Methodology*, Hertfordshire: Phoenix ELT.
- Scott W.A. and Ytreberg L.H., (1993), *Teaching English to Children*, New York: Longman.
- Slattery M. and Willis J., (2001), *English for Primary Teacher*, Oxford: University Press.
- Ur P., (1996), *A Course in Language Teaching. Practice and Theory*, New York: Oxford University Press.

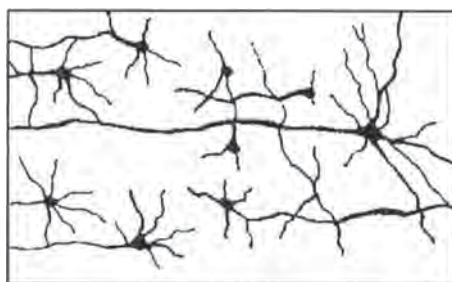
Jak osiągnąć sukces ucząc dzieci w wieku wczesnoszkolnym języka angielskiego

Paulina Długosz¹

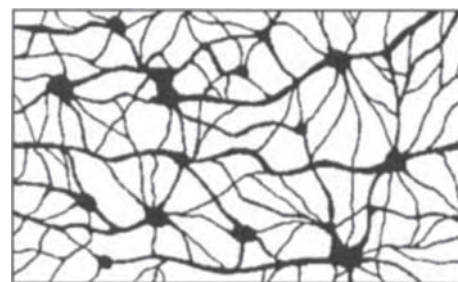
Dzieci żyją obecnie w świecie nazywanym „globalną wioską”: istnieje w nim wszechstronny dostęp do Internetu, szybka komunikacja przez telefony komórkowe, możliwość przenoszenia się samolotem pomiędzy odległymi miejscami – jednym słowem można porozumiewać się z ludźmi z całego świata bez wychodzenia z domu i szybko docierać do wybranych miejsc. Cały świat stoi przed nami otworem. Kluczem do sukcesu staje się więc znajomość języków obcych.

Jako świadomi tego faktu rodzice chcemy, aby dzieci licznie i dość wcześnie podejmowały naukę języków obcych.

Pytanie o najlepszy wiek rozpoczęcia nauki języka obcego nurtuje nie tylko rodziców, ale także pedagogów i naukowców. Nikogo nie dziwi fakt, że dzieci opanowują język rodzimy z łatwością, mimo że to bardzo skomplikowany proces. Nie budzi też wątpliwości sens wczesnej nauki drugiego – obcego – języka. Badania przeprowadzone zarówno przez naukowców amerykańskich jak i europejskich wykazują, że dzieci uczone wcześnie języka obcego potrafią nauczyć się go tak dobrze, jak mowy ojczystej, a efektem tej nauki jest wytwarzanie nowych połączeń neuronalnych w mózgu. Ten neurolingwistyczny proces pozwala dziecku zwiększać potencjał intelektualny, a co za tym idzie, ułatwić w przyszłości naukę innych przedmiotów,

Rys. 1. Niepobudzany mózg

Rys. 2. Mózg pobudzany

Źródło: „Rewolucja w uczeniu” G. Dryden, J. Vos, 2000, s. 232

kształtować procesy zapamiętywania. Zgodnie z hipotezą „okresu krytycznego”² najwięcej korzyści odnoszą ci, którzy naukę języka obcego rozpoczęli przed szóstym rokiem życia, choć oczywiście w późniejszym okresie jest ona również efektywna. Jednak możliwość budowania trwałych połączeń między komórkami mózgowymi słabnie właśnie w wieku około sześciu lat. Wczesna nauka języka obcego może zatem pomóc dzieciom w późniejszym okresie ich życia i ułatwić przyswajanie różnego rodzaju wiedzy. Zjawisko ilustrują rys. 1 i 2.

Zanurzanie w języku

Umożliwiając małemu dziecku wczesne podjęcie nauki języka obcego, wydłużamy okres przeznaczony na stopniowe, naturalne zaznajamianie się z językiem, tzw.

„zanurzanie się w nim”. Dzięki temu dziecko ma wystarczająco dużo czasu, aby przejść przez wszystkie fazy poznawania języka obcego, tak jak to się odbywa z mową ojczystą: najpierw rozumie to co słyszy, wykonuje polecenia nauczyciela, potem wypowiada pierwsze słowa, następnie zdania. Dopiero, kiedy umie już się porozumiewać, uczy się czytać i pisać. Droga do sukcesu wiedzie więc od zabawy do swobodnego porozumiewania się w języku obcym, bez nadmiernego nacisku na poprawność gramatyczną czy umiejętność bezbłędnego pisania. Język jest bowiem narzędziem komunikacji i liczy się przekazana informacja, a nie liczba popełnionych błędów. Nadmierny nacisk kładziony w szkole na poprawność formy zabija istotę tworzenia wypowiedzi. Uczeń boi się wtedy zacząć mówić właśnie dlatego, aby nie popełnić błędu. Pozwólmy naszym dzieciom uniknąć szkolnych stresów,

1. Autorka jest dydaktykiem nauczania języka angielskiego, autorką książeczek i piosenek dla dzieci oraz metody nauczania najmłodszych angielskiego *Hello Polly English & Play*.
2. Hipoteza „okresu krytycznego” dotyczy przyswajania języka. Została sformułowana przez Erica Lenneberga (1921–1975), który zauważył, że istnieje pewien określony przedział czasowy na przyswojenie języka – jeżeli nabycie języka nie nastąpi przed zakończeniem okresu dojrzewania, nigdy nie będzie możliwe jego przyswojenie w całkowicie funkcjonalnej formie.

Integrowanie zmysłów (zdjęcie: © Paulina Długosz)

umożliwiając im wczesną naukę poprzez zabawę, stopniowe „zanurzenie się” w języku obcym. Nie bójmy się inwestycji w kurs językowy czy naukę języków w przedszkolu. Taka wczesna edukacja językowa okaże się „doskonałą wyprawką” do szkoły, a później zaowocuje łatwością w uczeniu się.

nacja ruchowa, słuch, wrażliwość na bodźce zewnętrzne. Tak różnorodny sposób nauczania pozwala uczyć się bardziej efektywnie, a przede wszystkim rozwija wszystkie aspekty inteligencji dziecka. Ponieważ prawidłowo przebiegające zajęcia wymagają integracji wielu zmysłów ważne jest, aby znaleźć taką placówkę – przedszkole

lub szkołę językową, która realizuje program na podstawie wyżej wymienionych założeń. Jednym z prekursorów takiego podejścia do nauczania jest działająca na polskim rynku sieć przedszkoli językowych **Akademia Małego Człowieka**. Dzieci uczą się w nich mówić, śpiewać i tańczyć, a także bawią się w teatr po angielsku. Doskonale sprawdził się tu **kurs Lippy&Messy**. Opracowana została do niego płyta DVD, która wprowadza dzieci w świat bajki, której postacie mówią tylko po angielsku. Po kilkuminutowej projekcji dzieci zostają zaproszone przez lektora do zabawy z postaciami z filmu: zabawnym czarodziejem Wizzy i dwójką kłownów: Lippy i Messy.

Przedszkolaki niezwykle chętnie uczestniczą w zabawach ruchowych, śpiewają piosenki, odgrywają scenki w teatrzyku, używając wyciętych postaci – swobodnie wypowiadają swoje pierwsze słowa i zdania w języku obcym, kiedy tylko znajdują się w **kolorowej krainie Lippy&Messy**. Kurs jest przeznaczony dla najmłodszych, a więc zgodny z podejściem komunikacyjnym, gdzie cały nacisk w nauce kładzie się na mówienie. Ponieważ dzieci są ciekawe kolejnych przygód trójki bohaterów,

Integrowanie zmysłów

Zatem, skoro wiadomo, że warto podjąć naukę języków na wczesnym etapie życia, to czy wiadomo, jak to robić i jak pracować z uczniem, który nie umie jeszcze czytać, ani pisać, i ma zaledwie kilka lat? Odpowiedzią będzie natura dziecka – jego ciekawość świata. Maluchy z chęcią bawią się różnymi przedmiotami i uczą się je nazywać. Zajęcia z języka obcego powinny więc przypominać zabawę, wesołą rozmowę, śpiew, grę. Powinny być intrygujące dla dziecka, dostosowane do jego wieku, zainteresowań i momentu skupienia uwagi. Podstawowymi formami pracy z dzieckiem stają się zatem: muzyka, plastyka, teatr, taniec i ruch. Dzięki temu mali uczniowie rozwijają tak zwane zmysły podstawowe jak: równowaga ciała, koordy-

Siła pochwały (zdjęcie: © Paulina Długosz)

z niecierpliwością oczekują na kolejne zajęcia prowadzone wyłącznie po angielsku.

Siła pochwały

Szczególnie ważna dla najmłodszych uczniów jest pozytywna motywacja ze strony nauczyciela i rodzica poprzez nagradzanie brawami czy pochwałą. Dlatego do najbardziej wartościowych kursów językowych zaliczyć należy te, które włączają zarówno dziecko, jak i rodzica w radosny proces, jakim jest/ może być uczenie się. Bardzo dobrym pomysłem okazały się **książeczki**

Lippy&Messy opracowane w formie kolorowanek z nalepkami do pracy w domu. Czas spędzony na wspólnym kolorowaniu książeczki staje się pretekstem do rozmowy o tym, co dzieje się w przedszkolu, stwarza więź emocjonalną pomiędzy rodzicem i dzieckiem. Dołączona do ćwiczeń płyta DVD pozwala dzieciom nie tyle oglądać w domu bajki, co śpiewać razem z bohaterami, utrzymywać wiedzę zdobytą na zajęciach, dzielić z domownikami pozytywne emocje i radość z sukcesu w nauce. Wszystkie **piosenki i rymowanki Lippy&Messy** bardzo łatwo wpadają w ucho, a ich bohaterowie to postacie niezwykle barwne i zabawne. Dzięki temu dzieci po prostu chcą uczyć się angielskiego.

Ponadto miłe doświadczenie zdobyte podczas ciekawie prowadzonych zajęć utrwala w nich przekonanie, że nauka języka obcego jest przyjemnością oraz zachęca do podejmowania dalszych wysiłków w przyszłości.

Webliografia

Hello Polly English & Play <http://hello-polly.pl/?mode=ShowEntries&id_category=3> dostępny 9.09.2011

http://pl.wikipedia.org/wiki/Hipoteza_Okresu_Krytycznego dostępny 7.09.2011

Efektywność metody narracyjnej w przedszkolnym nauczaniu języka obcego

Anna Jaworowska

Nauczanie języka obcego dzieci w wieku wczesnoszkolnym to dla nauczycieli nadal ogromne wyzwanie. Wielu wciąż zadaje sobie pytanie, jakie metody pracy wybrać, aby nauczanie było jak najbardziej skuteczne, czym się kierować, aby zapewnić dzieciom komfort uczenia się i dobrą zabawę.

Istnieje wiele tradycyjnych sposobów, opartych głównie na kursach podręcznikowych, które zakładają opanowanie pewnych partii materiału, w obrębie określonych tematów, najczęściej poprzez intensywne powtarzanie.

Należy jednak zastanowić się, czy metody nauczania języka obcego stosowane w pierwszych trzech klasach szkoły podstawowej sprawdzają się także w przedszkolu. Dla wszystkich jest bowiem oczywiste, że różnice w rozwoju dziecka cztero- i dziewięcioletniego są ogromne. Konieczne jest także sformułowanie celów, rodzaju i poziomu kompetencji językowej, jakie dzieci są w stanie osiągnąć po dwóch, względnie trzech latach nauki języka obcego w przedszkolu.

Rola bajki

Na temat tekstów narracyjnych, a w szczególności bajek, powstało już wiele publikacji. Dlatego nikogo nie trzeba chyba przekonywać, jak ważna jest ich rola w ogólnym rozwoju dziecka. W okresie przedszkolnym dziecko podlega socjalizacji i wychowaniu nie tylko w kręgu własnej rodziny, ale również w szerszej grupie. Poznaje świat za pomocą operacji konkretnych, posługując się myśleniem magicznym, szuka prostych związków przyczynowo-

wo-skutkowych. Bajki wprowadzają je w świat roślin i zwierząt oraz ludzi z ich typowymi cechami. Poznaje wzorce osobowe, prototypowe postacie dobra i zła. Zaczyna postrzegać ludzkie zachowania oraz ich konsekwencje. Dowiaduje się, jakie wartości są szczególnie cenne, poprzez jednoznaczne pokazanie kogo i za co spotyka nagroda lub kara. Poznaje abstrakcyjne pojęcia, takie jak: dobro, zło, sprawiedliwość, miłość, przyjaźń i wiele innych. Uczy się wrażliwości, zachowań prospołecznych oraz empatii dzięki przeżywaniu wydarzeń wraz z bohaterami. Wchodzi w sferę dziedzictwa kulturowego, zapoznając się z symbolami i metaforami, by odtąd kojarzyć lisa ze sprytem i przebiegłością, a zatrute jabłko z wyrazem fałszu i zazdrości. Ponadto w bajkach jasno i wyraźnie przedstawione są postacie męskie i żeńskie, dzięki czemu dziecko uczy się przypisywania im ról społecznych, odkrywając także swoje miejsce w społecznym systemie.

Bajki odgrywają także istotną rolę w rozwoju emocjonalnym dziecka. W baśniowe przygody wplecione są różne życiowe sytuacje. Dziecko zazwyczaj utożsamia się z postacią głównego bohatera. Towarzyszy mu w wędrówce, razem z nim przeżywa radość, strach, smutek czy ból, nawiązuje przyjaźnie, stawia czoła wrogom, podejmuje wyzwania, odpoczywa i bawi się. Dzięki tej identyfikacji zapoznaje się z całą gamą emocji, uczuć i postaw. Uczy się zachowań społecznie akceptowanych oraz tych, które są potępiane, form ekspresji emocji, sposobów reagowania w trudnych sytuacjach oraz zaspokajania różnych potrzeb. (Och K., 2003, s. 19).

Jak widać bajka jest integralną częścią procesu kształtowania osobowości

dziecka. Dlatego jej zastosowanie na lekcji języka obcego ma swoje uzasadnienie. Oprócz przedstawionych wyżej argumentów natury ogólnej istnieje wiele innych, związanych bezpośrednio z procesem nauczania języka obcego.

Stosowanie historyjek stwarza optymalne warunki dla rozwoju sprawności receptywnych, a zwłaszcza rozumienia globalnego oraz umożliwia mimowolne przyswajanie:

- a) niewerbalnych środków do wyrażania zrozumienia i niezrozumienia,
- b) poprawnej wymowy, intonacji, rytmu,
- c) dużej ilości słów, zwrotów językowych i konstrukcji gramatycznych,
- d) umiejętności opisu (osób, miejsc, przebiegu czynności) oraz dzielenia dłuższych opowiadań na epizody i ich linearnego przedstawiania,
- e) form wyrażania uczuć i ocen,
- f) umiejętności antycypowania wydarzeń i sposobów rozwiązywania problemów,
- g) odpowiednich środków gramatycznych (Iluk, 2002, s. 108).

Z uwagi na specyfikę pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym nie wszystkie z wymienionych możliwości znajdują tu optymalne zastosowanie. Jednak na uwagę zasługuje przede wszystkim fakt, że dzieci skonfrontowane ze stosunkowo obszernym tekstem obcojęzycznym mają możliwość maksymalnego rozwoju sprawności receptywnych. Okazuje się, że język obcy nie stanowi

dla nich żadnej bariery w odbiorze prezentowanych treści. Tak mocno rozbudowany input językowy sprawia, że język obcy, jego użycie stają się zupełnie naturalne. Dzieci czują się swobodnie, jakby nie zauważały, że nauczyciel nie opowiada bajki po polsku. A więc, jak mówi Iluk (2002, s.108), „konsekwentne stosowanie bajek, historyjek, opowiadań i in. ma cechy intensywnego input. Dzięki temu procesy przyswajania języka i rozumienia tekstu mogą przebiegać jak w warunkach naturalnej akwizycji języka.”

Na czym polega metoda storytelling

Nowatorską i jednocześnie nieco kontrowersyjną metodą nauczania języka obcego wydaje się być metoda narracyjna (storytelling). Zakłada ona nauczanie języka obcego poprzez prezentację i jednocześnie intensywną pracę z obcojęzycznym tekstem narracyjnym. Wszelkie aktywności z nią związane mają na celu przede wszystkim rozwijanie sprawności receptywnych, a więc umiejętności „odnalezienia się” w szeroko rozbudowanym kontekście językowym. Zanim jednak tekst zostanie zaprezentowany dzieciom, musi zostać zaadaptowany, czyli poddany pewnym zabiegom, które umożliwią jego optymalny odbiór. Bardzo ważnym etapem w tej metodzie jest także przygotowanie dzieci do recepcji tekstu, czyli wprowadzenie i utrwalenie słów-kluczy, niezbędnych do zrozumienia jego treści. Punktem kulminacyjnym jest prezentacja – opowiadanie (inscenizacja) bajki, a następnie utrwalenie na poziomie receptywnym jej treści.

Kiedy po raz pierwszy zapoznałam się z teoretycznymi założeniami metody narracyjnej (storytelling), miałam ogromne wątpliwości co do jej ewentualnej skuteczności w przedszkolnym nauczaniu języka obcego. Obserwując jednak od kilku lat dość intensywnie lekcje w przedszkolu, zastanawiałam się, czy tradycyjne metody nauczania są wystarczająco skuteczne. Odnosiłam często nieodparte wrażenie, że dzieci 5-6-letnie nie są zainteresowane nazy-

waniem w języku obcym przedmiotów, zjawisk z ich najbliższego otoczenia. Mimo iż osoby prowadzące zajęcia bardzo się starały, wybierały ciekawe ich zdaniem ćwiczenia, śpiewały piosenki, to czegoś w tych zajęciach brakowało. Często dużą trudność sprawiały dzieciom ćwiczenia reproduktywne, a więc takie, które zakładają powtarzanie ćwiczonych treści. Dzieci w tym okresie mają często jeszcze kłopoty z wymową w języku ojczystym, tym bardziej artykulacja w języku obcym jest dla nich trudna, a zmuszanie do powtarzania demotywuje je, zniechęca i ma negatywny wpływ na zapamiętywanie.

Praca z bajką na zajęciach języka obcego w przedszkolu rozwija u dzieci głównie sprawności receptywne, ale stwarza również dogodne warunki aktywnego użycia języka – często uproszczonego. Dzieci budują zdania mieszane typu: *I tiger idzie do wald (rzeczowniki bez rodzajników). Zdarza się także, zwykle w trakcie drugiej prezentacji, że dzieci dopowiadają pojedyncze słowa w języku polskim, rzadziej w obcym: nauczyciel: ich wollte dir einen Ballon schenken, aber...tu dziecko: *ale balon pęknął. Są to zachowania naturalne, niewymuszone przez proces dydaktyczny i świadczą o tym, że dzieci w trakcie opowiadania nie tylko patrzą, ale także uważnie słuchają.

Bardzo ważnym aspektem w pracy z bajką jest także emocjonalne zaangażowanie dzieci. Moje doświadczenia dotyczą głównie opowiadań z serii „Kubuś Puchatek i przyjaciele”. I tu muszę stwierdzić, że z nieukrywaniem zaskoczeniem obserwowałam dzieci, które już w trakcie prezentacji bohaterów reagowały entuzjastycznie i były zachwycone. Tuliły pluszowe maskotki, głaskały; każde chciało się przywitać, usiąść w pobliżu. Kiedy wchodziły do sali, w której przygotowana była scenografia do inscenizacji bajki, zawsze wyrażały swój zachwyt i często słyszałam stwierdzenia: „o, znowu bajka, ale fajnie!”. Jak już wspomniałam, dzieci jakby w ogóle nie zauważały, że bajka prezentowana była w języku obcym. Zawsze były skupione i zainteresowane tym, co widzą i słyszą. Choć muszę przyznać, że podczas prezentacji pierwszej bajki zdarzyło się, że dzieci zareagowa-

ły z lekkim niedowierzaniem: „bajka po niemiecku?! Ja chyba nic nie będę rozumiał(a).”

Wybór i adaptacja tekstu

Na zajęciach zastosować można teksty różnego rodzaju: legendy miejskie, opowiadania, krótkie historyjki przedstawiające bezpośrednio problemy dzieci, oraz takie, których tematem są sytuacje absurdalne lub tajemnicze, klasyczne bajki i baśnie, (Iluk, 2002, s.121). Jednak w pracy z 5-6-letkami najlepiej sprawdzają się bajki. Jak już wspomniałam, bardzo pozytywnie oceniam pracę z bajkami z serii „Kubuś Puchatek i przyjaciele”. Mimo, że dzieci doskonale znają wszystkie postacie i ich historie, to każda kolejna wywołuje u nich ogromny entuzjazm. Rozbudzenie motywacji to jeden z najważniejszych czynników wpływających na właściwy odbiór tekstu. Jeśli dzieci są zainteresowane i chcą słuchać, to poziom zrozumienia tekstu będzie niewątpliwie wyższy.

Tekst oryginalny musi zostać zaadaptowany, inaczej mówiąc, uproszczony. Wyjaśnić jednak należy, że chodzi tu o rozumienie globalne, wsparte szeroką gamą bodźców wizualnych, ułatwiających jego zrozumienie. Adaptacja tekstu nie polega więc na dosłownym dostosowaniu jego stopnia trudności do poziomu językowego dzieci.

Tekst oryginalny w pierwszej kolejności trzeba często skrócić. Jest on bowiem niejednokrotnie zbyt obszerny, aby zaprezentować go w całości na 20-minutowych zajęciach. Rezygnujemy z fragmentów, które z punktu widzenia przebiegu zdarzeń w opowiadaniu nie są szczególnie istotne. Kolejnym zabiegiem adaptacyjnym jest jego uproszczenie pod względem struktur leksykalnych i gramatycznych. Opowiadanie powinno zawierać proste słownictwo i podstawowe struktury gramatyczne. Należy dodatkowo wprowadzić w formie refrenu lub wyraźnie zaakcentować powtarzające się fragmenty, co pozwoli włączyć aktywnie dzieci

w opowiadanie, a także umożliwi przy-swojenie treści w określonym kontekście. Pamiętać należy, że zbyt daleko posunięte uproszczenie tekstu prowadzi do znacznego obniżenia jego jakości i atrakcyjności dla odbiorców. Teksty zbyt proste są dla dzieci po prostu nudne. Widać to wyraźnie w sytuacji, gdy nauczyciel sam próbuje tworzyć opowiadania przeznaczone do wykorzystania w pracy z dziećmi według metody storytelling. Jest to oczywiście możliwe i stosunkowo proste, zwłaszcza, jeśli chodzi o przygody wspomnianego wcześniej Kubusia Puchatka i jego przyjaciół. Często jednak podświadomie (odruchowo) tworzymy teksty, które zawierają zbyt mało treści. W trakcie prezentacji takich opowiadań zainteresowanie dzieci wyraźnie spada. Widać to w ich zachowaniu: brak skupienia, znużenie. Przygotowując tekst do prezentacji, należy uprościć go na tyle, na ile to jest konieczne, tak aby zachował jak najwięcej treści.

Fazy metody storytelling

Aktywności przed słuchaniem

Zanim zaprezentujemy dzieciom tekst należy wprowadzić i utrwalić słowa-kłucze, a więc te niezbędne do globalnego zrozumienia tekstu. Chciałabym zaznaczyć, że wspomnianą metodę stosować można na różnych poziomach zaawansowania i w różnych grupach wiekowych. Dlatego też sposoby wprowadzania i utrwalania słownictwa mogą być zróżnicowane. W pracy z dziećmi przedszkolnymi najlepszą formą prezentacji jest wizualizacja. Dzieci bardzo dobrze reagują na duże i kolorowe obrazki oraz na prezentację za pomocą przedmiotów. Tu wykorzystać można różnego rodzaju maskotki, a w szczególności postać przewodnią, czyli tę, która towarzyszy dzieciom na każdych zajęciach. Dzieci z ogromną troskliwością opatrują rany Kubusia, który spadł z drzewa, czy pakują wspólnie koszyk na piknik. Skuteczną formą prezentacji jest także metoda reagowania całym ciałem – Total Physical Response. Nauczyciel wprowadza słownictwo, demonstrując

je poprzez ruch, gesty, mimikę i równocześnie powtarzając kilkakrotnie nowe słowo, wyrażenie. Dzieci chętnie naśladują wszelkiego rodzaju zachowania, odgłosy, z uwagą śledzą ruchy ręki nauczyciela, który dorysowując kolejno poszczególne elementy, zachęca dzieci, aby zgadły, co to jest. Celem tego etapu jest wprowadzenie i utrwalenie kluczowego słownictwa tak, aby recepcja tekstu na poziomie globalnym była możliwa. Dlatego po wprowadzeniu należy zastosować ćwiczenia utrwalające. Powinny one mieć charakter receptywny, a więc umożliwić dzieciom zapamiętanie. Nie należy zmuszać ich do powtarzania, a więc do reprodukcji, gdyż artykulacja może sprawiać im trudność i nie jest ona konieczna w procesie recepcji tekstu. Przykłady ćwiczeń utrwalających słownictwo omówiłam szczegółowo w numerze 4/2008 JOwS, s. 59.

Prezentacja bajki

Kolejnym i chyba najważniejszym etapem jest prezentacja tekstu. Wymaga ona od nauczyciela szczególnego przygotowania, gdyż musi być na tyle atrakcyjna, aby skupić uwagę i wywołać zainteresowanie u dzieci. Z moich dość intensywnych obserwacji zajęć w przedszkolu wynika, że dobrze przygotowana prezentacja bajki zawsze wywołuje u dzieci entuzjazm i inne bardzo pozytywne reakcje emocjonalne. Choć muszę przyznać, że przed pierwszą prezentacją obawiałam się reakcji dzieci. Kiedy przedszkolaki weszły do sali, tylko jeden chłopiec zapytał z niedowierzaniem: „Bajka po niemiecku?!”. Dzieci słuchały i przyglądały się z zainteresowaniem, jakby nie zauważając, że nauczycielka opowiada w obcym języku.

Najdogodniejszą formą prezentacji jest teatrzyk. W przypadku opowieści o przygodach Kubusia Puchatka wykorzystać można popularne pluszowe maskotki, w przypadku innych przygotować można papierowe figury przymocowane do cienkich patyczków. Niezbędne są również ilustracje fragmentów treści bajki. Jako element scenografii wykorzystać można duży tekturowy karton z wyciętym dnem. Z boku, po jednej stronie można nakleić tekst prezentowanej bajki tak,

aby w każdej chwili móc na niego spojrzeć. Jeśli zdecydujemy się na figury z kartonu, umocowane na cienkich patyczkach (np. takich do szaszłyków), można wykonać proste ilustracje tła (lasu, łąki itp.), a figury poruszać na ich tle. Uzyskujemy wtedy trójwymiarowy obraz, co wyraźnie podnosi atrakcyjność przygotowanej prezentacji. Wizualizacja bajki jest bardzo ważna i wymaga od prowadzącego sporego nakładu pracy. Należy jednak pamiętać, że praca z jednym tekstem trwa wiele tygodni.

Podczas opowiadania trzeba także zwrócić szczególną uwagę na modulację głosu. Powinien brzmieć inaczej w zależności od postaci, która mówi. Nauczyciel musi zaprezentować tekst bardzo ekspresyjnie i starannie. Zdarza się bowiem, że dzieci z niecierpliwością czekają na bajkę, a jeśli przedstawienie nie zostało wystarczająco starannie przygotowane, widać, jak motywacja i gotowość dzieci do słuchania wyraźnie spada.

Istotnym elementem jest także aktywizacja dzieci w trakcie opowiadania. Jak wiadomo, dzieci reagują emocjonalnie i spontanicznie. A więc aktywne włączenie dzieci w prezentację tekstu wydaje się być czymś naturalnym i jednocześnie nieuniknionym. Nauczyciel powinien jednak jasno określić, kiedy i w jaki sposób dzieci aktywnie uczestniczą w prezentacji tekstu. Jako, że metoda ta zakłada kilkakrotną prezentację tego samego tekstu (w naszym przypadku zwykle dwukrotną), udział dzieci winien być w związku z tym zróżnicowany. W trakcie pierwszej jest to najczęściej ruch – pantomimiczne naśladowanie różnych czynności, odgłosy zwierząt czy zjawisk pogodowych, podnoszenie lub pokazywanie właściwych obrazków. W drugiej, należy już aktywizować dzieci werbalnie, a więc z użyciem języka obcego. Dzieci powtarzają refren, śpiewają krótkie przerywniki, bądź „dopowiadają” krótki fragment tekstu. Jeśli dzieci aktywizowane są z zastosowaniem określonych rekwizytów, należy pamiętać, aby w odpowiednim momencie dać im je a następnie w porę odłożyć, gdyż często odwracają one uwagę dzieci i rozpraszają je.

Z założeń metody narracyjnej wynika, że w trakcie drugiego opowiadania można zrezygnować częściowo z teatralnej formy prezentacji. W pracy z dziećmi przedszkolnymi należy jednak tego unikać. Z moich obserwacji wynika, że dzieci zdecydowanie bardziej pozytywnie reagują na opowiadanie z jak najszerzą jego wizualizacją.

Aktywności po wysłuchaniu tekstu

Aktywności po wysłuchaniu bajki zacząć można już na zajęciach, na których prezentowany był tekst, jeśli pozwala na to czas, a następnie kontynuować na kolejnych. Celem tej fazy jest utrwalenie treści bajki na poziomie receptywnym.

Ćwiczenia po pierwszej prezentacji mogą mieć na początku charakter mniej kompleksowy, a więc taki, gdzie input językowy jest słabo rozbudowany. Oznacza to w praktyce, że mogą one w swoim charakterze przypominać nieco ćwiczenia utrwalające słownictwo przed prezentacją bajki. A więc na przykład przyporządkowywanie odgłosów poszczególnym postaciom, dobranie odpowiedniego koloru do poszczególnych elementów czy odkrywanie różnic, przeciwieństw. Decyduje nauczyciel, gdyż zna on grupę i jest w stanie określić, jaki stopień trudności ćwiczeń będzie w danej sytuacji właściwy. Jeśli jednak poziom recepcji tekstu jest prawidłowy, nic nie stoi na przeszkodzie, aby dzieci wykonały ćwiczenia sprawdzające kompleksowe receptywne zrozumienie tekstu.

Przykładowe aktywności po pierwszej prezentacji tekstu:

- Nauczyciel czyta wybrany, krótki fragment bajki. Zadaniem dzieci, jest stwierdzenie, czy jest on zgodny z treścią obrazka, który dzieci mają przed sobą (tak/nie).
- Nauczyciel czyta wybrane zdanie, lub fragment bajki. Dzieci wybierają – spośród podanych – obrazek, który odpowiada treści zadania.
- Nauczyciel czyta wybrane fragmenty bajki (lub całą), dzieci układają obrazki w odpowiedniej kolejności.

- Nauczyciel rozwiesza obrazki ilustrujące różne fragmenty bajki. Dzieci poruszają się w takt muzyki. Kiedy muzyka cichnie, dzieci ustawią się pod dowolnym obrazkiem. Nauczyciel czyta zdanie bądź krótki fragment bajki. Dzieci, które ustawiły się pod właściwym obrazkiem, reagują w określony sposób (klaszczą, podskakują etc.).

- Nauczyciel podaje polecenie. Jeśli treść bajki daje taką możliwość, dzieci reagują ruchem, naśladują.

- Nauczyciel czyta fragment bajki, dzieci kolorują elementy obrazka w odpowiedniej kolejności.

Samodzielne wykonywanie obrazków do ćwiczeń utrwalających treść bajki może sprawiać trudność. W przypadku bajek z serii „Kubuś Puchatek i przyjaciele” wykorzystać można serię kolorowanek „Winnie Puuh, Mein Riesen Mal- und Spielbuch”. Znaleźć tu można także wiele ciekawych gier i zabaw wspierających ogólny rozwój dziecka (m.in. labirynty, puzzle, sudoku, krzyżówki).

Ogólnym celem aktywności po drugim słuchaniu jest umiejętność transponowania elementów językowych z prezentowanych bajek na inne obszary ich zastosowania. Na zajęciach języka obcego w przedszkolu założenie to realizować można w mocno ograniczonym zakresie. Tu najlepiej sprawdza się forma krótkiej inscenizacji teatralnej. Każdy przedszkolak otrzymuje rolę – jedno lub dwa krótkie zdania, albo naśladuje określone zjawiska czy przedmioty. Nauczyciel przygotowuje inscenizację. Nie musi być ona szczególnie wyszukana. Ważne jest, aby każde dziecko otrzymało rekwizyt, który jednoznacznie określa przypisaną mu rolę. Dzieciom bardzo podobają się tego rodzaju scenki. Szczególnie wtedy, gdy w inscenizacji biorą także udział postacie z bajki. Dzieci są zafascynowane, kiedy mają okazję pójść z Kubusiem Puchatkiem do lasu po słodki miodek, czy wybrać się z nim i jego przyjaciółmi na piknik. Taką krótką inscenizację przygotować można średnio w ciągu dwóch zajęć, zaznaczyć jednak trze-

ba, że nauczyciel pełni zawsze rolę narratora i tym samym **silnie** koordynuje przebieg całego przedstawienia. Jest to także dobry moment, aby zaprezentować rodzicom postępy ich dzieci i potraktować przedstawienie jako zajęcia otwarte. Dzieciom bardzo podoba się taki rodzaj aktywności. Już samo przygotowanie inscenizacji to dla nich duża frajda i poczucie, że biorą udział w czymś szczególnym. Podkreślić także należy, że taki rodzaj ćwiczenia jest z językowego punktu widzenia bardzo efektywny. Podnosi bowiem zdecydowanie poziom zrozumienia tekstu, gdyż dzieci muszą intensywnie „wsluchać się” w tekst, aby we właściwym momencie włączyć się w opowiadanie.

Można też przygotować krótki tekst bazujący na treści bajki, który dzieci zaśpiewają na znaną im melodię.

Mimo, że głównym założeniem metody narracyjnej jest zasada receptywności, to reprodukcja krótkich tekstów czy piosenek, nie stanowi dla dzieci szczególnego utrudnienia. Są to treści już „przerobione” w trakcie aktywności przed i po pierwszym słuchaniu.

Bajka prezentowana jest zwykle dwa razy. W przypadku, gdy nauczyciel stwierdzi, że dzieci radzą sobie gorzej, powinny wysłuchać jej po raz trzeci.

Opis eksperymentu

Jak już wspomniałam, moje pierwsze wrażenie po tym jak zapoznałam się z metodą narracyjną, było dość negatywne. Szczerze mówiąc, nie wyobrażałam sobie, jak można pięć- czy sześciolatkom opowiadać bajki w języku obcym i oczekiwać, że one cokolwiek z tego zrozumieją. Podobnie zareagowały studentki naszego kolegium, kiedy przed rozpoczęciem praktyk nauczycielskich zaproponowałam „wypróbowanie” tej metody w pracy z dziećmi przedszkolnymi. Choć już na wstępie zaznaczyłam, że jest to tylko próba i w każdej chwili można się będzie wycofać, to i tak chętnych nie było. Nie ukrywam, że byłam dość stanowcza i chyba najwyraźniej wymusiłam gotowość dwóch studentek do podjęcia tej próby i tak się zaczęło.

Dwie studentki prowadziły zajęcia w Państwowym Przedszkolu nr 1 w Cieszynie. Zajęcia odbywały się dwa razy w tygodniu w godzinach przedpołudniowych, w dwóch grupach – zwanych dalej grupą kontrolną (łącznie 23 dzieci 5- i 6-letnich). Tutaj dzieci pracowały metodą tradycyjną. Częściowo realizowały kurs podręcznikowy, natomiast niektóre tematy oraz ćwiczenia dobierały same. Kolejne dwie studentki przydzielone zostały na praktyki do Państwowego Przedszkola nr 8 w Cieszynie. Zajęcia odbywały się także dwa razy w tygodniu, w dwóch grupach – zwanych dalej grupą eksperymentalną (łącznie 22 dzieci 5- i 6-letnich). Tutaj lekcje zaplanowane zostały w godzinach popołudniowych. Jest to istotny fakt, gdyż, jak widać, zajęcia w grupie kontrolnej odbywały się w bardziej dogodnej porze, w godzinach przedpołudniowych, co w pracy z dziećmi ma niebagatelne znaczenie. Jeśli zajęcia odbywają się po południu, dzieci często są już zmęczone i tym samym mniej skupione. W grupie eksperymentalnej przedszkolaki pracowały według metody narracyjnej – storytelling.

Pomysł zbadania efektywności metody storytelling nie powstał od razu. Obserwując zajęcia w obu grupach po pewnym czasie zauważyłam, że ich charakter i atmosfera są zupełnie różne. Dzieci z grupy eksperymentalnej były bardziej spontaniczne, zupełnie jakby nie zauważały, że zajęcia odbywają się w języku obcym. Zdecydowanie częściej zdarzało się tutaj naturalne, niezaplanowane użycie języka obcego. Dzieci odruchowo, na tyle, na ile potrafiły, próbowały komunikować się w języku obcym. Były to najczęściej pojedyncze wyrazy lub krótkie frazy. Ich użycie było prawie zawsze trafne, zgodne z kontekstem. Byłam zaskoczona faktem, jak doskonale dzieci potrafią odnaleźć się w nowej, zupełnie nietypowej dla nich sytuacji. Język obcy nie stanowił dla nich żadnej bariery, zachowywały się bardzo naturalnie i spontanicznie. O tym, jak bardzo zajęcia podobały się dzieciom, świadczą ich reakcje w sytuacji, kiedy nauczycielka informuje o zakończeniu zajęć: „Już teraz

przyszliśmy i już kończymy?“, „A czy jutro będzie niemiecki, a w piątek?“ Ponieważ zajęcia w grupie eksperymentalnej odbywały się po południu, zdarzało się, że rodzice odbierali dzieci z przedszkola wcześniej, jeszcze przed zakończeniem zajęć z języka obcego. Reakcje były bardzo podobne: „Jeszcze nie idę, poczekaj.“ Momentami wydawało mi się, że dzieci w grupie eksperymentalnej są być może już z natury bardziej zdolne, otwarte, pozbawione naturalnego elementu stresu. Ale z drugiej strony, dlaczego miałyby tak być?

Jak już wspomniałam, dzieci bardzo emocjonalnie reagowały na bajki z serii „Kubuś Puchatek i przyjaciele“. Zauważyłam też, że jeśli słownictwo kojarzyło się dzieciom z konkretną bajką, z ich ulubionymi postaciami, to łatwiej je zapamiętywały.

W grupie kontrolnej dodatkowym utrudnieniem wydawał się być fakt, że nauczyciel oczekiwał od dzieci powtarzania nowo poznanych słów czy krótkich konstrukcji. To działało na nie wyraźnie demotywująco. Dzieci zbyt mocno koncentrowały się na powtarzaniu, co niekorzystnie wpływało na zapamiętywanie. Tak więc reprodukcja nowych słów wyraźnie przeszkadzała dzieciom w ich receptywnym kojarzeniu.

Wszystko to jednak były tylko moje obserwacje i spostrzeżenia, które należało potwierdzić szczegółowym pomiarem. Do badań, które przeprowadziłam w czerwcu 2008 roku przygotowałam trzy testy. Pierwszy obejmował swoim zakresem wyrażenia i zwroty lekcyjne w formie poleceń oraz treści, których znaczenie można było oddać poprzez ruch, gesty, mimikę. W grupie eksperymentalnej było to 25 zdań, w grupie kontrolnej 15. W teście drugim, w grupie eksperymentalnej przygotowałam 14 obrazków ilustrujących fragmenty bajek, które dzieci poznały. Do każdego obrazka przygotowałam zdania mniej lub bardziej złożone. Zadanie dzieci polegało na stwierdzeniu (tak/nie), czy treść zdania zgodna jest z treścią obrazka. Dla grupy kontrolnej przygotowałam 8 obrazków ilustrujących zachowania lub czynno-

ści oraz zdania. Tutaj dzieci także miały zdecydować, czy zdania są zgodne z treścią obrazka, czy nie. Test trzeci, zarówno w grupie eksperymentalnej, jak i kontrolnej, był nieco bardziej złożony i wymagał od dzieci większej koncentracji. Polegał on na wyklejaniu i ewentualnym kolorowaniu obrazków zgodnie z usłyszanym komunikatem. W obu grupach było to 5 krótkich tekstów. Przygotowując testy, unikałam stosowania tych samych obrazków i zdań, które wykorzystane zostały już wcześniej w pracy z dziećmi. Zależało mi na tym, aby skonfrontować dzieci z rzeczywistą treścią, a nie sugerować rozwiązania znanym już zdaniem bądź obrazkiem.

Różnica w ilości materiału przygotowanego do testów w obu grupach wynikała z faktu, że input językowy w grupie eksperymentalnej był zdecydowanie bardziej rozbudowany.

Przeprowadzenie testów w ramach opisanego przeze mnie eksperymentu było dość trudne z punktu widzenia organizacyjnego. Przede wszystkim należało zachęcić dzieci do udziału. W moim przypadku były to drobne upominki za uczestnictwo w każdym teście. Był to element silnie motywujący, gdyż zdarzało się, że w teście chciały wziąć udział dzieci, które nie uczyły się języka obcego: „Proszę pani, mój kolega też by chciał odpowiadać, może go pani zapytać?“.

Kolejnym problemem był czas potrzebny na przeprowadzenie poszczególnych zadań testowych. Była to druga połowa czerwca, a więc moment, kiedy nauczyciele zakończyli już właściwie zajęcia w ramach programu nauczania, a więc można było „wejść“ na zajęcia. Potrzebna była także druga osoba do pomocy, aby zająć się pozostałymi dziećmi, ponieważ test zaliczany był indywidualnie lub w małych grupach.

Wyniki eksperymentu

W pomiarze wzięło udział w sumie 45 dzieci. Ilość dzieci uczestniczących w poszczególnych testach nie była stała, gdyż zdarzyło się, że niektóre wcześniej wyjechały na wakacje.

Średnia procent prawidłowych wyników w każdym z trzech testów wysnił w poszczególnych grupach:

Test 1

Grupa eksperymentalna 1 (E 1) – 76%
Grupa eksperymentalna 2 (E2) – 77%
Grupa kontrolna 1 (K1) – 39%
Grupa kontrolna 2 (K2) – 54%

Test 2

Grupa eksperymentalna 1 (E1) – 74%
Grupa eksperymentalna 2 (E2) – 80%
Grupa kontrolna 1 (K1) – 50%
Grupa kontrolna (K2) – 55%

Test 3

Grupa eksperymentalna 1 (E1) – 73%
Grupa eksperymentalna 2 (E2) – 79%
Grupa kontrolna 1 (K1) – 32%
Grupa kontrolna 2 (K2) – 38%

Z powyższych danych jasno wynika, że nauczanie języka obcego w przedszkolu metodą storytelling jest zdecydowanie bardziej efektywne, aniżeli stosowanie tradycyjnych metod kształcenia. Na taki rezultat niewątpliwie wpływ miał wyjątkowo pozytywny stosunek dzieci do przerabianych treści, ich silne zaangażowanie emocjonalne oraz atrakcyjność form pracy.

Jako że testy sprawdzały opanowanie języka wyłącznie na poziomie receptywnym, można także wnioskować, że wymagania od dzieci prawie natychmiastowego powtarzania (reprodukcji) ćwiczonych treści może w znacznym stopniu zakłócać ich przyswajanie.

Widać też, że silnie rozbudowany input językowy wcale nie dezorientuje dzieci, ale wpływa pozytywnie na efektywność nauczania.

Podsumowanie

Nauczanie języka obcego dzieci w wieku przedszkolnym to praca z dziećmi 4- 6-letnimi. Metoda storytelling um ożliwia im opanowanie

języka (określonych struktur językowych) na poziomie receptywnym. Wykorzystuje naturalny w tym wieku potencjał, jakim jest zainteresowanie dzieci światem bajek, silną potrzebę identyfikowania się z jej bohaterami oraz zupełny brak wszelkich barier i zahamowań w procesie recepcji języka obcego. Jako że nauczyciel maksymalnie stosuje język obcy, dzieci mają niepowtarzalną możliwość osłuchania się z językiem, zanurzenia się w nim. Dzięki temu, w sposób naturalny wyeliminowana zostaje blokada typu – nie rozumiem, a także w naturalny sposób wykorzystany zostaje właściwy im potencjał polegający na bezstresowym i bezproblemowym podejściu do wszelkich nowych zadań. Użycie języka obcego jest dla dzieci czymś zupełnie naturalnym, a reprodukcja czy produkcja, a więc samodzielne formułowanie komunikatów w języku obcym staje się odruchem zupełnie naturalnym, niewymuszonym przez proces dydaktyczny. Zanim jednak tak się stanie, dzieci bardzo intensywnie rozwijają sprawności receptywne. Rozumieją szeroko rozbudowany komunikat językowy, ale początkowo reagują werbalnie w języku ojczystym. Na zadane przez nauczyciela w języku obcym pytania: Czy podobała wam się bajka? A co podobało wam się najbardziej? – dzieci odpowiadają po polsku.

Aby zapewnić dzieciom wspomniany szeroko rozbudowany input językowy, należy właściwie wyłącznie używać języka obcego. W okazuje praktyce się jednak, że konsekwentne jego stosowanie na zajęciach w przedszkolu, może dla niektórych nauczycieli stanowić pewną barierę. Wynika ona z błędnego przekonania, że dzieci nie są przecież w stanie zrozumieć mocno rozbudowanych treści obcojęzycznych. Nauczyciele uznają często konieczność kilkukrotnego powtórzenia danego polecenia w języku obcym za stratę czasu. Trzeba jednak uświadomić sobie, że jest to pełnowartościowa aktywność językowa, która wspomaga i rozwija intuicję dziecka, bardzo ważną procesie rozwoju sprawności receptywnych.

Prawdą jest, że formułowanie treści w kilku wariantach wymaga od uczącego cierpliwości, ale prawie zawsze ona się opłaca.

Jestem przekonana, że metoda storytelling jest bardzo skuteczną metodą w nauczaniu języka obcego na poziomie przedszkolnym, stanowi idealną bazę i zarazem punkt wyjścia do pracy w pierwszych klasach szkoły podstawowej. Trzeba zatem postawić pytanie – czy można oczekiwać czegoś więcej?

W chwili obecnej wszystkie grupy dzieci przedszkolnych uczą się języka obcego metodą storytelling i żadnej studentki nie muszę już przekonywać o jej skuteczności. Wszystkie bowiem po obejrzeniu kilku lekcji prowadzonych metodą narracyjną chciały odbywać roczne praktyki w przedszkolu i stosować właśnie tę metodę.

Bibliografia

- Bleyhl W. (2000), *Fremdsprachen in der Grundschule – Grundlagen und Praxisbeispiele*. Schroedel Verlag.
- Bleyhl W. (2002), *Fremdsprachen in der Grundschule: Geschichten erzählen im Anfangsunterricht – Storytelling*. Schroedel Verlag.
- Iluk J. (2006), *Jak uczyć małe dzieci języków obcych?*, Katowice: Gnome.
- Iluk J. (2006), *Jak uczyć małe dzieci języków obcych?*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Lingwistycznej, Częstochowa.
- Iluk J. (2008), *Teoria i praktyka nauczania języków obcych w przedszkolu*, JOwS, nr 4, 48–59.
- Och K. (2003), *Rola bajki w edukacji* [w:] „Wychowanie w przedszkolu” 10.
- Winnie Puuh, *Mein Riesen Mal- und Spielbuch*, (2009), Walt Disney.

Edukacja przyrodnicza i społeczna

Spis treści

Wprowadzenie	63
Relacje społeczne	64
- Książeczka o mnie	64
- Ja i moja rodzina	65
- Nasze miasto	66
- Zawody	67
- Na latającym dywanie	69
Zawód: obserwator	70
- Barumbak – tajemnicze zwierzę	70
- Teatr cieni	71
- Co jest w tej butelce?	72
- Od gąsienicy do motyla	75
- Owoce na wiele sposobów	78
Nasze eksperymenty	79
- Eksperymenty z kolorami	79
- Czy wiesz, jaki to sok?	81
- Zgadnij, jaki to zmysł?	83
- Jak działa magnes?	87
- Segregujemy śmieci	89
Literatura	90

Edukacja przyrodnicza i społeczna

W kształceniu zintegrowanym służy wzbogacaniu obrazu świata dziecka, jego wiedzy o najbliższym otoczeniu: rodzinie, klasie, szkole i najbliższej okolicy, a także o innych krajach. Zajęcia z języka angielskiego mogą być dobrym pretekstem do tego, aby mówić tak o sobie jak i o innych. W zaproponowanych ćwiczeniach chcielibyśmy, aby dzieci miały możliwość rozwijania inteligencji przyrodniczej, która objawia się umiejętnością wnikliwej obserwacji zjawisk przyrody, a także umiejętnością selekcjonowania, klasyfikowania i organizowania informacji. Osoby, które mają dobrze rozwiniętą właśnie tę inteligencję, mają wysoką świadomość otaczającego ich świata, interesują się przyrodą i lubią zwierzęta.

Pierwsza część proponowanych w tym rozdziale ćwiczeń dotyczy *Relacji społecznych* i ma pomóc dzieciom w odkrywaniu najbliższego otoczenia: rodziny, szkoły, okolicy, w której mieszkają. To okazja do rozwijania inteligencji interpersonalnej oraz intrapersonalnej.

Na tym etapie kształcenia powinniśmy również rozwijać u dziecka umiejętności obserwacji. Korzystając z ćwiczeń zawartych w części *Zawód: obserwator*, dasz dzieciom możliwość aktywnej, różnorodnej obserwacji oraz wyciągania wniosków.

Kontynuacją tych działań obserwacyjnych są *Nasze eksperymenty*, dzięki którym dzieci rozwiną swoje pierwsze umiejętności przeprowadzania minibadań naukowych. Podczas zajęć dzieci nauczą się stawiać hipotezy oraz weryfikować je w trakcie zorganizowanych zadań.

Uczniowski obraz świata powinien być wzbogacany. Ważne jest, aby proponowane dzieciom zadania dotyczyły zagadnień interesujących dla dziecka oraz mu bliskich.

Edukacja przyrodnicza stwarza także okazję oddziaływania na sferę emocjonalną dziecka i zachęcania go do różnorodnego działania. Nauczyciel, który umiejętnie pokieruje swoją klasą, może pomóc dzieciom w odkrywaniu swoich umiejętności i zainteresowań i w efekcie rozwinąć predyspozycje do takich zawodów, jak botanik, meteorolog, kartograf, leśnik i innych im podobnych.

Relacje społeczne

Książeczka o mnie

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- przedstawić się
- opowiedzieć coś o sobie, co lubi, czego nie lubi, czym się interesuje, co sprawia mu przyjemność
- zaprezentować swoją rodzinę

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wyrażenia potrzebne do prezentowania siebie, swoich upodobań, itp.:

I was born ..... in .....

I like.....

I don't like.....

I would like to go to.....

My favourite food/colour/football team

I have a sister/a brother.....

My sister's/brother's mother's/father's name is .....

She/He likes.....

I have a pet/dog/cat/hamster/fish/.....

My dog/cat/hamster likes.....

My best friend .....

When I'm sad I.....

When I'm happy I.....

Materiały potrzebne uczniowi:

karta z „etykietami” do uzupełnienia, zeszyt gładki, 16 kartkowy formatu A4, nożyczki, klej

Przebieg ćwiczenia:

Uczniowie dostają kartkę, na której są przygotowane etykiety. Czytają je, wycinają i uzupełniają. Wklejają do zeszytu, który staje się „książką” i ilustrują kolejne strony. Kolejne etykiety dostają w trakcie roku szkolnego. Mogą też te strony uzupełnić zdjęciami i je ozdobić. Dzieci uzupełniają książeczkę przez cały rok.

Etykiety do przygotowania graficznego

I was born ..... in .....

I like.....

I don't like.....

I would like to go to.....

My favourite food/colour/football team

I have a sister/brother.....

My sister's/brother's/ mother's /father's name is .....

She/He likes.....

I have a pet/dog/cat/hamster/fish/.....

My dog/cat/hamster likes.....

My best friend

When I'm sad I.....

When I'm happy I.....

Ja i moja rodzina

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- przedstawić siebie i swoją rodzinę.

Uczeń **zna** stopień pokrewieństwa między członkami swojej rodziny.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy członków rodziny: *mother, father, sister, brother, daughter, son, grandmother, grandfather, children, aunt, uncle, cousins, nephew*, itp.

Funkcje językowe związane z przedstawianiem siebie i innych osób.

My/His name is....I'm a father

Materiały:

potrzebne uczniowi:

kredki, blok, pisaki

potrzebne nauczycielowi:

ilustracje przedstawiające: rodzinę Shreka (<http://shrek-trzeci.pl>), rodzinę Muminków (<http://www.yellowfrog.pl/muminki/>), rodzinę Czerwonego Kapturka, Kaczora Donalda i jego siostrzeńców (<http://disney.go.com>), koraliki lub piłeczki

Przebieg ćwiczenia:

Przedstaw rodziny znane dzieciom z bajek i filmów. Wprowadź słownictwo: *mother, father, sister, brother, daughter, son, grandmother, grand father*.

Podziel klasę na grupy 6-cioosobowe – każdej grupie daj w kopertach nazwy członków rodziny (*mother, father, daughter, son, grandmother, grandfather*).

Wyjaśnij uczniom zadanie: mają przydzielić sobie role oraz wybrać imiona angielskie. Następnie prezentują swoje rodziny. Każde dziecko przypina sobie etykietę z nazwą członka rodziny.

Wyjaśnij uczniom, że każda grupa powinna wymyślić sobie jakąś zaskakującą „cechę” i narysować portrety „dziwnych członków rodziny” (*Your new family is very strange for ex. they have blue skin, big noses, very big ears, very long hair. Discuss it with your friends and draw the pictures. Find the name for your family.*

Każda grupa przykleja następnie portrety na dużych arkuszach papieru i podpisuje nazwy portretów.

Zaproponuj grę w rodziny: dzieci w grupach siedzą na jednej linii. W pewnej odległości połów po 6 koralików, piłeczek do tenisa lub ping-pongowych. Na hasło *fathers now!* dzieci, które mają przydzielone role ojców, biegną po piłeczkę. Kto pierwszy dobiegnie z powrotem do swojej rodziny, wygrywa dla drużyny punkt. Wywołuj kolejnych członków rodziny.

Nasze miasto

Uczeń potrafi:

- budować modele przestrzenne budynków,
- zbudować makietę miasta/osiedla,
- współpracować z innymi.

Uczeń *poszerza* wiedzę o elementach architektury miejskiej

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Utrwalenie słownictwa związanego z nazwami budynków w mieście (*school, hospital, bakery, library*, itp.).

Określanie położenia budynków względem siebie (*Where is a school? The school is between the hospital and the supermarket. Where is a toy shop? The toy shop is next to the bank.*).

Opisywanie wykonanych przez siebie budynków z użyciem przymiotników (*big/small, blue, white, tall/short*, itd.).

Dla bardziej zaawansowanych: pytanie o drogę i dawanie wskazówek (*Go straight ahead. Go past the hospital. Turn right.*).

Materiały potrzebne uczniowi:

pudełka różnej wielkości, kolorowy papier, ilustracje wycięte z gazety (np. zdjęcia zabawek do naklejenia na „fasadę” sklepu z zabawkami), tekturka, jednorazowe kubeczki, talerzyki, rolki po papierze toaletowym, itp.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zgromadź z uczniami tyle potrzebnych nazw budynków w języku angielskim, ilu uczniów będzie pracowało nad makietą miasta.
2. Napisz słowa na tablicy. W najlepszy dla grupy sposób (swobodny wybór, losowanie) zdecydujcie, kto jaki budynek będzie wykonywał. Wpisz imiona dzieci przy nazwach budynków.
Uczniowie: architekci i budowniczowie są odpowiedzialni za wykonanie jednego budynku w mieście.
3. Podczas gdy uczniowie pracują nad swoim zadaniem, monitoruj ich postępy, inspiruj, zachęcaj do kreatywności. Możesz nawiązywać z uczniami rozmowę w języku angielskim (*I like your hospital. It's big and white. Don't you think it needs more windows? One, two ... make more.*).
4. Po wykonaniu pracy wspólnie ustawcie makietę miasta. Można w tym celu wytyczyć najpierw ulice. Uczniowie, dokładając kolejne budynki, mogą ćwiczyć użycie okoliczników miejsca (N: *Where is a hospital?* Uczeń, który wykonał budynek szpitala, ustawia go na makiecie, określając przy tym wybrane przez siebie miejsce ustawienia: *The hospital is opposite the clothes shop*).
5. Jeśli to możliwe pozostawcie makietę w klasie na dłuższy czas. Zachęcaj uczniów do wzbogacania jej o nowe elementy (figurki ludzi, samochodziki, nowe budynki) oraz do zabawy „w mieście” według ich własnej inwencji. Wykorzystaj makietę wielokrotnie do wprowadzania i utrwalania różnych elementów językowych (środki transportu, zawody, itp.).

Uwagi:

Zajęcia będą trwały kilka godzin lekcyjnych. Można wykonać je jako projekt klasowy, którego efektem będzie makietka miasta.

Możliwa integracja:

Zajęcia można połączyć z wycieczką po okolicy, wyprawą do centrum miasta, oglądaniem zdjęć i pocztówek, np. ze stolicy, oglądaniem planów miast, zdjęć z lotu ptaka, itp.

Makietę można wykorzystać np. do zajęć dotyczących bezpiecznego poruszania się na ulicy (np. wzbogacić ją o wykonane przez uczniów z papieru, wykałaczki i plasteliny znaki drogowe)

Zawody

Uczeń potrafi:

- wykonać figurki z papieru,
- rozpoznać wykonywany przez osobę zawód na podstawie charakterystycznych atrybutów,
- rozpoznać i nazwać podobieństwa i różnice,
- współpracować z innymi.

Uczeń wie na czym polega praca w wybranych zawodach.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy zawodów (*mechanic, doktor, actor, cook, itp.*).

Określanie, gdzie kto pracuje (*A doctor works in a hospital*).

Dla bardziej zaawansowanych: opisywanie specyfiki zawodów (*He is a mechanic. He mends cars. He wears a uniform./She is a doctor. She helps people. itp.*).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

sylwetka ludzika

potrzebne nauczycielowi:

makieta miasta wykonana przez uczniów (patrz ćwiczenie *Nasze miasto*)

Przygotowanie:

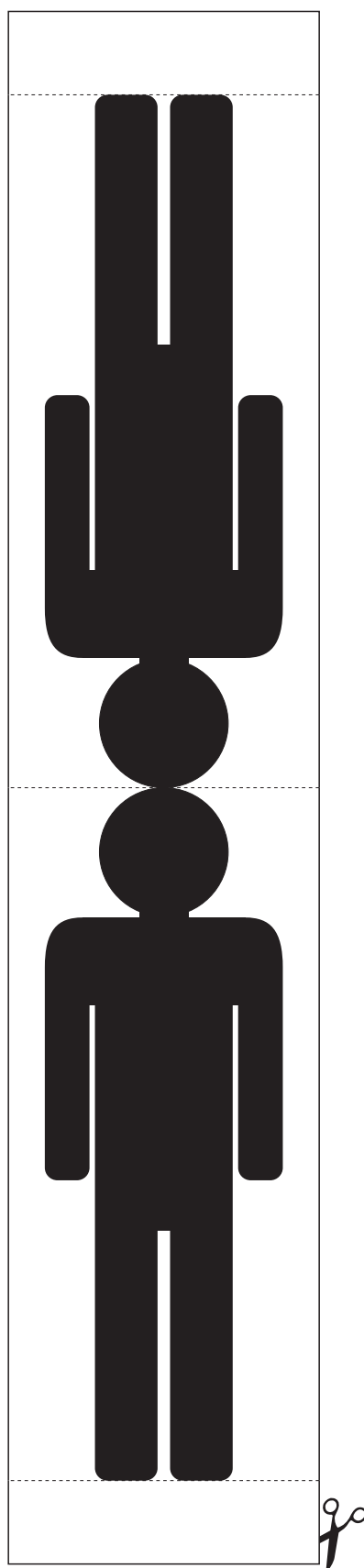
Wykonaj wiele kopii sylwetki ludzika. (Więcej niż jeden dla każdego ucznia, być może dzieci będą chciały wykonać więcej niż jednego mieszkańca miasta).

Przebieg ćwiczenia:

1. Zdecydujcie wspólnie, jakie zawody będą wykonywać figurki wykonywane przez dzieci.
2. Omów z uczniami charakterystyczne elementy stroju lub atrybuty osób wykonujących dany zawód. Można w tym celu wprowadzić nowe słownictwo lub wykorzystać słowa i konstrukcje, które uczniowie już znają (*A secretary has got a big bag. A vet is wearing white clothes*).
3. Poproś uczniów, aby wykorzystując posiadane sylwetki, narysowali i pokolorowali je (dodając nowe elementy) tak, aby powstały figurki ludzików. Podczas pracy monitoruj jej przebieg, komentując pomysły uczniów (*Is it a teacher? I see that she is wearing a blue skirt. What has she got in her hand? Is it a pen?*).
4. Pokieruj pracą uczniów tak, aby wycięli figurki z papieru, zaginając pasek w podstawie, aby figurki mogły stać na podstawie
5. Ustawcie figurki wszystkie razem. Zachęcaj uczniów do nazywania po angielsku wszystkich postaci. Możecie przećwiczyć mini dialogi typu:
  - *Who's this?*
  - *It's a policeman.*
 Można również zabawić się w zgaduj zgadulę. Nauczyciel opisuje wybraną figurkę (*I spy someone who is wearing a green uniform. He's got black hair and blue eyes. He's happy*), a uczniowie mają za zadanie odgadnąć, o kim jest mowa.

Uwagi:

Figurki ludzików mogą zaludnić wykonaną wcześniej makietę miasta. Zachęć uczniów do swobodnej zabawy według ich własnego pomysłu.

ksero

Na latającym dywanie

Uczeń potrafi:

- grupować poznane wyrazy w tematyczne grupy leksykalne,
- wypowiadać się na zadany temat.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka wierszyka „*Magic carpet*”.

Powtarzanie słów z różnych grup leksykalnych (*animals, buildings in a town, colours, itp.*).

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaprosz uczniów do zabawy (*let's fly a magic carpet*). Uczniowie siadają na dywanie w klasie (jeżeli nie ma odpowiedniego miejsca, zostają przy stolikach) rozkładają szeroko ręce, naśladując gesty związane z utrzymywaniem równowagi na latającym dywanie. Zaczyna się „lot”.
2. Powtarzajcie słowa wierszyka:
*Magic carpet, magic carpet,
One, two, three,
Magic carpet, magic carpet,
Fly with me.
Magic carpet, magic carpet,
One, two, three,
Magic carpet, magic carpet,
What can you see ?*
3. Na pytanie *What can you see?* odpowiada wskazany uczeń, podając pierwsze słówko. Kolejni uczniowie muszą podawać inne słowa z tej samej grupy leksykalnej (*I can see ... an elephant ... a tiger.... a kangaroo, itd.*). Ważne jest, żeby konsekwentnie podawać rzeczowniki pasujące do siebie.
4. Wprowadzając ćwiczenie możesz posłużyć się pomocami wykonanymi przez uczniów (zob. ćwiczenie *Nasze miasto*). Możesz również rozłożyć wokół „latającego dywanu” karty obrazkowe i wskazując na nie, pomagać uczniom przywołać właściwe słowa.

Zawód: Obserwator

Barumbak – tajemnicze zwierzę

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- klasyfikować zwierzęta według wybranej cechy,
- powiedzieć, w jakim środowisku żyje dane zwierzę,
- opisać w prosty sposób zwierzę.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wyrażenia potrzebne do wypowiedzi dotyczącej przedstawianych zwierząt (np. *fur, feathers, shell, fins, wings, paws, flying animals, swimming animals*) oraz środowiska, w jakim ono żyje (np.: *in the water, in the air, on the land, ocean, mountain, desert, arctic, rainforest, farm*).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

kolorowe kredki, papier formatu A4,
arkusz szarego papieru

potrzebne nauczycielowi:

szary papier, gruby pisak, prezentacja
multimedialna ze zwierzakami lub obrazki
zwierzaków w formacie A4

Przebieg ćwiczenia:

1. Pokaż dzieciom różne zwierzęta: tygrysa, wronę, żabę.
2. Razem powtórzcie słownictwo potrzebne do opisu zwierząt: *It has got 2 legs, 2 ears, 2 wings*, itd.
3. Zapytaj dzieci, czy znają takie zwierzę, które nazywa się *Barumbak*. Zadaniem dzieci jest narysowanie tego zwierzątka – jak je sobie wyobrażają.
4. Podziel klasę na zespoły ośmioosobowe. Dzieci przyglądają się swoim rysunkom i starają się pogrupować zwierzęta wg własnego pomysłu. Następnie przyklejają zwierzęta na szary papier i podpisują grupy. W trakcie podpisywania pomagaj im, np. *animals with wings, flying animals, swimming animals*).
5. Każda grupa wiesza swoją propozycję na ścianie. Dzieci przyglądają się proponowanym grupom, rozmawiajcie o proponowanym podziale. Staraj się pokazać, jaki system podziału można byłoby zastosować, aby klasyfikacja była wg np. jakiejś jednej cechy.
6. Poszukajcie innych podziałów według cechy, np. w jakim środowisku żyją zwierzęta, ile mają nóg, co jedzą, etc.
7. Dzieci przynoszą zdjęcia różnych zwierząt, w grupach dzielą je wg jednego z kryteriów.

Teatr cieni

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zaobserwować dane zjawisko,
- postawić hipotezy dotyczące relacji między zjawiskami, np. zależność długości cienia od źródła światła,
- pracować w parach.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Przymiotniki oraz ich stopniowanie (*long, longer, short, shorter, big, itp.*).

Słówka: *shadow, torch.*

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i wykonywania poleceń (reagowania całym ciałem).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

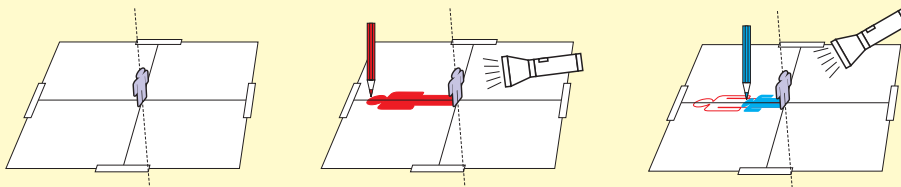
latarka, 5 przedmiotów szkolnych, pisaki

potrzebne nauczycielowi:

mocna, duża latarka lub projektor/rzutnik, duży arkusz białego papieru, wycięte cienie przedmiotów, prześcieradło, kartonowe figury, film przedstawiający różne cienie: <http://www.youtube.com/watch?v=JCb7R3v5nYg>

Ćwiczenia:

1. Dzieci na podwórku szkolnym obserwują swoje cienie. Zabawa: bieganie tylko po cieniach.
2. W klasie pokaż uczniom, jak powstają cienie, korzystając z latarki lub projektora/rzutnika. Pokaż cienie przedmiotów szkolnych: *What is it, guess ?*
3. Podziel klasę na pary. Demonstuj, jak ma być wykonane ćwiczenie. Każda para ma zestaw potrzebny do wykonania zadania: 5 kartek papieru, 3 kolorowe pisaki, latarkę, 5 różnych przedmiotów szkolnych.

Dzieci badają, jaki cień powstaje, gdy latarka jest w różnym położeniu.

Pytaj: *When the shadow is longer/shorter?*

4. Dzieci w parach wymyślają różne cienie, np. cień głowy sarenki, zająca i inne. Rysują je, a potem pokazują innym dzieciom, nazywając swoje cienie.
5. Obejrzyjcie krótki film pokazujący różne cienie. Niech dzieci nazywają pokazywane zwierzęta.
6. Teatr cieni: opowiedz historyjkę i odegraj ją w teatrze cieni. Następnie poproś dzieci, aby „pomagały” Ci w trakcie opowiadania, naśladując onomatopeje lub głosy postaci.
7. Dzieci przygotowują swoje przedstawienie.
8. Dzieci obrysowują na dużym arkuszu papieru cień kolegi/koleżanki. Ozdabiają postać wg własnego uznania tak, aby praca dobrze ilustrowała charakter osoby. Dzieci wywieszają swoje prace. Autor pracy charakteryzuje właściciela cienia – dzieci zgadują, kto to jest.
9. Dzieci robią zdjęcia cieni. Wystawa cieni dzieci z klasy – odgadywanie, kto jest właścicielem cienia. Tak może powstać album cieni klasy.

Uwagi:

Temat „cienie” może zostać wykorzystany do stworzenia pracy plastycznej: na obrysowany cień drzewa, dzieci przyklejają jesienne liście.

Co jest w tej butelce?

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi

- obserwować uważnie zjawiska,
- tworzyć hipotezy i weryfikować je w trakcie realizowanych doświadczeń,
- potrafi nazwać różne płyny,
- potrafi odróżnić płyny, używając różnych zmysłów,
- nazwać 5 zmysłów.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy różnych płynów (np.: *apple juice, coca-cola, coffee, vinegar, water with honey, water with salt, soya sauce, water*)

Pytania: *What is it? Do you know?*

Rozumienia poleceń typu: *Taste it! Smell it! Look at it!*

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karty pracy

potrzebne nauczycielowi:

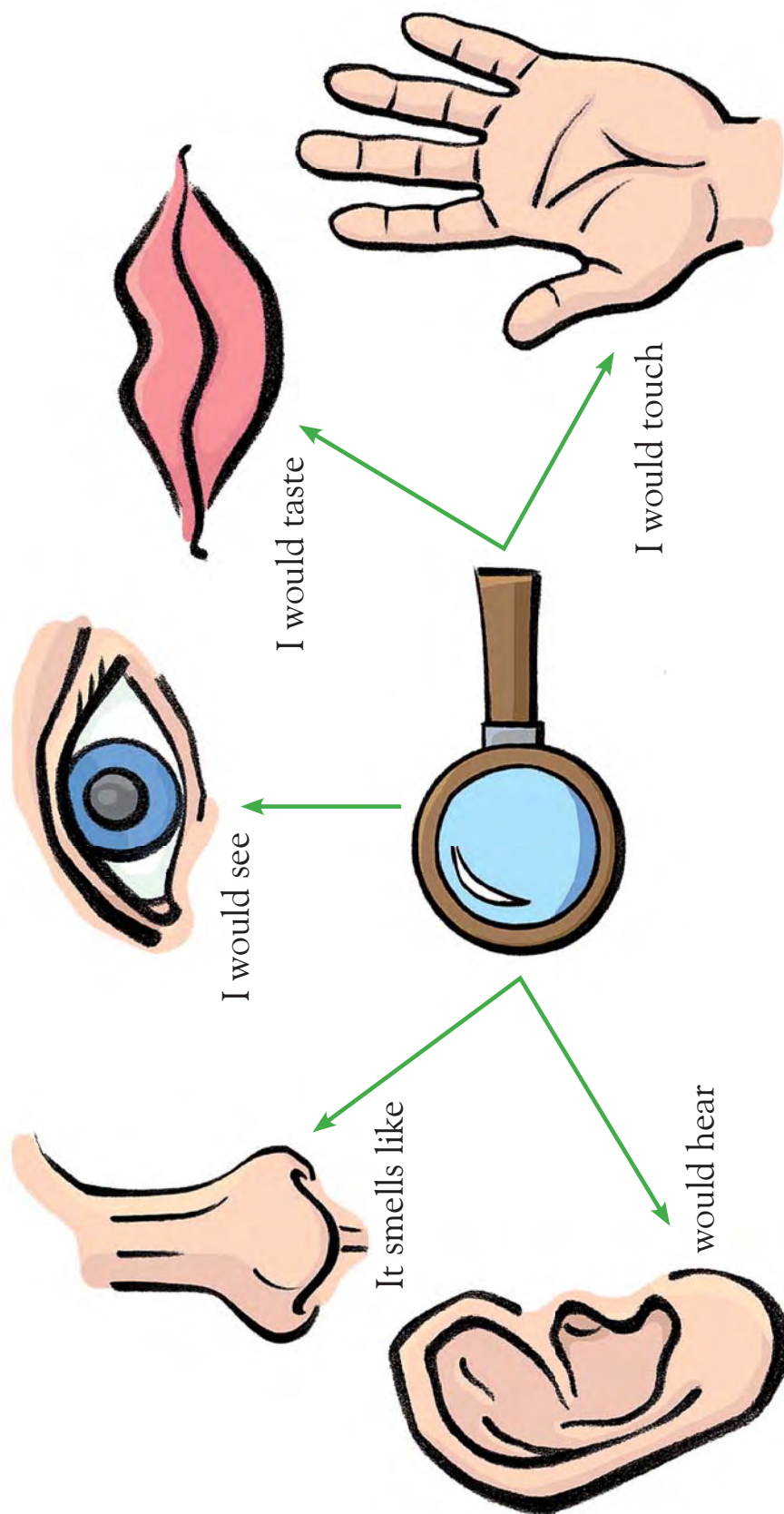
butelki przezroczyste lub szklanki a w nich:

ocet, woda, woda z solą, sok jabłkowy, ocet winny jabłkowy, woda z miodem, coca-cola, sos sojowy z wodą, słaba kawa

Przebieg ćwiczenia

1. Zapytaj uczniów, jak można rozpoznać, co jest w danej butelce (pokaż butelkę z wodą mineralną).
Dzieci mówią, jak rozpoznają, co jest w butelce. Notuj ich propozycje na tablicy.
2. Pokaż dzieciom pojemniki z różnymi płynami (sok jabłkowy, coca-cola, kawa, ocet winny, woda z miodem, woda z solą, sos sojowy, woda). Spytaj: *Guess: what is it?*
Krok 1: Dzieci obserwują i wpisują na kartach swoje propozycje. Zapisz propozycje na tablicy.
Krok 2: *Guess: what is it? Smell it!*
Dzieci wąchają butelki, wpisują na kartach swoje propozycje i głośno je przedstawiają.
Krok 3: *Guess: what is it? Taste it!*
Dzieci próbują płynów, wpisują na kartach swoje propozycje, głośno je przedstawiają.
3. Dzieci rysują i podpisują swoje obserwacje.

** ćwiczenie opisane w Project Spectrum: Early Learning Activities (s. 60)

I see:

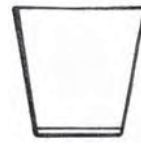
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

I smell

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

I taste

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ksero

Od gąsienicy do motyla

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi

- zaobserwować i narysować gąsienicę,
- ułożyć w kolejności fazy rozwoju motyla,
- narysować i nazwać fazy rozwoju motyla,
- zrozumieć prostą historyjkę o bardzo głodnej gąsienicy,
- zilustrować książeczkę,

Uczeń zna fazy rozwoju motyla.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Wyrażenia potrzebne do określania właściwego stadium życia gąsienicy/motyla (*egg, larva (caterpillar), pupa (chrysalis), adult, life cycle*).

Stosowanie czasownika *can* dla określenia umiejętności (*Butterfly can fly*).

Powtórzenie słów będących nazwami rzeczy do jedzenia.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

kartki A4, kolorowe kredki;
do wydzieranki: blok, stare
kolorowe gazety, klej, pisak

potrzebne nauczycielowi:

4 gąsienice - dla każdej grupy
Film o rozwoju gąsienicy
<http://www.yesnet.yk.ca/schools/jackhulland/projects/butterflies>
<http://www.geocities.com/wyllz/id177.htm>
4 liście z papieru (tyle ile jest grup)
książka: Erica Carle „Very hungry caterpillar”

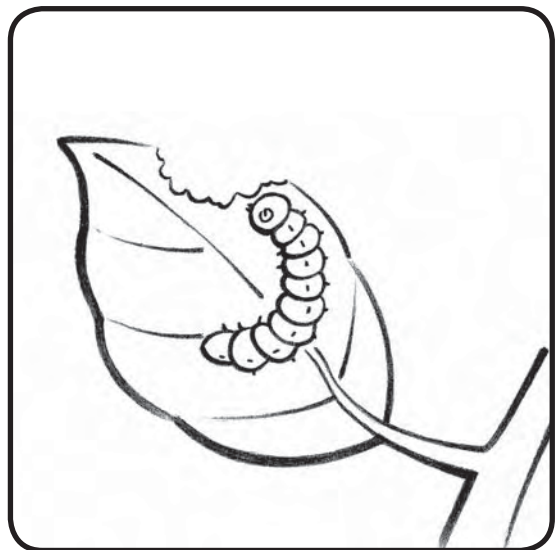
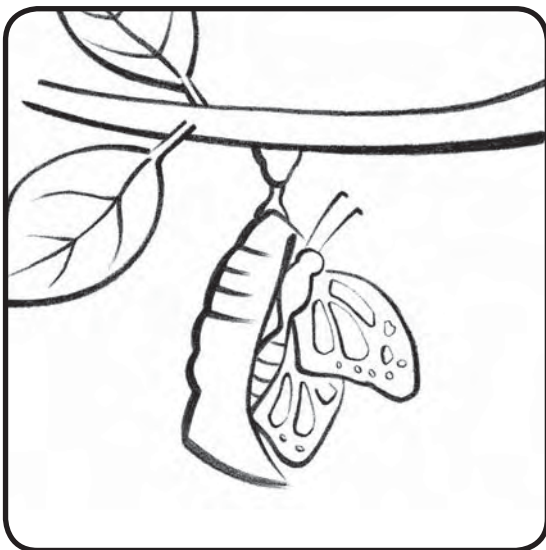
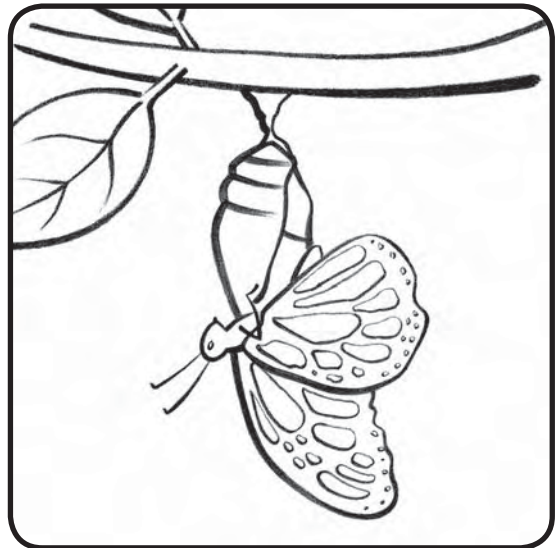
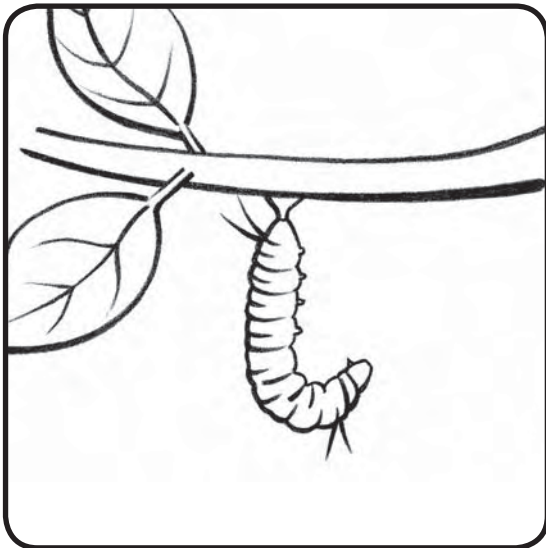
Przygotowanie:

1. Rozdaj dzieciom gąsienice w pudełku. Poleć: *Observe the caterpillar. How long is it? Draw the caterpillar and write down the word: CATERPILLAR.*
2. Dzieci oglądają film o tym, jak gąsienica zmienia się w motyla. <http://www.yesnet.yk.ca/schools/jackhulland/projects/butterflies/>
3. Podziel klasę na 4 grupy, rozdaj karty ze stadiami rozwoju motyla i poleć, aby uczniowie ułożyli je we właściwej kolejności.
4. Każda grupa rysuje na dużym formacie kartki stadia rozwoju motyla.
5. Pokaż na tablicy cykl rozwoju motyla – skomentuj je i nazwij po angielsku. Każdy termin przyrodniczy, który podajesz, zapisz na tablicy. Dzieci podpisują kolejne fazy rozwoju motyla.
6. Wyścigi gąsienic: Każda grupa dzieci buduje na starcie gąsienicę: dzieci siadają za sobą jedno za drugim i trzymają się mocno w pasie. Na Twoje hasło dzieci w grupie poruszają się w stronę mety, na której jest liść (przesuwają się siedząc, pomagając sobie nogami). Ta gąsienica, która pierwsza dotrze do liścia, wygrywa.
7. Przeczytaj dzieciom książeczkę „Very hungry caterpillar” Erica Carle.
8. Dzieci robią ilustracje do książeczki techniką wydzieranki.

Uwagi

Pomysły na pracę z książką E.Carla „Very hungry caterpillar” znajdziesz także na stronie: <http://www.dltk-teach.com/books/hungrycaterpillar/index.htm>

ksero

larva (caterpillar)

egg

pupa (chrysalis)

adult

Owoce na wiele sposobów

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- klasyfikować owoce według wybranej cechy,
- uporządkować owoce według wielkości,
- nazwać wybrane owoce,
- narysować owoc i opisać go.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy owoców: *apple, kiwi, orange, banana, lemon, plum, raspberry, blackberry, strawberry.*

Przymiotniki potrzebne do opisu owoców: *colours, small/big, hard/soft, sweet, sour.*

Stopniowanie przymiotników.

Czasowniki: *to divide, to cut in half.*

Materiały:

potrzebne uczniowi:

3 różne owoce,
połowa dużego arkusza papieru (papier przecięty
wzdłuż długości arkusza)

potrzebne nauczycielowi:

zestaw owoców: jabłko, gruszka, śliwka, malina, jeżyna,
pomarańcza, cytryna, kiwi, ananas, winogrona,
etykiety z rysunkami owoców

Przebieg ćwiczeń:

1. Nazwijcie przygotowane owoce.
2. Podzielcie owoce na grupy – niech dzieci proponują zasady podziału, np. wg koloru, kształtu, kraju pochodzenia i inne: *we can divide the fruits by colours, by size, ...*
3. Podziel klasę na trzyosobowe grupy. Wyłumacz, jakie zadania grupy mają wykonać:

Zadanie 1

Rozdaj uczniom długie arkusze papieru i zestawy owoców, które same przyniosły z domu.

Poproś, aby ułożyły owoce według wielkości: od najmniejszego do największego i je narysowały na pasie papieru (*Put the fruits in order from the smallest to the biggest and draw them*).

W trakcie wykonywania zadania monitoruj pracę uczniów.

Zadawaj pytania dotyczące rozmiaru

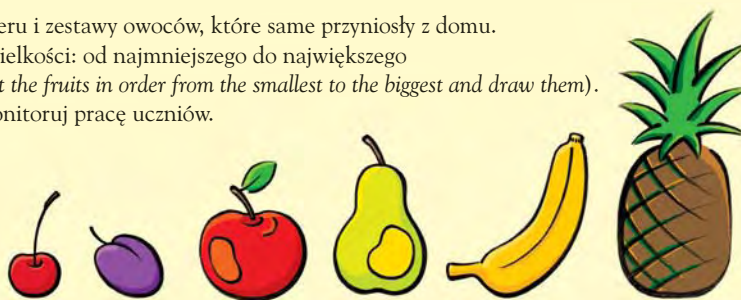
poszczególnych owoców

(*Is it big/small?*)

oraz porównuj owoce

(*Which one is bigger?*

Which one is smaller?).

Zadanie 2

Poproś uczniów o wybranie jednego owocu. Uczniowie powinni podać jego cechy (kolor, wielkość, itp.).

Poproś, aby narysowali owoc. Następnie powinni go przeciąć na pół (uwaga: zwróć uwagę na bezpieczeństwo uczniów i pomóż im w czasie posługiwania się ostrym nożem) i narysować jego przekrój. Jakie cechy owoców uda im się podać w języku angielskim? (*Choose one fruit. Draw it. Cut it in half. Observe it and draw it. In your group put the fruits in alphabetical order.*) Do tego zadania można użyć lup.

Zadanie 3

Salatka owocowa – gra.

Każde dziecko dostaje etykietę z nazwą owocu. Dzieci siadają w klasie na krzesłach. Krzeseł jest o jedno mniej niż dzieci. Na hasło np. *apples* – zmieniają swoje miejsce dzieci mające etykietę jabłka. Na hasło „fruit salad” wszystkie dzieci zmieniają miejsce.

Nasze eksperymenty

Eksperymenty z kolorami

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- rozpoznać i nazwać kolory podstawowe,
- zrealizować w grupie eksperyment według wskazówek nauczyciela,
- stawiać hipotezy i wyciągać wnioski.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie nazw kolorów.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i wykonywania poleceń (reagowania całym ciałem).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

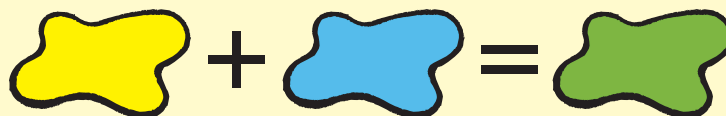
filtry do kawy, farby w podstawowych kolorach,
plastikowe pojemniki po jogurcie lub plastikowe
kubeczki (3), woda

potrzebne nauczycielowi:

folia w 3 kolorach, książeczka Leo Lionni
"A Color of His Own"

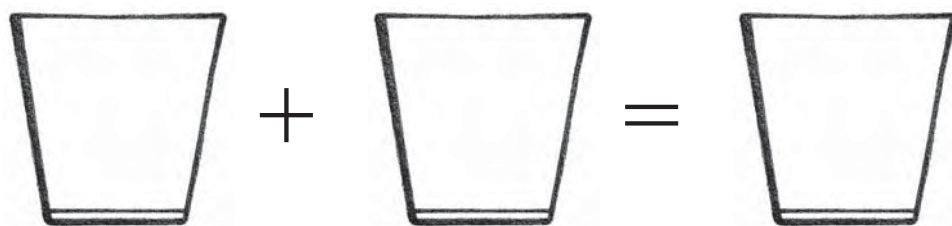
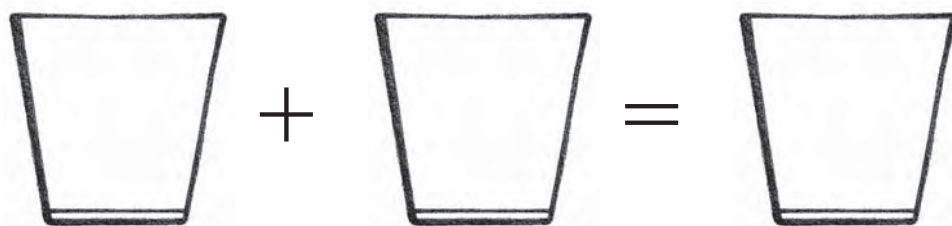
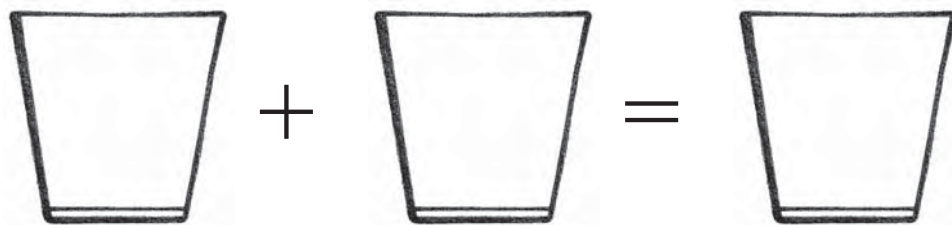
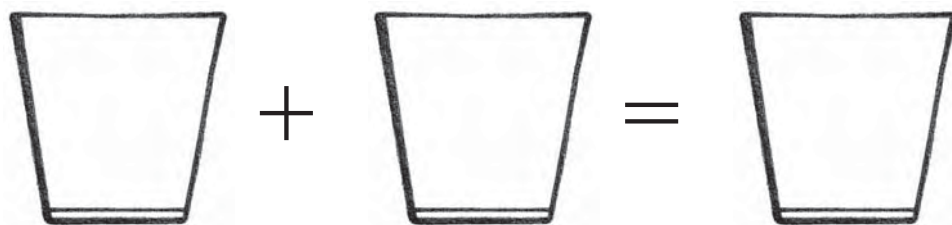
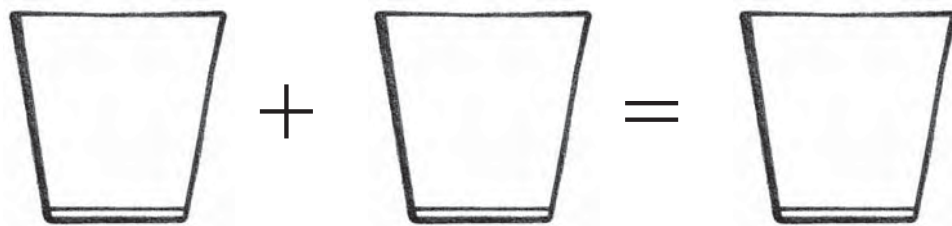
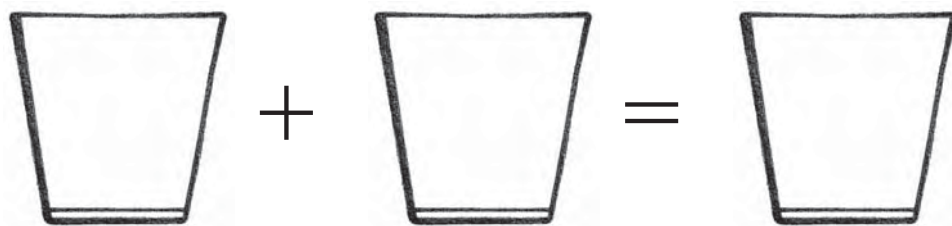
Przebieg ćwiczenia:

1. Przeczytaj dzieciom książkę Leo Lionni „A Color of His Own”.
2. Porozmawiajcie o tym, jak powstają różne kolory.
Zapytaj dzieci: *What colours do you know?* Dzieci wyliczają kolory.
3. Sprawdź, czy dzieci wiedzą, które z nich to kolory podstawowe? Przyklej na tablicy kolorowe plamy i podpisz kolory: *yellow + blue = green*.

4. Postaw pytanie problemowe: Jak powstają inne kolory? (*How do we make other colours?*)
Dzieci podają propozycje – notuj je na tablicy, np. *red + yellow = orange*
Zapytaj dzieci o inne możliwości, np. co się stanie, gdy pomieszamy czerwony z niebieskim? – notuj propozycje dzieci. Poproś, aby sprawdziły teraz same, co się stanie!
5. Poproś uczniów, aby w parach wykonali „kolorowe eksperymenty”:
Każda para potrzebuje: filtry do kawy, farby w podstawowych kolorach, po trzy plastikowe pojemniki po jogurcie lub plastikowe kubeczki oraz wodę.
- Dzieci napełniają wodą pojemniki. Do każdego dodają trochę farby i dobrze mieszają roztwór.
- Filtry do kawy zanurzają w jednym roztworze a potem w drugim – notują na kartach pracy swoje rezultaty eksperymentów.
6. Dzieci podają rezultaty swoich eksperymentów. Sprawdzają, czy ich hipotezy się potwierdziły, czy nie.

ksero

Jaki to sok?

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- stawiać hipotezy i je weryfikować w trakcie realizowanych doświadczeń.

Uczeń wie, jaką rolę odgrywa zmysł powonienia w rozpoznawaniu smaku produktów do jedzenia.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy soków (*orange juice, apple juice, pineapple juice*), pytanie: *What kind of juice is it?*

Wyrażenia potrzebne w toku lekcji, np.: *Taste it!, Let's do an experiment!, I guess, Look!*

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i wykonywania poleceń (reagowania całym ciałem).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

3 plastikowe rurki (dla każdego ucznia), karta pracy

potrzebne nauczycielowi:

3 soki: jabłkowy, pomarańczowy, ananasowy oraz 5 zestawów po 3 kubki plastikowe z pokrywką (kubki nie mogą być przezroczyste), oznaczone numerami; opis do każdego zestawu (w którym kubku jest jaki sok)

Przebieg ćwiczenia:

1. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, jakie zmysły pomagają nam w rozpoznawaniu produktów do jedzenia? Uczniowie odpowiedzą na pytanie, stawiając hipotezy.

Zaproponuj uczniom eksperyment (*Let's do an experiment!*). Podczas prezentacji eksperymentu opowiadaj w języku angielskim o tym, co właśnie robisz.

Look, I have three cups here: one... two... three.... I'm going to pour some juice to the cups: apple juice... orange juice... pineapple juice... Do każdego kubka wlewasz jeden sok i zamykasz kubki:

do kubka oznaczonego numerem 1 - sok jabłkowy,

do kubka oznaczonego numerem 2 - sok pomarańczowy,

do kubka oznaczonego numerem 3 - sok ananasowy.

Przygotuj jeden zestaw, a na tablicy narysuj tabelę taką, jaka jest na kartach pracy:

	Cup 1	Cup 2	Cup 3	Score
.....				

2. Poproś do tablicy jedno dziecko, które próbuje soki z przygotowanego zestawu (*Taste it, please: what kind of juice is it?*). Zanotuj wyniki na tablicy:

	Cup 1	Cup 2	Cup 3	Score
Tomek	apple	pineapple	orange	1 good answer

3. Podziel klasę na grupy. Każda grupa wybiera prowadzącego, który dostaje zestaw kubków z sokami oraz zaklejoną kopertę z informacją, w którym kubku jest jaki sok. Dzieci kolejno kosztują przez swoje rurki wszystkich soków, a potem każde z nich wypełnia tabelę. Na końcu zadania prowadzący otwiera kopertę i podaje prawidłowe odpowiedzi. Dzieci sprawdzają, czy dobrze odgadły, jaki sok był w kolejnych kubkach.

4. Podlicz rezultaty w narysowanej na tablicy tabeli:

0 good answers	2 good answers	1 good answer	3 good answers
 <p>wpisz liczbę osób, które nie rozpoznały prawidłowo żadnego soku:</p>	 <p>wpisz liczbę osób, które rozpoznały tylko 1 sok:</p>	 <p>wpisz liczbę osób, które rozpoznały 2 soki:</p>	 <p>wpisz liczbę osób, które rozpoznały 3 soki:</p>

The most difficult juice .....

The easiest juice .....

All the children used .

Would it be easier to guess with your ?

Zgadnij, jaki to zmysł

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- nazwać po angielsku 5 zmysłów,
- stawiać hipotezy i weryfikować je w trakcie wykonywanych doświadczeń,
- wyciągać wnioski z wykonanych doświadczeń,

Uczeń wie, jaką rolę w odkrywaniu otaczającego nas świata odgrywają nasze zmysły.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Potrzebne do wykonania ćwiczenia pytanie: *What senses do you have?* oraz nazwy zmysłów:

5 senses: seeing, hearing, taste, touch, smell i związane z nimi czasowniki: *to see, to hear, to touch, to smell, to taste.*

Nazwy wybranych produktów żywnościowych (np.: *apple juice, orange juice, peach juice, vinegar, oil, sparkling water, milk, salt*, itp.)

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karty pracy: nr 1 (dla każdego ucznia) i nr 2 (jedna na kilkusobową grupę), słomka

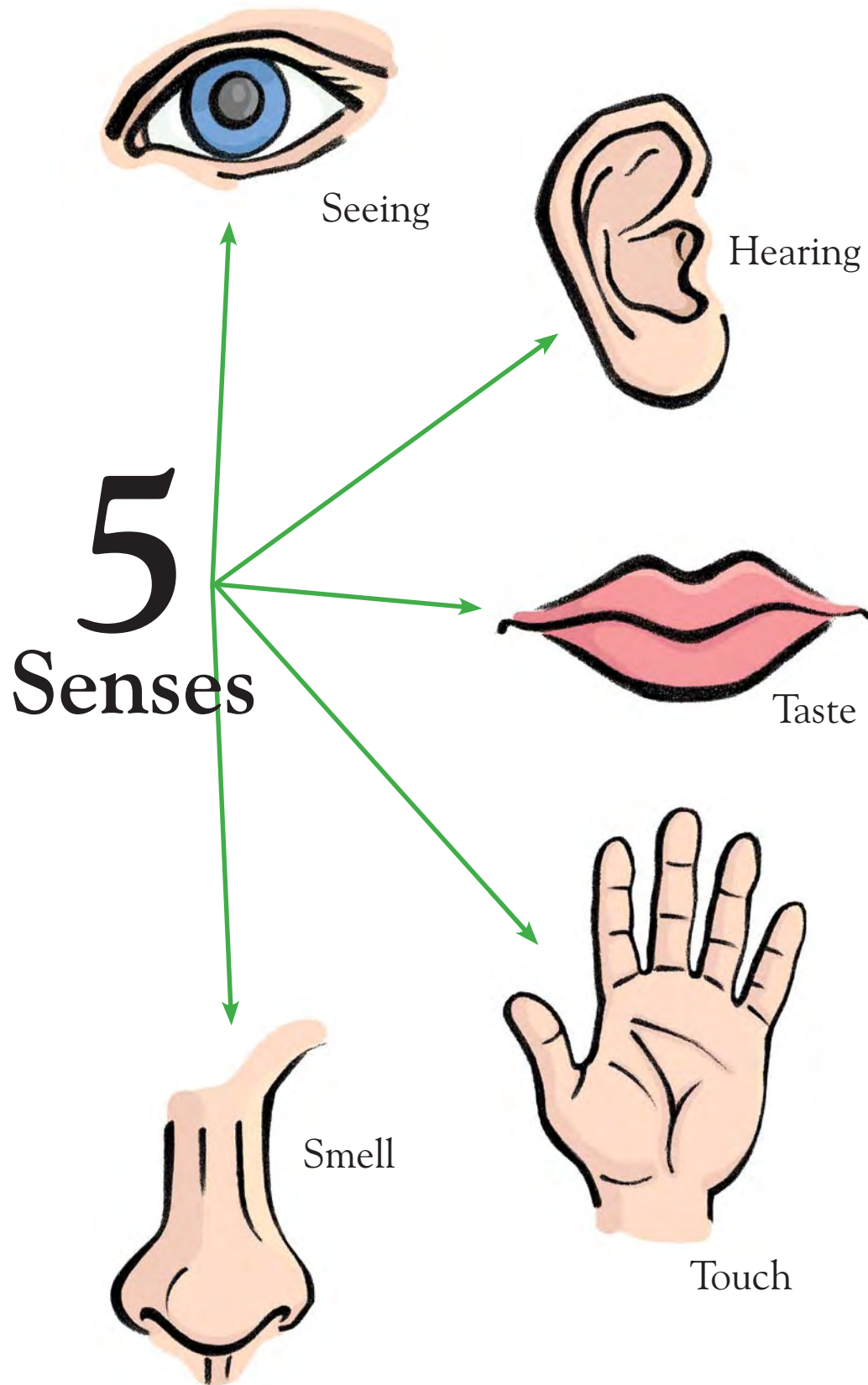
potrzebne nauczycielowi:

kolorowa plansza z nazwami zmysłów w języku angielskim, płyny: sok z jabłek, pomarańczowy, brzoskwiń, ocet winny, olej, woda mineralna gazowana, mleko, solona woda, woda oraz barwnik spożywczy (pomarańczowy) i 9 przezroczystych pojemników plastikowych oznaczonych numerami, lista z podaną zawartością kubeczków (co jest w jakim kubku)

Przebieg ćwiczenia:

1. Zapytaj uczniów jakie, mają zmysły. Naucz ich, jak nazywają się one po angielsku. Utrwal nowe słownictwo przy pomocy kilku ćwiczeń utrwalających (np. powtarzanie słów za nauczycielem, wskazywanie odpowiedniego obrazka, itp.). *What senses do you have?*
Zapytaj uczniów jakich zmysłów właśnie używasz (gestem i mimiką „udając”):
  - patrzeć na coś
  - wąchanie
  - słuchanie
  - dotykanie
  - smakowaniePrzy każdej dobrej chóralnej odpowiedzi uczniów komentuj ją, utrwalając słownictwo i wprowadzając nowe czasowniki (*Yes, I 'm using my sense of touch now. I can touch things.*)
2. Rozdaj uczniom karty pracy nr 1 i zapytaj, jakich zmysłów używają, aby rozpoznać przedstawione w tabeli rzeczy. Poproś o zaznaczenie właściwego zmysłu w każdym przypadku.
3. Przygotuj płyny w kubeczkach i zabarw wszystkie barwnikiem spożywczym. Postaw kubeczki w kolejności od 1 do 9 na trzech stolikach w klasie (1-3, 4-6, 7-9). Podziel klasę na grupy. Zadaniem każdej z grup jest podchodzić do stolików, rozpoznać płyny (niektóre z nich przecież wyglądają jednakowo) i wypełnić tabelę w karcie pracy nr. 2, w rubryce *I GUESS*. Następnie uczniowie powinni spróbować użyć zmysłów, aby zweryfikować swoje hipotezy i wpisać wyniki w rubryce *I KNOW*.
4. Podaj uczniom, jaka naprawdę była zawartość kubeczków. Zapytaj ich, w jaki sposób weryfikowali swoje hipotezy. Wymagaj użycia form czasownikowych *I see, I hear, I touch, I smell, I taste*.
5. Zapiszcie wspólnie wniosek na tablicy: *To discover the world we need all the senses.*

ksero

Karta pracy 1

How we discover the world?

					
music 					
sweet 					
moon 					
Soap 					
snow 					

Karta pracy 2

	I GUESS	I KNOW
Cup 1 		
Cup 2 		
Cup 3 		
Cup 4 		
Cup 5 		
Cup 6 		
Cup 7 		
Cup 8 		
Cup 9 		

ksero

Magnesy

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- stawiać hipotezy i weryfikować je w trakcie prowadzonych doświadczeń,
- zapisać w tabeli wyniki doświadczeń,
- nazwać po angielsku wybrane przedmioty do doświadczeń,
- podać wynik doświadczenia po angielsku (*I guess.. I discover...*)

Uczeń wie, które przedmioty przyciąga magnes, a których nie przyciąga.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Potrzebne do przeprowadzenia doświadczenia nazwy przedmiotów: *magnet, button, nail, paper clip, pencil, rubber, balloon, coin* oraz czasownik *to attract*.

Wyrażenie określające z jakiego materiału zrobiony jest przedmiot: *It's made of ...*

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karta pracy, magnes, zestaw doświadczalny (po jednym dla każdej grupy): guzik metalowy, guzik plastikowy, ołówek, gumka, gwóźdź, spinacz, balon, papier, moneta

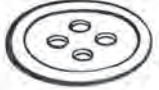

potrzebne nauczycielowi:

magnes, kawałek metalu oraz zestaw doświadczalny: guzik metalowy, guzik plastikowy, ołówek, gumka, gwóźdź, spinacz, balon, papier, moneta

Przebieg ćwiczenia:

1. Pokaż uczniom magnes. Zapytaj: *What is it?* Podaj właściwą angielską nazwę: *It is a magnet*. Pokaż na kawałku metalu, jak magnes przyciąga rzeczy. Poruszaj magnesem, tak aby przyciągany metal „pojechał” po powierzchni (np. ławki, stołu) za magnesem. Podaj czasownik *to attract* w kontekście tego pokazu: *Look, a magnet attracts it*. Pozwól uczniom na wykonanie tego samego ćwiczenia, pod warunkiem, że wypowiedzą kilkakrotnie powyższe zdanie.
2. Zapytaj: *What else does a magnet attract?*
Hipotezy uczniów zapisz (lub narysuj przy pomocy prostych rysunków) na tablicy: *attracts /doesn't attract*. Wprowadź nazwy wszystkich przedmiotów z zestawu doświadczalnego, utrwól słownictwo różnymi technikami.
3. Podziel klasę na grupy. Każda grupa otrzymuje zestaw doświadczalny – jeden magnes dla każdego dziecka i na kartonowych talerzykach przedmioty: balony, papierowe ścinki, gwoździe (dość duże), metalowe spinacze do papieru, itd. oraz kartę pracy do notowania efektów doświadczeń. Zwróć uwagę uczniów, że nazwy przedmiotów mają zapisane na karcie pracy).
4. Wyjaśnij, na czym polega zadanie grup: uczniowie powinni sprawdzić i zweryfikować poprzez doświadczenie zapisane na tablicy hipotezy i zapisać wyniki.
5. Podczas pracy monitoruj jej przebieg, rozmawiaj z poszczególnymi uczniami, zadając im pytania typu: *What is it? (a button), What is it made of? (metal) Does a magnet attract it?*
6. Zadaj pytanie o wyniki doświadczenia: *What have you discovered?* Pokazuj kolejne przedmioty na tablicy i pytaj, jaka była hipoteza (*We guess...*) oraz wynik doświadczenia (*We discover...*). Poproś poszczególnych uczniów, aby sami przedstawili wyniki.
7. Spróbujcie wspólnie zapisać wniosek z doświadczenia:
A magnet attracts things made of metal.

	<i>A magnet attracts</i>	<i>A magnet does not attract</i>
<i>plastic button</i> 		
<i>metal button</i> 		
<i>pencil</i> 		
<i>rubber</i> 		
<i>nail</i> 		
<i>clip</i> 		
<i>balloon</i> 		
<i>papier</i> 		
<i>coins</i> 		

Segregujemy śmieci

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- powiedzieć po angielsku, co wyrzucamy do śmieci,
- określać oraz porównać ilość,
- podać kilka sposobów ekologicznego rozwiązywania problemów śmieci.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Potrzebne do omówienia tematu słowa i wyrażenia: *rubbish/garbage/litter/trash, bin, paper, plastic, food, glass (bottles), plastic bags, newspapers*.

Wyrażenia określające ilość: *much, little, more, less, itp.*

Czasowniki: *reduce, reuse, recycle*.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karta pracy, farby plakatowe, duży arkusz szarego papieru dla grupy

potrzebne nauczycielowi:

ilustracja przedstawiająca śmieci
(http://www.greenermiami.com/greenermiami/images/sb_trash.jpg)

Przebieg ćwiczenia:

1. Przypnij do tablicy ilustrację przedstawiającą śmieci. Wprowadź wszystkie synonimy oznaczające śmieci w języku angielskim: *rubbish/garbage/litter/trash*. Zapisz je na tablicy. Zapytaj, co wyrzucamy do śmieci: *What do you put in the garbage?* Gdy uczniowie dadzą propozycje, notuj je na tablicy (w języku angielskim), np.: *paper, plastic, food, glass (bottles), plastic bags, the newspapers*.
2. Poproś uczniów, aby przez dwa dni notowali (można w postaci rysunków), co w ich domach wyrzuca się do śmieci i w jakich ilościach.
3. Po przyniesieniu notatek poproś uczniów o wypełnienie karty pracy: *What do you put in the garbage? How quickly is the garbage full?*
4. Dzieci porównują swoje karty pracy. Wprowadź wyrażenia oznaczające ilość: *much/little*. Poproś uczniów o budowanie zdań typu: *We have much/little rubbish*. Porównajcie wspólnie niektóre karty stosując określenia: *more/less*: *Ania has more. Tomek has less*. Zapisz na tablicy zdanie: *We have a garbage crisis*.
5. Zapytaj uczniów, co można robić ze śmieciami, żeby żyć ekologicznie i ratować ziemię. Zapisz pytanie na tablicy (*What we can do to save the Earth?*). Zapisz odpowiedzi na tablicy: *reduce, reuse, recycle*.
6. Podziel klasę na grupy. Wy tłumacz, że zadaniem każdej z grup jest narysowanie plakatu związanego z omawianą tematyką. Na plakacie uczniowie powinni wykorzystać zapisane na tablicy słowa i zdania.
7. Pod koniec zajęć uczniowie prezentują swoje prace. Zróbcie wystawę plakatów w szkole.

Możliwa integracja:

Rozmowa z uczniami na temat konieczności segregowania śmieci, wielokrotnego wykorzystywania różnych materiałów, potrzeby eliminowania artykułów jednorazowych z rynku oraz uczniowskich propozycji ekologicznych rozwiązań problemu śmieci.

Obchody Międzynarodowego Dnia Ziemi, podczas którego wiele szkół uczestniczy w akcji Sprzątanie Świata.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej, przeczytaj:

- Carl E. (2004). *Very hungry caterpillar*. Wyd. Prodom.
- Chauvel D., Michel V., (1999). *Pierwsze doświadczenia naukowe przedszkolaka*. Warszawa.
- Dylak S. (red.). (1984). *Przyrodnicze rozumowania najmłodszych, czyli jak uczyć inaczej*. Rzeszów.
- Dymara B., Michałowski S., Wollman-Mazurkiewicz L., (2000). *Dziecko w świecie przyrody*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Gardner, H. i in. (1998). *Project Spectrum: Early Learning Activities*. Amsterdam: Teachers College Presse.
- Gopnik A., Meltzoff A.N., Kuhl P.K., (2004). *Naukowiec w kołysce. Czego o umyśle uczą się małe dzieci*. Poznań: Harbor Point Media Rodzina.
- Gutowska H., (1989). *Środowisko społeczno-przyrodnicze w klasach 1-3*. Warszawa: WSiP.
- Kielar-Turska M., (1992). *Jak pomagać dziecku w poznawaniu świata*. Warszawa: WSiP.
- Korbel J. (red.). (1991). *Edukacja ekologiczna*. Bielsko-Biała: PNRWI.
- Kujawiński J., (1990). *Rozwijanie aktywności twórczej uczniów klas początkowych*. Warszawa: WSiP.
- Lionni L. (2000). *A Color of His Own*. Knopf Books for Young Readers.
- Morsztyn D., (1995). *Edukacja ekologiczna w szkole*. Suwałki.
- Stasica J., (2004). *Przyroda - 160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach. I-III*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Wall W. D., (1986). *Twórcze wychowanie w okresie dzieciństwa*. Warszawa: PWN

Edukacja muzyczna

Spis treści

Wprowadzenie	93
W świecie dźwięków	94
- Rozpoznaj, jaki to dźwięk?	94
- Piotruś i Wilk	95
- Wyostrz słuch	98
- Czy widziałeś latającego konia?	99
- Ćwiczenia muzyczno-ruchowe	102
Ćwiczenia rytmiczne	104
- Pierwsze ćwiczenia rytmiczne	104
- Echo rytmiczne	106
- Uparcuszek	109
- Ćwiczenia muzyczne z wyliczanką	111
- Zabawy rytmiczne	113
Śpiewamy, gramy i komponujemy	115
- Śpiewamy uważnie	115
- Uczymy się piosenki	118
- Zaśpiewany gest	120
- Zwierzęca orkiestra	122
- Młody kompozytor	125
Literatura	126

Edukacja muzyczna

Na poziomie edukacji wczesnoszkolnej ma wspomagać dziecko w harmonijnym rozwoju predyspozycji w sferze poznawczej i emocjonalnej a także fizycznej, ułatwia zdobywanie i pogłębiania wiedzy o świecie i sobie samym.

Opracowane przez nas ćwiczenia mają przede wszystkim rozwijać u dzieci ich inteligencję muzyczną, która pozwala na rozumienie oraz tworzenie przekazu muzycznego, wpływa na poziom wrażliwości jednostki na dźwięk. Dzieci dysponujące tą inteligencją są wrażliwe na struktury rytmiczne i dźwiękowe muzyki, ale także np. języka.

Zadania zawarte w części *W świecie dźwięków* ułatwią uczniom rozwinięcie wrażliwości muzycznej, *Ćwiczenia rytmiczne* pomogą zrozumieć, że porozumiewanie odbywa się nie tylko za pomocą języka, ale również za pomocą ruchu, dźwięku, gestu.

W części *Śpiewamy, gramy i komponujemy* znajdziesz piosenki i śpiewanki z tradycyjnego repertuaru. Piosenka, ze względu na swój charakter, bardziej angażuje emocjonalnie dziecko niż tradycyjnie wyrecytowany wierszyk. Dzieci szybko się jej uczą, a spontaniczne powtarzanie piosenki jest możliwe przy wielu okazjach. Ten emocjonalny charakter muzyki jest dużym sprzymierzeńcem w podnoszeniu motywacji do nauki języka obcego. Mamy nadzieję, że dzieci piosenki polubią, a dla nauczycieli nasze propozycje będą punktem wyjścia do opracowywania własnego zestawu piosenek, które lubią uczniowie.

Wiele badań wskazuje, że edukacja muzyczna zintegrowana z nauką języka obcego może przyczynić się do szybszego i lepszego jego opanowania.

W świecie dźwięków

Rozpoznaj, jaki to dźwięk

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- skoncentrować swoją uwagę na dźwięku,
- rozróżnić głosy zwierząt: delfina, orła, kota, niedźwiedzia, owcy, świni i wilka i nazwać je po angielsku,
- słuchać uważnie i rozpoznać wśród znanych mu dźwięków ten, którego wcześniej nie słyszał,
- stawiać hipotezy,
- narysować zwierzę.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy zwierząt: *dolphin, eagle, cat, bear, lamb, pig, wolf, lion*

Rozwijanie umiejętności rozumienia poleceń nauczyciela i wykonywanie ich (reagowanie całym ciałem).

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karty z narysowanymi zwierzętami: delfinem, orłem, kotem, niedźwiedziem, świnią, wilkiem, lwem; kredki, blok

potrzebne nauczycielowi:

dźwięki zwierząt na stronie:

<http://www.seaworld.org/animal-info/sound-library/index.htm>

ilustracje zwierząt: *dolphin, eagle, cat, bear, lamb, pig, wolf* oraz karty wyrazowe z nazwami zwierząt, nagranie *Kamawalu zwierząt* C. Saint Saënsa

Przygotowanie:

Wprowadź lub powtórz słownictwo – nazwy poszczególnych zwierząt. Poproś uczniów o zgięcie kartki A4 na pół trzykrotnie i rozcięcie wzdłuż linii zgięcia (utworzy się 8 kart wielkości kart do gry). Każdą czynność demonstruj klasie.

Na powstałych kartach uczniowie rysują kolejno wszystkie zwierzęta – po jednym na każdej karcie (*Draw a dolphin/cat, itd. Colour it grey/black, itd.*) W ten sposób powstaną karty do wykorzystania podczas dalszych ćwiczeń.

Przebieg ćwiczeń:

1. Powtórz słownictwo przy pomocy zabaw z kartami przygotowanymi wcześniej (nauczyciel wypowiada słowo, uczniowie pokazują właściwą kartę, poszczególni uczniowie wybierają karty i nazywają zwierzęta, gra memory przeprowadzana w parach, itd.).
2. Zaproponuj dzieciom rozpoznanie nagranych dźwięków: delfina, orła, kota, niedźwiedzia, owcy, świni i wilka. Dzieci słuchają dźwięków i starają się je nazwać i zapamiętać (*Listen to these sounds and guess what animal it is*). W trakcie rozpoznawania zwierząt przypinaj do tablicy ilustracje i umieszczaj pod nimi etykiety z ich nazwami.
3. Poproś uczniów o ponowne wysłuchanie nagrania, rozpoznanie głosów zwierząt i ułożenie obrazków w kolejności (*Listen to the sounds and put the pictures in order*). Na tablicy zmień kolejność na właściwą, żeby uczniowie mogli sprawdzić, czy dobrze usłyszeli (*dolphin, eagle, cat, bear, lamb, pig, wolf*).
4. Zapytaj, jakiego zwierzęcia nie słyszeli wcześniej. Poproś o pokazanie właściwej karty. (*Listen to the sounds – which sound you didn't hear before? Show the card.*)
Odp. *dolphin, eagle, cat, bear, lamb, lion, pig, wolf*.
5. Dzieci słuchają *Kamawalu Zwierząt* Camille'a Saint Saënsa, fragmentu *Wstęp i Marsz królewski lwa*. Mają za zadanie w trakcie słuchania poruszać się w rytm muzyki i zachowywać się jak lwy.
6. Zaproponuj dzieciom zabawę w naśladowanie dźwięków zwierząt. Czy umiesz udawać dźwięki różnych zwierząt? Dyryguj, jakie zwierzęta mają być naśladowane (np.: *repeat the sounds: cat, cat, wolf, wolf, wolf*).
7. Dzieci mogą same wykonać test na rozpoznawanie dźwięków zwierząt na stronie:
<http://www.esl-lab.com/animal1/animal.htm>,
<http://www.bbc.co.uk/cbeebies/teletubbies/animalandgames/animalsounds/index.shtml?cow>

Piotruś i Wilk

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- rozróżnić i nazwać instrumenty muzyczne,
- rozpoznać instrument po dźwięku, jaki on wydaje,
- zilustrować gest czy zdarzenie przy pomocy dźwięku,
- zrozumieć film animowany po angielsku.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy instrumentów muzycznych: *bassoons, oboes, french horns, flutes, clarinets, strings.*

Nazwy zwierząt: *cat, duck, bird.*

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka angielskiego.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

karty z rysunkami postaci
występujących w opowieści
i instrumentów

potrzebne nauczycielowi:

film Disneya „Peter and the Wolf” reż. Clyde Geronimi, opcjonalnie:
nagranie ze strony <http://library.thinkquest.org/17321/data/pandw.html>,
lub film „Piotruś i Wilk”, wytwórni Semafor,
karty z postaciami z bajki: *Peter, Grandfather, Bird, Duck, Cat, Wolf*,
Hunters oraz instrumenty muzyczne np.: fagot, obój, klarnet, trąbka,
instrumenty smyczkowe

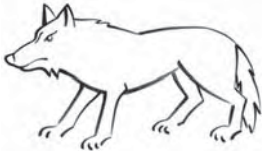
Przygotowanie:

Wprowadź nazwy instrumentów i utrwaj słownictwo. Podczas multisensorycznej prezentacji nowych słów wykorzystaj zarówno karty obrazkowe, nagrania instrumentów jak i prawdziwe instrumenty. Możesz wykorzystać materiał znajdujący się na stronie internetowej: <http://www.nyphilkids.org/lockerroom/main.phtml>

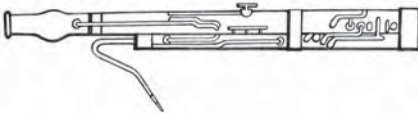

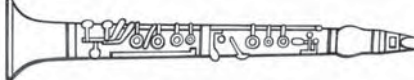
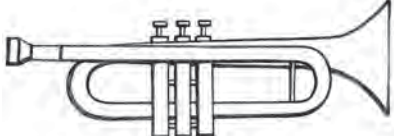
Przebieg ćwiczenia:

1. Zapytaj uczniów, czy znają historię o Piotrusiu i Wilku. Poproś o to, aby dzieci pomyślały, o czym będzie ta historia. Dzieci opowiadają w języku polskim. Krótko opowiedz historię, posługując się nagraniem muzycznym (<http://library.thinkquest.org/17321/data/pandw.html>) oraz pokazując kolejne ilustracje.
2. Uprzedź uczniów, że będą słuchać nagrania. Poproś o wyjęcie kart przedstawiających postacie z historii oraz instrumenty. Uczniowie podczas słuchania opowieści powinni pokazywać właściwą postać oraz reprezentującą ją instrument. (*Listen carefully. Who is this?*).
3. Odtwórz nagranie. Dzieci słuchają opowieści i starają się, połączyć pasujące do siebie ilustracje.
4. Sprawdzając wyniki – korzystaj z kart, które pokazywałeś przy opowiadaniu historyjki.
5. Zadaj pytanie: *Which instrument represents Peter?* W ten sam sposób zapytaj o muzyczną reprezentację innych postaci z opowieści. Zaprezentuj brzmienie instrumentów, pytaj, jak nazywa się dany instrument oraz kogo przedstawiają jego dźwięki. Zapytaj: *Which instrument could represent you?* Dzieci mogą umotywować swój wybór w języku polskim.
6. Wspólnie obejrzyjcie film Disneya „Peter and the Wolf” lub film „Piotruś i Wilk”, wytwórni Semafor (2008).
7. Podziel klasę na grupy. Zadaniem każdej z grup jest wymyślenie gestu, emocji (radość, smutek) lub małej scenki (np. przywitanie się dwóch osób), które można zobrazować przy pomocy dźwięków jednego ze zgromadzonych instrumentów. Zaprezentujcie publicznie wyniki pracy każdej z grup.

Rysunki	Tekst nauczyciela
	<i>Peter is a young boy.</i>
	<i>He lives with his grandfather.</i>
	<i>He has three friends: a bird</i>
	<i>a duck</i>
	<i>and a cat.</i>
	<i>They have many adventures because the wolf wants to kill them.</i>

ksero

Rysunki	Tekst nauczyciela
	<i>In this story the music is very important.</i>
	<i>Every hero is represented by an instrument: the strings</i>
	<i>bassoons</i>
	<i>oboes</i>
	<i>flutes</i>
	<i>clarinets</i>
	<i>French horns</i>

Wyostrz słuch

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- skoncentrować się na dźwięku i go rozpoznać,
- uważnie słuchać.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Rozwijanie ekspresji językowej: samodzielne próby dopasowania znanego materiału językowego do wrażeń słuchowych.

Potrzebne do wykonania ćwiczenia słownictwo nazywające prezentowane przedmioty wydające różne dźwięki: *newspaper, water, pencil, spoon and glass*, itp.

Pytanie: *Where is ...?*

Materiały:

potrzebne uczniowi:

szaliki lub chusty do zawiązania oczu

potrzebne nauczycielowi:

strona gazety codziennej, ołówek, szklanka i butelka z wodą, łyżeczka, pudełko ze spinaczami, pęk kluczy, dzwoneczek oraz nagrania różnych dźwięków i ilustracje: Piotruś Pan, wróżka Dzwoneczek
(np. http://www.stampnews.net/images/stamps/lrg/usps/disneymagic_pan.jpg).

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaprezentuj uczniom zbiór rekwizytów, które przyniosłeś na lekcję. Przypomnij (lub wprowadź) ich angielskie nazwy.
2. Poproś uczniów o zamknięcie oczu (*Close your eyes*). Zapytaj, jakie dźwięki słyszą (*What do you hear? What is this?*). Prezentuj różne dźwięki. Jeśli dzieci nie potrafią nazwać po angielsku rozpoznawanych dźwięków, podaj je i zapisuj na tablicy. Poproś uczniów o odkrycie oczu i powtórzcie słownictwo zapisane podczas ćwiczenia.
3. Dzieci zawiązują oczy. „Produkuj” różne dźwięki, poproś o ich rozpoznawanie (*Listen! What is this?*) np. gniecenie gazety, lanie do szklanki wody, stukanie ołówkiem o biurko, stukanie łyżeczką o szklankę, itp. Pomagaj uczniom dobrać właściwe słownictwo do określania słyszanych dźwięków.
4. Poproś uczniów, aby dobrali się parami. Każde z dzieci ma wyprodukować 5 dźwięków, a pracujący z nimi w parze, z zawiązanymi oczami, mają odgadnąć, co to był za dźwięk. Potem następuje zamiana ról. Podczas wykonywania ćwiczenia monitoruj pracę poszczególnych par, zwracając uwagę nie tylko na właściwe rozpoznanie dźwięków, ale także i trafny dobór słownictwa w wypowiedziach uczniów.
5. Pokaż ilustrację przedstawiającą bohaterów książki *Peter Pan*: Piotrusia Pana i Wróżkę Dzwoneczek (*Tinker Bell*). *Do you know Peter Pan and his friend Tinker Bell? She is sometimes helpful and kind to Peter.* Wybierz dziecko, które będzie Dzwoneczkiem: *You are Tinker Bell* i daj wybranemu dziecku dzwoneczek. *You must find Tinker Bell.* Dzieci stają w kole, zawiązują sobie oczy. Dzwoneczek stoi w kole. Na hasło: *Where is Tinker Bell?* dzieci puszczały swoje ręce i wsłuchują się w dźwięk dzwoneczka. Kto pierwszy złapie Dzwoneczek, sam się nim staje.
6. Pokaż uczniom pęk kluczy. Potrząśnij nimi, żeby zadźwięczały. Wybierz jedno z dzieci i posadź je na krześle na środku sali. Pod krzesłem połóż pęk kluczy (*These are your keys. You are a key keeper*). Zawiąż dziecku oczy. Pozostałe dzieci ustawiają się na narysowanej naprzeciw krzesła linii. Na hasło dzieci starają się jak najciszej podejść do Klucznika i ukraść mu klucze (*Be very quiet! Go get the keys!*). Kiedy Klucznik usłyszy jakieś dziecko, to jest ono eliminowane z gry. Ten, komu uda się wykraść klucze i wrócić z nimi na linię startu, zostaje Klucznikiem.

Czy widziałeś latającego konia?

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi

- zaśpiewać poprawnie piosenkę po angielsku,
- powiedzieć, z ilu sylab składa się słowo,
- wyklaskać rytm piosenki, fragmentu piosenki, danego słowa,
- dobrać słowa według rytmu,
- znaleźć w słowach powtarzającą się sylabę,
- wskazać wybrane słowa.

Uczeń zna nazwy zwierząt.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy zwierząt: *cat, goose, bear, duck, sheep, mouse, snake, frog, horse, moose*.

Zastosowanie czasownika *can* na określanie umiejętności oraz potrzebne do tworzenia zdań czasowniki, np.: *walk, run, eat, fly*.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i wykonywania poleceń (reagowania całym ciałem).

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka angielskiego.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

zestawy kolorowych kart przedstawiających:
kota, kapelusza, niedźwiedzia, gruszkę, gęś,
łośa, kaczkę, ciężarówkę, owcę, jeepa

potrzebne nauczycielowi:

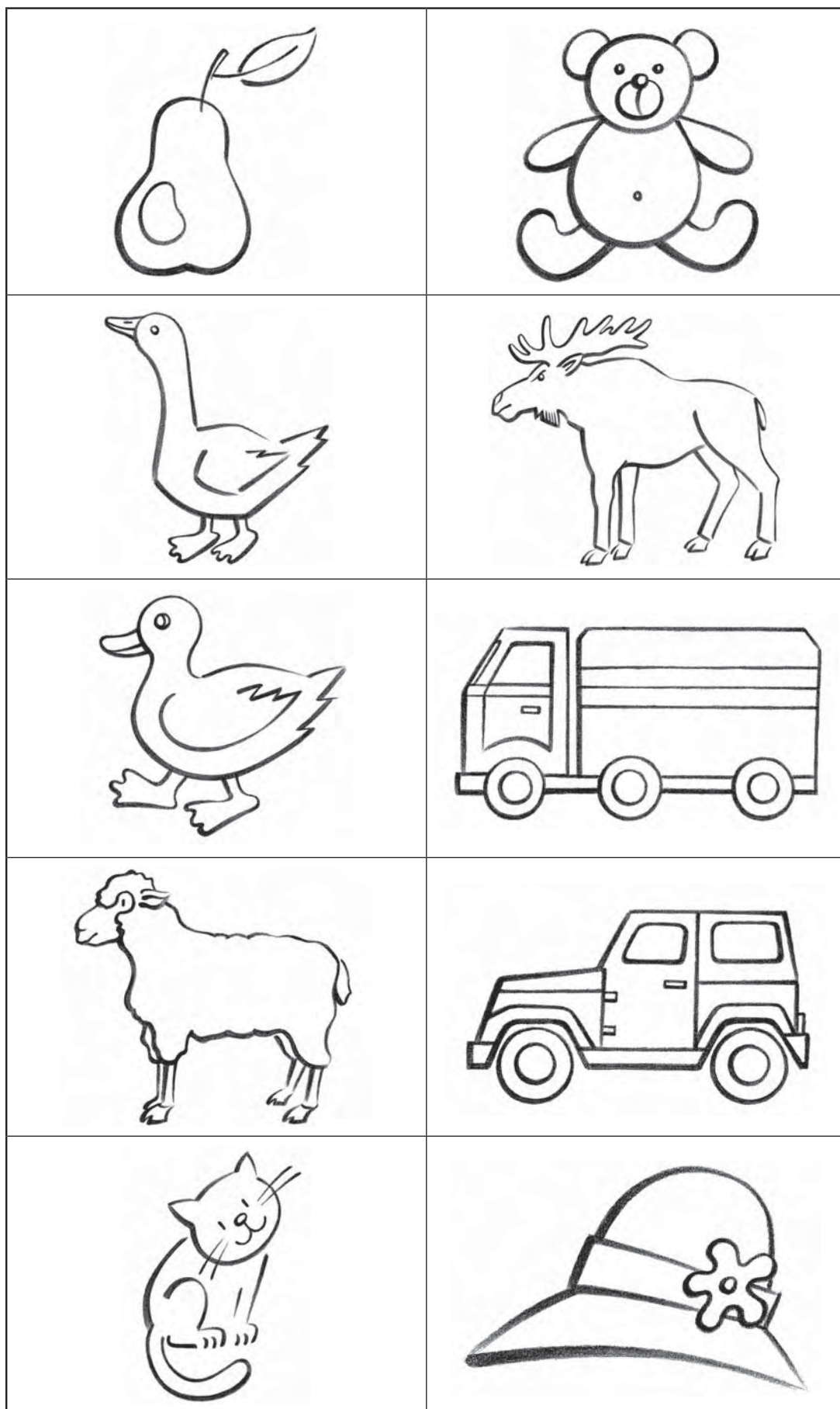
ilustracja przedstawiająca konia oraz
nagranie piosenki ze strony: <http://freekidsmusic.com/traditional/did-you-ever-see-a-horse-fly.html>

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaprezentuj uczniom ilustrację przedstawiającą konia. Zapytaj: *What is this?* Naśladuj gestem i dźwiękami biegnącego konia (*Can a horse run?*), idącego konia (*Can a horse walk?*), a następnie unieś rysunek nad sobą w geście latania w powietrzu (*Can a horse fly?*).
2. (*Listen!*) Zaproś dzieci do słuchania piosenki:
*Did you ever see a horse fly,
a horse fly, a horse fly?
Did you ever see a horse fly,
a horse fly, fly, fly?*
3. Ponownie włączając piosenkę poproś uczniów, aby "zamienili" się w koniki (*Be a horse!*). Wymieniaj kolejno czynności, które konik może wykonać (*Run! Walk! Stop! Eat!*). Zadaniem uczniów jest wszystkie je wykonywać, ale kiedy poprosisz: *Fly!* – uczniowie powinni pokiwać głowami w geście odmownym, mówiąc: *I can't fly...* i nie wykonać polecenia. Odtwórz piosenkę kilka razy podczas zabawy.
4. Poproś uczniów, aby usiedli w kole. Gestem i przykładem zachęć uczniów do wyklaskiwania rytmu piosenki. Głośno recytujcie słowa piosenki, klaszcząc rytmicznie.
5. Aby uświadomić uczniom, ile sylab ma słowo *horse*, klaśnij raz, wymawiając je głośno. Zachęć uczniów, aby klaskali i mówili razem z Tobą. Zapytaj: *How many claps? (one)*. Zapytaj, czy uczniowie znają inne nazwy zwierząt, które mają jedną sylabę: *Do you know any other animals with one clap (klaśnij raz) only?* Kiedy uczniowie podają nazwy zwierząt klaskaniem sprawdzajcie, czy mają rację (np.: *cat, goose, bear, duck, sheep, mouse, snake, frog*).
6. Podziel klasę na 3 grupy. Każdej daj rysunek zwierzęcia: węża, żaby, kota. Dzieci zaczynają śpiewać. Najpierw śpiewa grupa pierwsza. W tekście zamieniają słowo *horse* na *snake*. Potem śpiewa druga, zmieniając *horse* na *frog*, potem trzecia, zamieniając *horse* na *cat*.

7. Dzieci śpiewają piosenkę. W trakcie śpiewania pokazuj karty ze zwierzętami, a dzieci zmieniają słowo *horse* na inne, odpowiadające rysunkowi na karcie.
8. W grupach dzieci dostają zestawy kart. Ich zadaniem jest znaleźć słowo rymujące się z nazwą zwierzęcia (*pear-bear, goose-moose, duck-truck, sheep-jeep, cat-hat*). Prezentując wyniki ćwiczenia, głośno recytujcie rymujące się słowa i klaszczcie rytmicznie.
9. Zapytaj dzieci, czy znają nazwy innych zwierząt, które mają po 2 sylaby, czyli dwa kłaśnięcia? (*Do you know animals with two claps?*) Podaj przykład: *dol-phin*. Pozwól uczniom na własne poszukiwania w obrębie znanego im słownictwa. Skrupulatnie pomagaj im wyodrębnić słowa z dwoma sylabami, np.: *li-on, gi-rafe, ze-bra, rab-bit*. Wyklaszczcie nazwy tych zwierząt.
10. *How many claps has the word : elephant ?* Dzieci wyklaskują i liczą (ti-ti-ta).
11. Dzieci siadają w kole. Jedno dziecko jest poza kołem. Spaceruje na zewnątrz i lekko dotyka ramienia każdego dziecka i mówi przy tym *horse*. Kiedy powie nazwę innego zwierzęcia, musi uciekać po obwodzie koła, dotknięty je goni. Jeśli zdąży uciec i usiąść na wolnym miejscu, to goniący kontynuuje zabawę. Jeśli zostanie złapane, to ono kontynuuje zabawę.

Ćwiczenia muzyczno -ruchowe

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zilustrować ruchem piosenkę,
- poruszać się w rytm piosenki,
- zrozumieć polecenia wydawane przez nauczyciela.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i reagowania całym ciałem na polecenia typu: *Put your hands up in the air. Put your hands down on your nose. Put your right hand on your lips. Put both hands on your hips. Walk quietly. Put your hands in your lap.*

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka angielskiego.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

mała piłeczka albo kasztan, piosenka umieszczona na stronie internetowej *Hap Palmer's Learning Basic Skills Through Music: Volume 1*:
www.songsforteaching.com/happalmer/putyourhandsupintheair.htm „Put your hands up in the air.”:

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaprosz uczniów do słuchania piosenki. Kolejne linijki piosenki wspólnie ilustrujcie ruchowo:

*Put your hands up in the air.
Put your hands down on your nose.
Put your hands up in the air.
Now bend down and touch your toes.
Everybody turn around,*

*Now let's all jump up and down.
Put your right hand in the air.
Put your right hand on your lips.
Put your left hand in the air.
Now put both hands on your hips.
Everybody turn around,*

*Now let's all jump up and down.
Walk back quietly to your seat.
Don't let the teacher hear your feet.
Put your hands in your lap.
Bow your head and take a nap,
Bow your head and take a nap.*

2. Dzieci słuchają muzyki i w jej rytm poruszają się po sali. Wyłącz muzykę i podaj hasło: *one, two, three, four lub five steps back*. Uczniowie mają za zadanie wykonać tyle kroków w tył, ile usłyszeli.
3. Kontynuujcie zabawę (*let's move!*)-dzieci słuchają muzyki i w jej rytm poruszają się po sali. Wyłącz muzykę i wydawaj polecenia typu: *Put your hands up in the air! Put your hands down on your nose! Turn around, jump up and down !*, które uczniowie powinni prawidłowo wykonać.

4. Ustal z dziećmi, że każdemu poleceniu będzie odpowiadał dźwięk jednego instrumentu perkusyjnego, np. *Put your hands up in the air* – tamburyn; *Put your hands down on your nose* – trójkąt; *Turn around* – grzechotka; *Jump up and down* – clavesy. Powoli, powtarzając wielokrotnie, naucz dzieci, jakiemu poleceniu odpowiada dany dźwięk. Potem zmiana instrumentu jest szybsza.
5. Dzieci robią koło i śpiewają piosenkę, koło porusza się w prawo. Na hasło: *two, three, four* dobierają się w grupy i małe kółka poruszają się w prawo. Gdy powiesz: *Walk back quietly to your place* – uczniowie wracają na swoje miejsca.
6. Poproś uczniów, aby ponownie stanęli w kole. Zaprezentuj gestem, w jaki sposób będą sobie podawać z ręki do ręki małą piłeczkę lub kasztana. Gdy powiesz: *Put your hands up in the air*, wszystkie dzieci podnoszą do góry ręce oprócz tego dziecka, które trzyma w ręku kasztana. To dziecko podaje innym nową komendę, np. *Turn around* i zabawa toczy się dalej.
7. Podziel klasę na 4 grupy: *you are group number one, two, three, four*. Zadaniem dzieci jest zapamiętać, do jakiej grupy należą i swobodnie rozejść się po sali. Dzieci poruszają się swobodnie, spacerując po klasie. Na hasło: *number one, put your hands down on your nose* dzieci zatrzymują się, a grupa jedynek wykonuje podane polecenie. Można wywołać także dwie lub trzy grupy razem.

Ćwiczenia rytmiczne.

Pierwsze ćwiczenia rytmiczne

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi

- rytmizować i wyśpiewać wybrane frazy,
- przywitać się, przedstawić i pozdrowić kogoś w języku angielskim,
- odpowiedzieć na proste pytania.

Uczeń rozumie proste pytania dotyczące jego osoby: jak się nazywa, gdzie się znajduje.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nazwy zwierząt: *cat, kitten, lion, tiger, eagle, fox.*

Przedstawianie się i odpowiadanie na pytanie: *What's your name?* Pozdrowienie: *How are you? I'm fine.*

Proste pytania typu: *Where are you? What do you like?*

Materiały potrzebne nauczycielowi:

pacynka, akompaniament melodii „do biegania” oraz spokojniejszej melodii „do chodzenia”.

Przebieg ćwiczeń:

Ćwiczenie rytmiczne: *How are you?*

1. Przedstaw pacynkę uczniom: *This is ... Teddy.* Zwracając się do pacynki, zapytaj ją o imię i odegraj przy jej pomocy miniscenkę z dialogiem:
  - *Hello! What's your name?*
  - *My name is Teddy.*
  - *Hello Teddy, how are you?*
  - *I'm fine, thank you!*
2. Przy pomocy pacynki przećwicz z uczniami poszczególne elementy językowe powyższej scenki: *What's your name? My name is ... How are you? I'm fine. Thank you.*
3. Poproś uczniów, aby usiedli na dywanie w dużym kole. Podejdź do wybranego dziecka i przywitaj się z nim, wyciągając rękę do powitania (wyraźnie rytmizując tekst):

Nauczyciel podchodzi:

┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆ ┆

Hel-lo Bar-tek, how are you?

Dziecko wstaje i odpowiada:

| | ┆ ┆

I'm fine. Thank you!

A następnie to ono wchodzi do koła i wita się z następnym dzieckiem. Zabawa się toczy dalej.

Uwagi:

┆ - ósemka i sylaba „ti”

| - ćwierćnuta i sylaba „ta”

Ćwiczenie rytmiczne – Animals:

Wyklaskaj/wystukaj rytm:

↑ ↑ ↑ ↑ |
kit-ten kit-ten cat

↑ ↑ ↑ ↑ |
pup-py pup-py dog

↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ |
li - on ti - ger ea-gle fox

Inne ćwiczenia rytmiczne:

1. Podziel klasę na pary. Odtwarzaj lub zagraj wesołą i żywą melodię „do biegania”, przy akompaniamencie której dzieci biegają dowolnie po sali. Gdy akompaniament cichnie i zmienia się na akompaniament „do chodzenia” wołają swoją parę *Kasia, where are you?* i przez chwilę spacerują w parach. Przy zmianie na akompaniament „do biegania” rozbiegają się po sali.
2. Na dany przez nauczyciela znak (np. podniesienie ręki do góry + pytanie: *What's your name?*) wszystkie dzieci jednocześnie mówią swoje imię. Gdy ręka jest uniesiona w bok + pada pytanie *What's your name and your surname?* dzieci mówią jednocześnie i imię i nazwisko. Gdy ręka jest wyciągnięta przed siebie + nauczyciel zadaje pytanie *What's your name and surname and what do you like?* Dzieci odpowiadają na pytanie każdy na swój sposób.
Zachęcaj uczniów do układania swoich melodii i swobodnego improwizowania tekstu odpowiedzi na pytania.

Echo rytmiczne

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- powtórzyć krótsze i dłuższe tematy rytmiczne,
- poprawnie zaśpiewać piosenkę,
- zrozumieć proste polecenia nauczyciela.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka wierszyka *It's raining, it's pouring.*

Elementy języka związane z określaniem pogody:

It's raining.

Czasowniki związane z czynnością spania:

to snore, to sleep, to go to bed, to wake up.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i wykonywania poleceń (reagowania całym ciałem):

Get up!, Go to bed!

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka angielskiego.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

nagranie śpiewanki ze strony: <http://freekidsmusic.com/traditional/its-raining-its-pouring.html>

oraz nuty do śpiewanki: <http://www.sheetmusicdigital.com/pdf/0/9/0/19000090.pdf>

Instrumenty perkusyjne

Przygotowanie:

Przygotuj dla dzieci różne instrumenty perkusyjne.

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaśpiewaj śpiewankę, a dzieci niech starają się wyklaskiwać rytm:

↑ | | ↑ | |

It's rain-ing, it's pou-ring

↑ | | ↑ | |

The old man is sno-ring

↑ | ↑ ↑ ↑ ↑ | ↑ ↑

He went to bed and he bumped his head

↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ | |

and he could not get up in the mor-ning.

2. Zapytaj dzieci, czy słyszały kiedyś echo? Wybierz dwójkę i poproś o zademonstrowanie echa z frazą *It's raining*. Potem echo prezentuje trójka dzieci, kolejno powtarzając *It's raining*. Następna trójka powtarza echo coraz ciszej. Kolejna trójka coraz głośniej.

3. Zaproponuj, aby zrobić echo z całym tekstem śpiewanki:

Nauczyciel	Dzieci
<i>It's raining,</i>	<i>It's raining,</i>
<i>it's pouring</i>	<i>it's pouring</i>
<i>The old man</i>	<i>The old man</i>
<i>is snoring</i>	<i>is snoring</i>
<i>He went to bed</i>	<i>He went to bed</i>
<i>and he bumped his head</i>	<i>and he bumped his head</i>
<i>and he could not get up in the morning.</i>	<i>and he could not get up in the morning.</i>

4. Zaśpiewaj, wyklaskując tekst piosenki. Dzieci, jak echo, tylko wyklaskują rytm. Pierwsze tematy do powtórzeń powinny być krótkie, jednotaktowe.

Nauczyciel	Dzieci
↑ <i>It's rain-ing,</i>	↑
↑ <i>it's pou-ring</i>	↑
↑ ↑ <i>The old man is sno-ring</i>	↑ ↑
↑ ↑ ↑ <i>He went to bed</i>	↑ ↑ ↑
↑ ↑ ↑ ↑ <i>and he bumped his head</i>	↑ ↑ ↑ ↑
↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ <i>and he could not get up in the mor-ning.</i>	↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑

5. Podziel klasę na 2 grupy. Najpierw grupa I śpiewa i wyklaskuje, a grupa II jest echem i tylko wyklaskuje rytm, bez śpiewania. Potem dzieci śpiewają piosenkę jeszcze raz i wtedy grupy zmieniają się rolami.

Grupa I	Grupa II - Echo
↑ ↑ <i>It's rain-ing, it's pou-ring</i>	↑ ↑
↑ ↑ <i>The old man is sno-ring</i>	↑ ↑
↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ <i>He went to bed and he bumped his head</i>	↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑
↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ <i>and he could not get up in the mor-ning.</i>	↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑

6. Najpierw grupa I śpiewa i wyklaskuje, a grupa II jest echem i wygrywa rytm na instrumentach perkusyjnych np. clavesach, trójkątach czy grzechotkach. Potem dzieci śpiewają jeszcze raz i wtedy grupy zmieniają się rolami.

Grupa II	Grupa I - Echo
↗ ↗ <i>It's rain-ing, it's pou-ring</i>	↗ ↗
↗ ↗ <i>The old man is sno-ring</i>	↗ ↗
↗ ↗ ↗ ↗ ↗ ↗ ↗ <i>He went to bed and he bumped his head</i>	↗ ↗ ↗ ↗ ↗ ↗ ↗
↗ ↗ ↗ ↗ ↗ ↗ ↗ <i>and he could not get up in the mor-ning.</i>	↗ ↗ ↗ ↗ ↗ ↗ ↗

Te same ćwiczenia dzieci mogą wykonywać indywidualnie, z własną koncepcją muzyczną i rytmiczną.

7. Zaproponuj uczniom zabawę ruchową: dzieci spacerują po klasie w rytm piosenki - na hasło: *Go to bed! Sleep!* – dzieci związają się w kłębuszki i „zasypiają”. Kiedy mówisz: *The old man is snoring* – uczniowie pochrapiują „we śnie”. Podchodzisz kolejno do dzieci i budzisz je, mówiąc: *Kasiu, wake up, it's morning*. Obudzone dzieci chodzą po sali w rytm muzyki, czekając na pozostałe.

Uparciuszek, czyli ostinato rytmiczno-melodyczne

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- recytować rytmicznie tekst z jednoczesnym klaskaniem,
- wystukać rytm na bębnie lub innym instrumencie perkusyjnym.

Uczeń wie, co to jest uparciuszek, czyli ostinato.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu, reagowania całym ciałem i wykonywania poleceń typu: Drop it !

Pick it up!, put it in your pocket!

Słownictwo związane z ćwiczeniem dramowym: *At the post office (letter, bag, postman, itp.)*.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

proste instrumenty
perkusyjne

potrzebne nauczycielowi:

nagranie piosenki: <http://freekidsmusic.com/traditional/soap-and-towel.html>,
„torba listonosza”, w której są małe koperty – po jednej dla każdego dziecka
oraz małe piłeczki albo kasztany

Przebieg ćwiczenia:

1. Zorganizuj ćwiczenia rytmiczne z udziałem całej grupy:

Dzieci	Dzieci biegają po kole w rytmie ćwierćnut	♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩
Nauczyciel	Wystukuje rytm na bębnie	♩ ♩ ♩ ♩

2. Podziel klasę na dwójki i zaproponuj następujące ćwiczenie:

Dziecko 1	Dziecko biega po kole w rytmie ćwierćnut	♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩
Dziecko 2	Dziecko maszeruje	♩ ♩ ♩ ♩

3. Przeprowadź dwa ćwiczenia w większych grupach:

I grupa	Dzieci biegają po kole w rytmie ćwierćnut	♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩
II grupa	Dzieci wystukują rytm na bębenkach lub maszerują	♩ ♩ ♩ ♩

I grupa	Recytacja I	♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ <i>Green and yel-low Green and yel-low</i>
II grupa	Recytacja II	♩ ♩ ♩ ♩ <i>boy boy boy boy</i>

4. Przeprowadź ćwiczenie dramowe *At the post office*: jesteście na poczcie, każdy „załatwia” swoje sprawy, wysyła listy, odbiera przesyłki. „Zmień się w listonosza” i daj każdemu dziecku jedną kopertę. Dzieci tworzą koło i śpiewają razem z Tobą piosenkę (*piosenka tradycyjna, autor nieznany*), a koło się powoli kręci:

<i>A tisket, a tasket, a green and yellow basket</i>	Dzieci poruszają się rytmicznie w kole
<i>I wrote a letter to my love and on the way I dropped it, I dropped it, I dropped it and on the way I dropped it</i>	Dzieci upuszczają na ziemię kopertę i dalej koło się kręci
<i>A little boy picked it up</i>	Dzieci podnoszą kopertę
<i>and put it in his pocket</i>	Dzieci wkładają kopertę do kieszeni

5. Poproś uczniów, aby ustawili się parami. Każda para ma kopertę. Zadysponuj: *Move like robots!* Wszystkie dzieci wykonują „kanciaste” ruchy. Następnie jedno dziecko jest robotem, a drugie jego programistą. Programista sprawdza, czy robot potrafi wykonać zaprogramowane polecenia: *drop it, pick it, put it in your pocket*. Dzieci rozpoczynają zabawę. Na hasło następuje zmiana ról.

Uwaga: Ostinato rytmiczno-melodyczne to wielokrotnie powtarzana figura rytmiczna stanowiąca tło dla drugiego, bardziej zróżnicowanego głosu rytmicznego.

Ćwiczenia muzyczne z wyliczanką

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wyklaskać rytm, puls wyliczanki,
- mówić wyliczankę ze zmianą dynamiki i tempa,
- wyrecytować rytmicznie wyliczankę.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Powtórzenie liczebników 1-12.

Zadawanie pytania o godzinę (*What time is it?*) oraz określanie pełnej godziny na zegarze (*It's one o'clock*).

Nauka wierszyka-wyliczanki *Hickory, dickory, dock*.

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka angielskiego.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Przygotowanie:

Zacznij zajęcia od powtórzenia liczebników od 1 do 12. Zapytaj: *What time is it?* Narysuj zegar na tablicy (*it's a clock*). Wskazując właściwe godziny na zegarze powtórzcie chóralnie i indywidualnie:

It's one o'clock... it's two o'clock ... . it's twelve o'clock.

Zapoznaj uczniów z historijką przedstawioną w wierszyku wyliczance. Możesz odegrać małą scenkę z narysowaną na kartce papieru myszką, która będzie „wchodziła na zegar” i z niego „schodziła”.

Uwaga: dla kolorowania poszczególnych elementów scenki online możesz posłużyć się stroną:

<http://www.enchantedlearning.com/paint/rhymes/coloring/Hickorydickory.shtml>

Materiały potrzebne uczniowi i nauczycielowi:

instrumenty perkusyjne np. clavesy, grzechotki

Przebieg ćwiczenia:

1. Kilkakrotnie wypowiedz wyliczankę:
*Hickory, dickory, dock,
The mouse ran up the clock.
The clock struck one,
And down he run,
Hickory, dickory, dock.*
2. Zaprosz dzieci do mówienia jej razem z Tobą. Zwróć uwagę na dobrą, wyraźną wymowę, a także na zachowanie rytmu wyliczanki.
3. Wypowiadaj wyliczankę, zmieniając tempo (szybciej/wolniej) i dynamikę (ciszej/głośniej).
4. Staraj się mówić fragmenty wyliczanki bardzo cicho lub czekaj na „podpowiedź” dzieci.
5. Mówcie wersy na przemian: jeden wers Ty, drugi dopowiadają dzieci.
6. Podziel dzieci na 2 grupy. Jedna grupa mówi pierwszy wers, druga drugi i tak na przemian.
7. Powiedz pierwszy wers, drugi wybrane dziecko, potem znowu Ty i kolejne dziecko.

Puls i rytm

1. Zachęcić dzieci, aby wyklaskały tę wyliczankę. Jedne dzieci z pewnością wyklaszczą rytm a inne puls. Wy tłumacz uczniom, jaka jest różnica między pulsem a rytmem.

Puls	Rytm
<p>Hickory, dickory, dock</p> <p>● ● ●</p> <p>The mouse ran up the clock.</p> <p>● ● ●</p> <p>The clock struck one,</p> <p>● ●</p> <p>And down he run,</p> <p>● ●</p> <p>Hickory, dickory, dock.</p> <p>● ● ●</p>	<p>↑ ↑↑ ↑↑↑ </p> <p>Hickory, dickory, dock</p> <p>↑ ↑ ↑ </p> <p>The mouse ran up the clock.</p> <p>↑ ↑ </p> <p>The clock struck one,</p> <p>↑ ↑ </p> <p>And down he run,</p> <p>↑ ↑↑ ↑↑↑ </p> <p>Hickory, dickory, dock.</p>
<p>Hickory, dickory, dock,</p> <p>The mouse ran up the clock.</p> <p>The clock struck one,</p> <p>And down he run,</p> <p>Hickory, dickory, dock.</p>	<p>Ti ti ta ti ti ta ta</p> <p>Ti ta ti ta ti ta</p> <p>Ti ta ti ta</p> <p>Ti ta ti ta</p> <p>Ti ti ta ti ti ta ta</p> <p><i>Dzieci wyklaskują rytm wyliczanki.</i></p>

I rytm

2. Dzieci recytują wyliczankę i wyklaskują rytm.
3. Dzieci recytują onomatopeje i wyklaskują rytm.

II puls

4. Dzieci wyklaskują puls na różne sposoby (kłaszczą w ręce, tupią, uderzają rączkami o kolana).
5. Dzieci recytują wyliczankę i zaznaczają puls instrumentem perkusyjnym (clavesy, grzechotki).

III rytm i puls

6. Podziel dzieci na 2 grupy. Przykładem i gestem przedstaw zadania dla obu grup:

Grupa 1 (rytm)	Grupa 2 (puls)
<p>Dzieci recytują wyliczankę i wyklaskują rytm.</p> <p>Dzieci słuchają.</p> <p>Dzieci wyklaskują sam rytm.</p> <p>Dzieci recytują wyliczankę i grają rytm clavesami.</p>	<p><i>Dzieci słuchają.</i></p> <p><i>Dzieci recytują wyliczankę i zaznaczają klaskaniem puls.</i></p> <p><i>Dzieci zaznaczają puls grzechotkami lub clavesami.</i></p> <p><i>Dzieci zaznaczają puls klaskaniem w kolana.</i></p>

Uwagi:

- - jest znacznikiem pulsu

Zabawy rytmiczne

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- wyklaskać rytm według podanego wzoru,
- wyrecytować tekst piosenki,
- zaśpiewać piosenkę po angielsku.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka piosenki *Pussycat, pussycat*.

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka angielskiego.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Materialy:

potrzebne uczniowi:

karty ze wzorami
rytmicznymi

potrzebne nauczycielowi:

słowa i nuty piosenki zamieszczone na stronie:

<http://www.traditionalmusic.co.uk/nursery-songs-old-english/nursery-songs%20-%200150.htm>

oraz (opcjonalnie) rekwizyty do odegrania scenki: pluszowy kotek, myszka i złota korona

Przygotowanie:

Przygotuj wzory rytmiczne dla grup.

Zapoznaj uczniów z historijką przedstawioną w piosence. Możesz odegrać przy pomocy przyniesionych rekwizytów scenkę odwiedzania królowej przez kotka i przegonienia myszki spod tronu (krzesła nauczyciela). Naucz klasę piosenki: *Pussycat, pussycat...*

Przebieg ćwiczeń:

1. **Rytmiczne wariacje.** Podziel klasę na 3 grupy. Każdej z nich wyznacz zadanie: pierwsza recytuje tekst, druga wystukuje go, a trzecia wygrywa na trójkącie.

| ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ |
Pus-sy-cat, pus-sy-cat, where have you been? I've been up to Lon-don to vi-sit the Queen.

| ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ | ♪ ♪ ♪ ♪ ♪ |
Pus-sy-cat, pus-sy-cat, what did you dare? I fright-ened a lit-tle mouse un-der her chair „MEOWW!”

2. **Pytanie i odpowiedź.** Podziel klasę na dwie grupy. Grupa 1 zadaje pytanie kotkom, a druga jest grupą kotków, które odpowiadają:

Grupa 1	Grupa 2
<i>Pussycat, pussycat, where have you been?.</i>	<i>I've been up to London to visit the Queen.</i>
<i>Pussycat, pussycat, what did you dare?</i>	<i>I frightened a little mouse under her chair „MEOWW!”</i>

Grupa 1	Grupa 2
<i>Pussycat, pussycat, where have you been?.</i>	Dzieci wyklaskują rytm odpowiedzi
<i>Pussycat, pussycat, what did you dare?</i>	Dzieci wyklaskują rytm odpowiedzi
Grupa 1	Grupa 2
Dzieci wyklaskują rytm pytania	<i>I've been up to London to visit the Queen.</i>
Dzieci wyklaskują rytm pytania	<i>I frightened a little mouse under her chair „MEOWW!”</i>

3. **Rozpoznaj ten rytm.** Podziel klasę na trzy grupy (A,B,C). Na podłodze rozłóż 3 kartki, na których zapisany jest rytm. Na sygnał każda grupa ma znaleźć swoją kartkę i powtórzyć zapisany rytm w dowolnie wybrany sposób (klaszcząc w dłonie, tupiąc), a następnie zaprezentować go pozostałym uczniom. Nagradzaj punktami najbardziej interesującą prezentację.

A	
B	
C	

4. **Zaszyfrowane rytmy.** Dzieci pracują w grupach. Każdej grupie daj zestaw rytmicznych wzorów. Każdy wzór oznaczony jest cyfrą. Zapisz na tablicy cyfry wskazujące, w jakiej kolejności dzieci mają wyklaskać otrzymane rytmy. Każda grupa prezentuje swoje zadanie przed całą klasą.
5. **Czy pamiętasz ten rytm?** Umieść na tablicy dłuższy wzór rytmiczny. Wyklaszcz go razem z dziećmi. Następnie wymaż jeden symbol w dowolnym miejscu i poproś uczniów o wyklaskanie go tak, jakby symbol nie został wymazany. Potem wymazuj kolejne symbole, a dzieci powtarzają rytm, zapamiętując, jak on brzmiał.

Śpiewamy, gramy i komponujemy

Śpiewamy uważnie

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zaśpiewać poprawnie piosenkę,
- przeliterować proste słowo,
- zastąpić w piosence dźwięk efektem akustycznym (klaskanie, gra na instrumencie perkusyjnym).

Uczeń zna alfabet w języku polskim i angielskim.

Uczeń rozwija swoją wrażliwość słuchową.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka piosenki *Bingo*.

Wypowiadanie się na temat zwierząt domowych oraz ich krótki opis przy użyciu bazowych przymiotników (Do you have a pet? What is its name? Is it big/black/nice?, itp.).

Odpowiedzi na pytania dotyczące postaci występujących w piosence: Who is it? It's a farmer. What is it? It's a dog.

His name is Bingo.

Rozwijanie umiejętności literowania prostych słów i imion, rozumienie polecenia: Spell it, please!

Materialy:

potrzebne uczniowi:

instrumenty perkusyjne

potrzebne nauczycielowi:

plansza z napisanymi wyraźnie literami alfabetu (wersja angielska),

ilustracje do piosenki przedstawiające rolnika i psa,

zapis nutowy piosenki: <http://www.sheetmusicdigital.com/pdf/5/4/1/19000145.pdf>

Przygotowanie:

Naucz lub przypomnij uczniom alfabet w języku angielskim. W tym celu możesz posłużyć się tradycyjną wersją piosenki *The alphabet song* (na stronie <http://www.emusic.com/album/Ella-Jenkins-Early-Early-Childhood-Songs-MP3-Download/11038012.html>), nagraniem innej piosenki angielskiej o alfabecie (np. ze strony <http://www.britishcouncil.org/kids-songs-alphabet.htm>) lub ćwiczeniami prezentującymi zapis graficzny poszczególnych liter i ich brzmienie (np. http://www.learnenglish.org.uk/kids/antics/index_obtree.html lub <http://www.lettertv.net/pages/audioalpha.htm>).

Przebieg ćwiczenia

1. Zapytaj dzieci: Do you have a pet? Poproś uczniów o podanie krótkich informacji na temat swoich zwierzątek domowych (piesków): Is it big/black/nice? What is his name? Spell it, please! Podczas literowania imion pomagaj uczniom wskazując odpowiednie litery na planszy i podsuwaj im brzmienie liter. Pokaż dzieciom ilustrację do piosenki. Who is it? It's a farmer. What is it? It's a dog. His name is Bingo. What is his name? Pozwól dzieciom nadać farmerowi jakieś proste imię: Tom, Rick, itp.
2. Naucz dzieci piosenki:
There was a farmer had a dog,
And Bingo was his name-o.
B-I-N-G-O!
B-I-N-G-O!
B-I-N-G-O!
And Bingo was his name-o!
Powtórzcie słowa piosenki i zaśpiewajcie ją w całości kilkakrotnie.

3. Dzieci śpiewają piosenkę z tym, że zamiast pierwszej litery imienia psa, klaszczą w ręce lub wystukują to na clavesach (lub innym instrumencie perkusyjnym):

*There was a farmer had a dog,
And Bingo was his name-o.
(Clap)-I-N-G-O!
(Clap)-I-N-G-O!
(Clap)-I-N-G-O!
And Bingo was his name-o!*

4. Dzieci śpiewają piosenkę. Zamiast pierwszej i drugiej litery imienia psa klaszczą w ręce lub wystukują to na clavesach (lub innym instrumencie perkusyjnym). Zabawa toczy się dalej, aż wszystkie litery imienia BINGO zostaną wyklaskane:

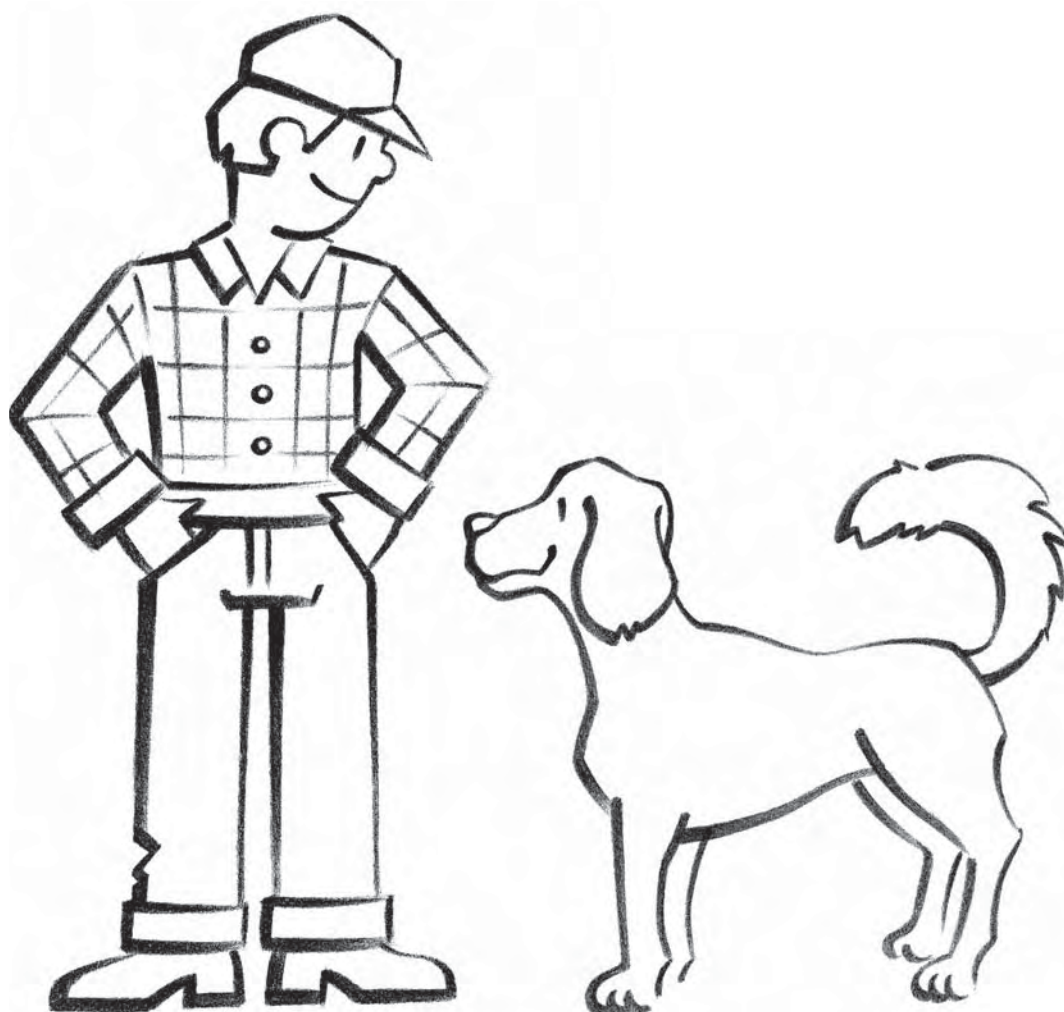
*There was a farmer had a dog,
And Bingo was his name-o.
(Clap, clap)-N-G-O!
(Clap, clap)-N-G-O!
(Clap, clap)-N-G-O!
And Bingo was his name-o!*

*There was a farmer had a dog,
And Bingo was his name-o.
(Clap, clap, clap)-G-O!
(Clap, clap, clap)-G-O!
(Clap, clap, clap)-G-O!
And Bingo was his name-o!*

*There was a farmer had a dog,
And Bingo was his name-o.
(Clap, clap, clap, clap)-O!
(Clap, clap, clap, clap)-O!
(Clap, clap, clap, clap)-O!
And Bingo was his name-o!*

*There was a farmer had a dog,
And Bingo was his name-o.
(Clap, clap, clap, clap, clap)
(Clap, clap, clap, clap, clap)
(Clap, clap, clap, clap, clap)
And Bingo was his name-o!*

5. Wielokrotnie ćwiczyć umiejętność literowania prostych słów- zaczawszy od imienia psa BINGO, poprzez wybrane przez uczniów proste imię farmera aż po własne imiona uczniów oraz proste słowa (*cat, dog, sun*, itp.)

ksero

Uczymy się piosenki

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- nauczyć się piosenki w języku angielskim,
- zaśpiewać piosenkę ze zmianą dynamiki i tempa.

Uczeń wie, co to jest echo rytmiczne.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka piosenki *Are you sleeping?*

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języków innych niż język polski.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

clavesy lub grzechotki

potrzebne nauczycielowi:

pacynka *Brother John*, budzik i dzwoneczek,
nagranie piosenki w języku francuskim i angielskim ze strony
<http://freekidsmusic.com/traditional/frere-jacques.html>

Przygotowanie:

Przedstaw pacynkę: *Look – his name's John. It's brother John.* Ilustrując swe opowiadanie odpowiednimi gestami opisz sytuację: *He's sleeping. (Chrrrr, chrrrr...)*. Zwracając się do pacynki, zapytaj:

Are you sleeping, brother John? Are you sleeping brother John? (Chrrr... chrrrr...).

Ostentacyjnie nakręć budzik: *Are you sleeping brother John? Wake up! Zachęć dzieci najpierw do powtarzania, potem do mówienia chórem: Are you sleeping, brother John? Are you sleeping, brother John? Wake up! Wake up!*

Budzik nastawiony przez nauczyciela dzwoni, ale „Pan Jan” śpi (*chrrr... chrrrr...*)

Zadzwoń dzwoneczkiem, mówiąc: *Are you sleeping, brother John? Are you sleeping, brother John? Morning bells are ringing, morning bells are ringing – ding, ding, dong. Ding, ding, dong.* Zachęć uczniów do powtarzania/mówienia:

Are you sleeping, brother John! Wake up! Ding, dang, dong ! Ding, dang, dong ! „Pan Jan” wstaje, pacynka pokazuje gest przeciągania się: *aaaaaa !!*

Przebieg ćwiczenia:

1. Zaśpiewajcie wspólnie piosenkę *Panie Janie* w języku polskim. Następnie odtwórz nagranie w językach francuskim i angielskim. W celu nauczania uczniów piosenki zastosuj następujące ćwiczenia polegające na śpiewaniu z zastosowaniem echa rytmicznego:

PYTANIA	ODPOWIEDZI
Proste echo	
<i>Are you sleeping, Brother John? Morning bells are ringing, Ding, dang, dong.</i>	<i>Are you sleeping, Brother John? Morning bells are ringing, Ding, dang, dong.</i>
Proste echo ze zmianą dynamiki	
<i>Are you sleeping, Brother John? Morning bells are ringing, Ding, dang, dong.</i>	<i>Are you sleeping (cicho), Brother John? Morning bells are ringing, Ding, dang, dong.</i>

Echo ze zmianą na onomatopeje	
Are you sleeping, Brother John? Morning bells are ringing, Ding, dang, dong.	Pam pam pam pam Pam pam pam pam pam pam pam pam pam Pam, pam, pam
Are you sleeping, Brother John? Morning bells are ringing, Ding, dang, dong.	Pam pam pam pam La la la Tip tip tip tip tip tip Zip zip zip
Pam pam pam pam Pam pam pam pam pam pam pam pam pam Pam, pam, pam	Pam pam pam pam La la la Tip tip tip tip tip tip Zip zip zip
Echo z elementami perkusyjnymi	
Are you sleeping, Brother John? Morning bells are ringing, Ding, dang, dong.	Dzieci odpowiadają klaskaniem w dłonie
Echo ze zmianą na onomatopeje i z elementami perkusyjnymi	
Are you sleeping, Brother John? Morning bells are ringing, Ding, dang, dong.	Pam pam pam pam La la la Tip tip tip tip tip tip Zip zip zip dzieci wystukują rytm np. na clavesach lub grzechotkach (kubeczkach po jogurcie wypełnionych makiem lub groszkiem)
Tylko klaskanie	Tylko instrumenty perkusyjne
Śpiewanie w grupach	
Nauczyciel 2 dzieci Mała grupa dzieci Grupa A	Wszystkie dzieci Wszystkie dzieci Wszystkie dzieci Grupa B
Pam pam pam pam La la la Tip tip tip tip tip tip Zip zip zip	Are you sleeping (cicho), Brother John? (głośno) Morning bells are ringing (cicho), Ding, dang, dong (głośno).

- Wybierz jednego z uczniów, który siada w środku kręgu – on będzie odgrywał postać Pana Jana. Odtwórz nagranie z piosenką, zadaniem ucznia jest odegranie scenki. Zabawę tę można powtarzać wielokrotnie angażując jako „aktorów” chętnych uczniów. Odtwarzaj nagrania w języku francuskim i angielskim, a także śpiewajcie razem po polsku.
- Zaproponuj uczniom utrwalające słowa piosenki zabawy w detektywa i wyklaskiwankę.

Detektyw:

Dzieci skulone leżą na dywanie. Jedno – wybrane na detektywa wychodzi z sali. Wyznacz dziecko, które cichutko śpiewa piosenkę *Brother John*, pozostałe cichutko ją nuca. Detektyw musi znaleźć śpiewające dziecko.

Wyklaskiwanka:

W zabawie bierze udział nieparzysta ilość dzieci. Dzieci dobierają się w pary. Stając naprzeciw siebie, śpiewają piosenkę *Panie Janie* i klaszczą na przemian w swoje ręce. Na sygnał (np. gwizdek) zmieniają pary. Dziecko, które do tej pory nie miało pary, stara się zdobyć partnera.

Zaśpiewany gest

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- zaśpiewać piosenkę z gestami,
- stworzyć własną ilustrację piosenki,
- rozumieć proste polecenia oraz opisy czynności.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Rozwijanie umiejętności rozumienia opowiadanej bajki lub historyjki.

Rozumienie prostych pytań typu: *What is it? Who is it? What is he doing?* oraz nabywanie umiejętności doboru właściwych słów i wyrażeń, aby zbudować na nie odpowiedzi.

Słownictwo potrzebne do pracy z historyjką/piosenką (*rabbit, wood, old man, hunter*), zdania w czasie *Present Continuous* typu: *A rabbit is hopping. A hunter is hunting. An old man is looking.*

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka angielskiego.

Materiały potrzebne nauczycielowi:

Karty ilustrujące piosenkę: starszy pan wyglądający przez okno, skaczący zając, polujący myśliwy oraz karty z punktami (od 1 do 5).

Przebieg ćwiczenia

1. Opowiedz historyjkę, pokazując gesty. Po zakończeniu zaśpiewaj tę historyjkę jako piosenkę, <http://songsforteaching.com/campfiresongs/littlecabininthewoods.htm>

Tekst piosenki	Gesty
<i>In a cabin in a wood,</i>	Daszek nad głową
<i>A little old man by the window stood.</i>	Dłonie nad oczami, jakbyśmy patrzyli w dal
<i>Saw a rabbit hopping by,</i>	Dłonie nad uszami, jakbyśmy pokazywali zajączka
<i>Knocking at his door.</i>	Imitowanie pukania do drzwi
<i>"Help me! Help me! Sir" he said,</i>	Dłonie złożone
<i>"Or the hunter will shoot me dead!"</i>	Imitowanie strzelania ze strzelby
<i>"Come little rabbit, come with me, Happy we will be."</i>	Gest zapraszający

2. Zapytaj dzieci: O czym jest ta piosenka? Dzieci po polsku starają się opowiedzieć, co zrozumiały. Wprowadź kluczowe słownictwo, pokazując odpowiednie ilustracje: *What it is? rabbit, wood Who is it? An old man. A hunter. What is it doing? A rabbit is hopping. What is he doing. A hunter is hunting. An old man is looking.*
3. Zilustruj ruchem: *A rabbit is hopping. A hunter is hunting. An old man is looking.* Dzieci zgadują, kto jest bohaterem zagadki (*rabbit, old man, Hunter*) oraz co ta osoba robi.
4. Zaśpiewaj piosenkę, niech dzieci starają się powtórzyć gesty.
5. Ogłoś konkurs na najlepszy pomysł, jak jeszcze inaczej można byłoby zilustrować tę piosenkę? Wybierz wśród dzieci troje, które będą zasiadały razem z Tobą w jury. Zaproś pozostałych uczniów do wymyślenia nowych gestów do piosenki. Daj im 10-15 minut. W tym czasie narysuj na podłodze kredą scenę, przygotuj stanowisko dla jury. Dzieci się kolejno prezentują. Po każdej prezentacji jury przyznaje im określoną ilość punktów, które notuje. Osoba, która wygrała, jeszcze raz prezentuje swoją interpretację ruchową piosenki, a cała klasa uczy się nowych gestów.

Uwagi:

Istnieje polska wersja tej piosenki, pt. *W leśniczówce pod lasem*, którą dzieci mogą znać z przedszkola:

W leśniczówce pod lasem

W leśniczówce pod lasem

Spoglądając przez okno

Szmer usłyszał leśniczy

Zajączek puka w drzwi:

-oj, pomóż, pomóż, pomóż mi,

bo mnie inny zastrzeli

pif, paf, pif, paf.

-chodź zajączku tu do mnie/nie bój się,

ja ciebie obronię

Zwierzęca orkiestra

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- naśladować głosy zwierząt,
- dopasować odgłos zwierzęcia do ilustracji je przedstawiającej,
- poprawnie zaśpiewać piosenkę,
- utrzymać rytm piosenki.

Uczeń zna wyrazy dźwiękonaśladowcze, jakie wydają zwierzęta (po angielsku).

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Nauka piosenki *Baa, baa, black sheep*.

Nazwy zwierząt domowych i wiejskich (dog, cat, cow, sheep, pig, itp.)

Powtórzenie nazw kolorów.

Poznanie onomatopei angielskich naśladujących dźwięki wydawane przez zwierzęta.

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka angielskiego.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

clavesy

potrzebne nauczycielowi:

wersja karaoke piosenki (na stronie: <http://www.karaoke-version.com/en/free/nursery-rhyme/baa-baa-black-sheep.html>), karty obrazkowe przedstawiające wybrane zwierzęta domowe i wiejskie, (opcjonalnie) nagrania odgłosów różnych zwierząt, np. ze strony <http://www.americazoo.com/kids/sounds1.htm>, ilustracja przedstawiająca czarną owieczkę

Przebieg ćwiczenia:

1. Powtórz z uczniami nazwy zwierząt domowych i wiejskich (lub naucz ich). W tym celu możesz posłużyć się kartami obrazkowymi. Pytaj, jakie zwierzę przedstawione jest na ilustracji (*What is it?*), jakiego jest koloru, czy jest duże, czy małe. Pokaż ilustrację przedstawiającą czarną owieczkę, poproś dzieci o opisanie obrazka.
2. Naucz dzieci śpiewać piosenkę

*Baa, baa, black sheep,
Have you any wool?
Yes sir, yes sir,
Three bags full.*

*One for the master,
One for the dame,
And one for the little boy
Who lives down the lane.*

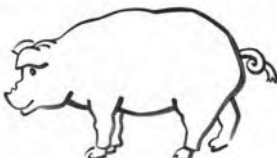

3. Zaprosz dzieci do zabawy: Wyobraźcie sobie, że jesteście owieczkami i śpiewacie piosenkę, becząc jak owce, jednocześnie wyklaskujcie rytm: *Sing the song like a sheep and clap your hands!*
4. A teraz jesteście kotkami – zaśpiewajcie, miaucząc jak kotki i wystukajcie rytm na clavesach: *Sing the song like a cat and play the instrument!*
5. Podziel dzieci na 3 grupy. Jedna grupa to dzieci, druga to kotki, a trzecia to owce. Zabawę rozpoczyna grupa dzieci, która śpiewa pierwszy wers. Potem pierwszy wers miauczą kotki, a następnie beczą owce. Tak śpiewana jest cała piosenka.
6. Wróć do kart obrazkowych – przy ich pomocy zestaw nazwy zwierząt i ich odgłosy. Możesz skorzystać ze strony internetowej <http://www.americazoo.com/kids/sounds1.htm>, gdzie po kliknięciu na obrazek przedstawiający zwierzę można posłuchać dźwięków, jakie ono wydaje. Uświadom uczniom różnice między niektórymi wyrazami dźwiękonaśladowczymi w języku polskim i angielskim.

7. Utwórzcie zwierzęcą orkiestrę. Podziel klasę na 3 grupy i poproś, aby dzieci wybrały sobie jakieś zwierzę, które będą udawały. Następnie wszystkie dzieci śpiewają piosenkę wybranymi głosami. Uwaga! Pomóż dzieciom dobrać onomatopeje.
8. Zaproponuj uczniom zabawę ruchową w szukające się zwierzęta. Uczniowie stają w szeregu. Wybierz cztery zwierzęta (nie podając ich nazw całej klasie). Przechodząc wzdłuż szeregu, cichutko wyszepecz każdemu uczniowi na ucho, które z owych czterech zwierząt reprezentuje. Na hasło: START uczniowie spacerują po klasie, wydając dźwięki ich zwierzęcia. Zadaniem uczniów jest dobrać się w grupy tak, aby wszyscy będący danym zwierzątkiem stanęli razem.

Możliwa integracja:

Rozmowa na temat wyrazów dźwiękonaśladowczych i ich funkcji w języku.

Wspólne śpiewanie polskiej wersji tej piosenki: Gdzieżeś ty bywał, czarny baranie?

Animal	Sound	
cat	meow	
chicken (hen)	cluck cluck	
rooster (cock)	cock-a-doodle-doo	
cow	moo	
dog	bow wow	
duck	quack quack	
mouse	eek	
pig	oink	
sheep	baa	

ksero

Młody kompozytor

Cele ćwiczenia:

Uczeń potrafi:

- tworzyć muzykę do wiersza,
- przeczytać wiersz.

Możliwe do wprowadzenia/utrwalenia elementy językowe:

Odpowiadanie na bardzo proste pytania typu: *How are you? How old are you? What colour do you like?*

Uwrażliwienie uczniów na brzmienie języka angielskiego.

Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu ogólnego sensu wierszyka/historyjki.

Słowa związane z treścią wiersza: *horse, clippetty clop*.

Materiały:

potrzebne uczniowi:

dzwonki chromatyczne, zeszyty nutowe

potrzebne nauczycielowi:

ilustracja do wiersza – koń z bryczką

Przebieg ćwiczenia

Wy tłumacz uczniom, na czym będzie polegało ćwiczenie.

1. Dzieci odpowiadają śpiewem na każde zadane im pytania: *How are you? How old are you? What colour do you like? Have you got a pet?* Możesz zadawać inne pytania, na które uczniowie znają odpowiedzi.
2. Wyrecytuj wierszyk *Horsey horsey don't you stop*
http://www.famousquotes.me.uk/nursery_rhymes/horsey_horsey.htm. Niech dzieci zgadują, o czym on jest – pomocne w odkrywaniu będą onomatopeje, jakie znajdują się w tekście (*clippetty clop*):
Horsey horsey don't you stop
Just let your feet go clippetty clop
The tail goes swish and the wheels go round
Giddy up, we're homeward bound.
3. Dzieci ustawiają się parami. Jedno dziecko jest konikiem, a drugie bryczką. Dzieci z Twoją pomocą recytują wierszyk i poruszają się po sali, jak koniki ciągnące bryczkę.
4. Dzieci samodzielnie przygotowują rytmizację wierszyka. Pamiętajcie o treści wiersza!
5. Poproś, aby dzieci tworzyły (na dzwonkach) do niego melodię opartą na wybranych przez Ciebie dźwiękach (np. sol – mi – la).
6. Dzieci zapisują swoje melodie w zeszytach nutowych.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej, przeczytaj:

- Burowska Z. i in., (1989). *So mi la. Ćwiczenia muzyczne w klasach I-III*. Warszawa: WSiP.
- Kloppel R., Vliex S., (1995). *Rytmika w wychowaniu i terapii*. Warszawa: PNO.
- Kropaczewska U., (2006). *Maskotka –partnerem nauczyciela w procesie nauczania języka obcego*. W: Poliglota, nr 2(4).
- Lipska E., Przychodzińska M., (1991). *Muzyka w nauczaniu początkowym. Metodyka*. Warszawa: WSiP.
- Matuszak L., (2000). *Muzyka w nauczaniu zintegrowanym*. W: Kosętko, H., Kuźma J. (red.). *Teoretyczne i praktyczne aspekty kształcenia zintegrowanego*. Kraków: Wyd. Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- Nowakowska K., (1991). *Rytm-muzyka-taniec w wychowaniu fizycznym*. Kielce: Wyd. Pedagogiczne ZNP.
- Pikała A. (2002). *Wpływ edukacji muzycznej na postępy w nauce uczniów klas I-III w zakresie przedmiotów ogólnokształcących*. W: Zwolińska E. (red.). *Muzyka w nauczaniu zintegrowanym*. Bydgoszcz: Wyd. Akademii Bydgoskiej.
- Przychodzińska M., (1978). *Kształtowanie kultury muzycznej przez naukę słuchania muzyki*. W: *Wychowanie muzyczne w szkole*, nr 11.
- Sacher W., (1997). *Wczesnoszkolna edukacja muzyczna*. Kraków : Impuls.
- Siek-Pizkozub, T., Wach A. (2006). *Muzyka i słowa. Rola piosenki w procesie przyswajania języka obcego*. Poznań: Wyd. Naukowe UAM
- Sikora-Banasik D., (2006). *Nauka języka angielskiego i zabawa z piosenką – porady metodyczne dla użytkowników płyty 14 SONGS 4 FUN (część II)*. W : Poliglota, nr 2(4).
- Skowrońska-Lebecka E., (1995). *Dźwięk i gest*. Warszawa: Wydawnictwo „Żak”.
- Storms G., (1991). *Gry przy muzyce*. Warszawa: Akademos.
- Suświłło M., (1997). *Wychowanie muzyczne w zintegrowanym systemie nauczania początkowego*. W: Zwolińska E., (red.). *Sposoby kierowania rozwojem muzycznym dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym*. Bydgoszcz.
- Wilk A., (1989). *Metody kształcenia słuchu muzycznego dzieci w wieku szkolnym*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe WSP.